Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Dlugtsbog

[illegible]

SLÆGTSBOG

for

Mette Kirstine Kristensen

af

HEJLSKOV

Udarbejdet 1984 af Harald Kristensen

Det nordlige Fjends herred. Udsnit af Det kongelige Videnskabernes Selskabs kort fra 1789.

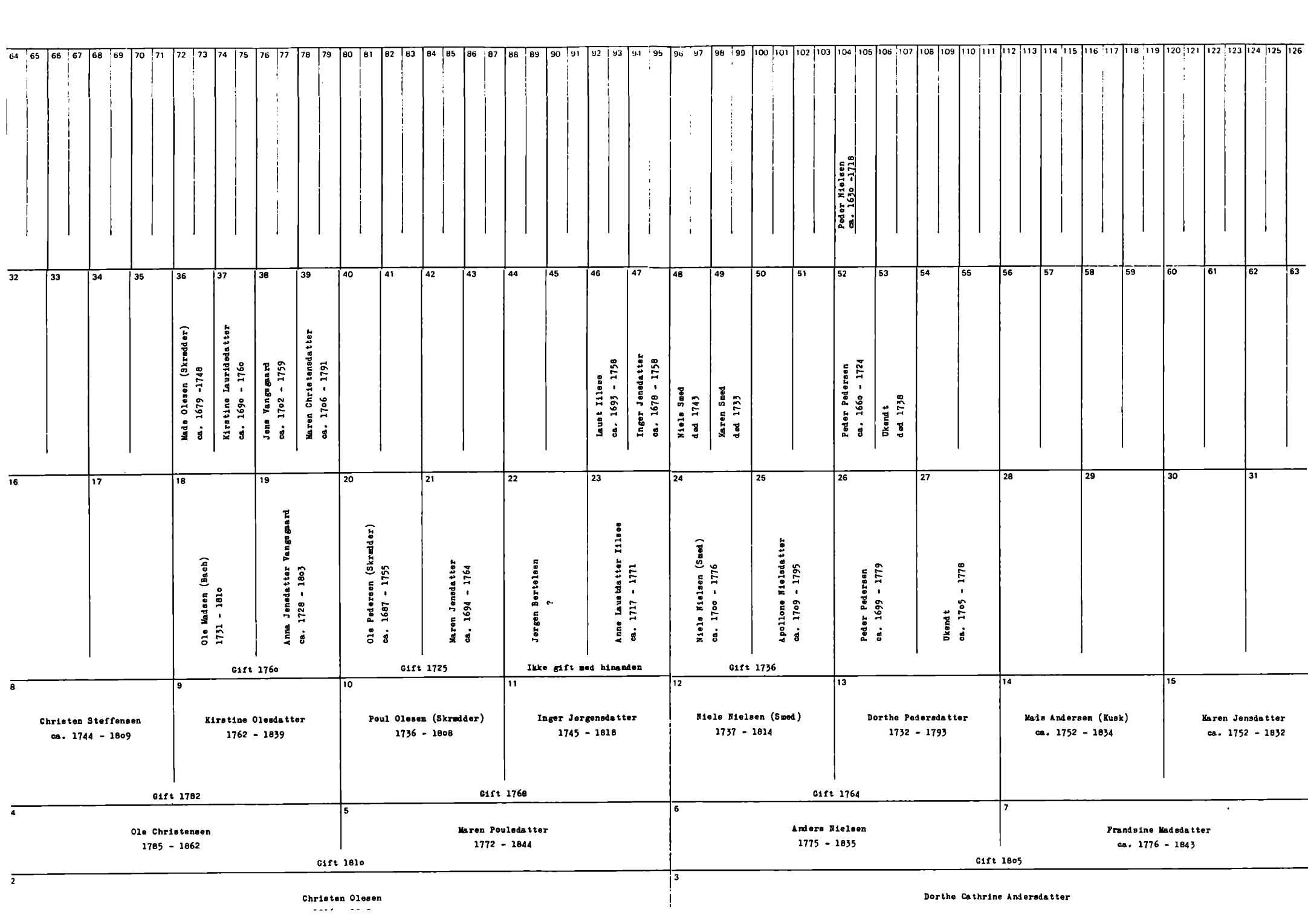
2
Christen Olesen
3
Dorthe Cathrine Andersdatter
Gift 1810
Gift 1805
4
Ole Christensen
1785 - 1862
5
Maren Poulsdatter
1772 - 1844
6
Anders Nielsen
1775 - 1835
7
Frandsine Madsdatter
ca. 1776 - 1843
Gift 1782
Gift 1768
Gift 1764
8
Christen Steffensen
ca. 1744 - 1809
9
Kirstine Olesdatter
1762 - 1839
10
Poul Olesen (Skrædder)
1736 - 1808
11
Inger Jørgensdatter
1745 - 1818
12
Niels Nielsen (Smed)
1737 - 1814
13
Dorthe Pedersdatter
1732 - 1793
14
Mads Andersen (Kusk)
ca. 1752 - 1834
15
Karen Jensdatter
ca. 1752 - 1832
16
17
18
Ole Madsen (Bach)
1731 - 1810
19
Anna Jensdatter Vangegaard
ca. 1728 - 1803
20
Ole Pedersen (Skrædder)
ca. 1687 - 1755
21
Maren Jensdatter
ca. 1694 - 1764
22
Jørgen Bertelsen
?
23
Anne Lavsdatter Illese
ca. 1717 - 1771
24
Niels Nielsen (Smed)
ca. 1700 - 1776
25
Apollone Nielsdatter
ca. 1709 - 1795
26
Peder Pedersen
ca. 1699 - 1779
27
Ukendt
ca. 1705 - 1778
28
29
30
31
Gift 1760
Gift 1725
Ikke gift med hinanden
Gift 1736
32
33
34
35
36
Mads Olesen (Skrædder)
ca. 1679 -1748
37
Kirstine Lauridsdatter
ca. 1690 - 1760
38
Jens Vangegaard
ca. 1702 - 1759
39
Maren Christensdatter
ca. 1706 - 1791
40
41
42
43
44
45
46
Laust Illese
ca. 1693 - 1758
47
Inger Jensdatter
ca. 1678 - 1758
48
Niels Smed
død 1743
49
Karen Smed
død 1733
50
51
52
Peder Pedersen
ca. 1660 - 1724
53
Ukendt
død 1738
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
Peder Nielsen
ca. 1630 -1718
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126

Høj Alder. 3die Juledag, den 27. December, hensov ved en stille Død Enken Johanne Pedersdatter Vinkel hos Svigersønnen Grmd. Laust Sørensen i Stensgaardshus, Højslev Sogn. Sidste 18de Juli var hun 101 Aar gl. Indtil 8 Maaneder før hendes Død var hun rask og rørig og i Virksomhed hele Dagen, kunde føre en Samtale om før og nu og Sandserne vare kun meget lidt svækkede. Hun var født i Vinkel, Højslev Sogn 1782, hvor hendes Fader, Peder Pedersen Kusk var Gaardmd. og Landhandler. Fra 1803 var hun i 38 Aar gift med Skipper Mads Hansen og boede i Staarup, Højslev Sogn, efter Mandens Død har hun været Enke i 40 Aar. Hun var Moder til 5 Børn, 2 Døttre overlevede hende, Bedstemoder til 19 Børn og Oldemoder til 22. Hun var en stille, villiestærk og virkedygtig Kvinde.

Skive Folkeblad 29. dec. 1883.

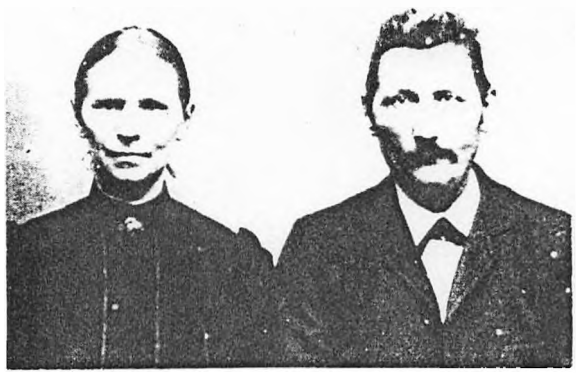

Mette Kirstine og Hans Peter
Kristensen

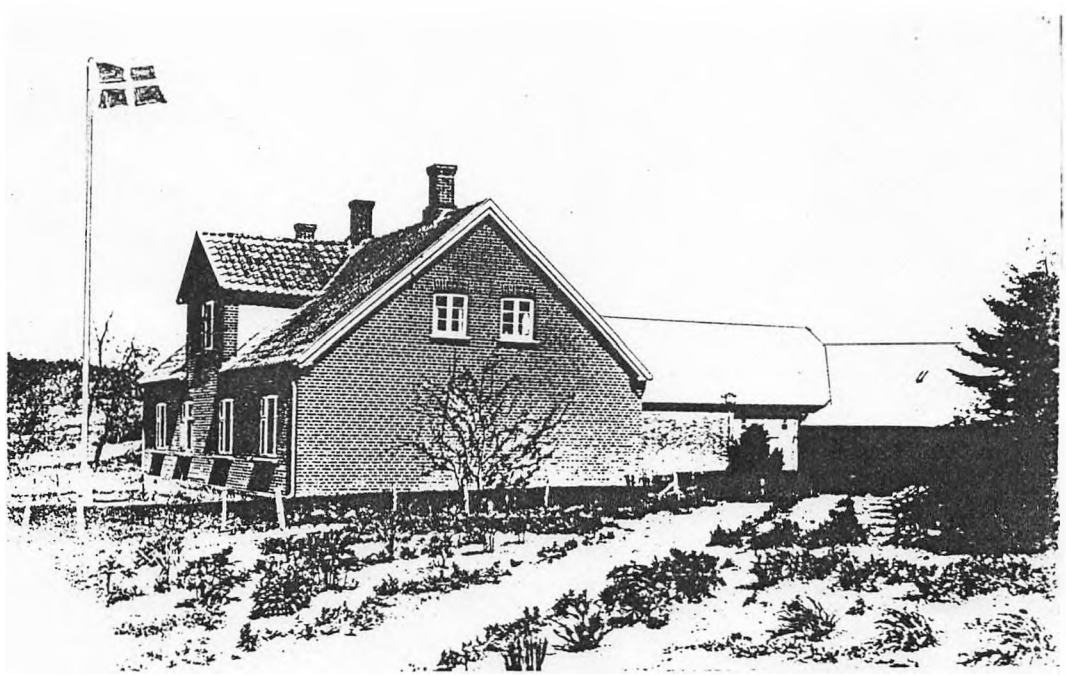

Mette Kirstine Kristensens dragkiste (nu på Skive museum).

Kammerherre, gesandt Frederik Berregaard til Ørslevkloster,
f. 1724 d. 1757.
Efter maleri af Jean Louis Tocquè, Paris 1745.

Berregaard-slægtens våben.

Her i dette et Legems sidste Gjemme hviler Skolelærer

Peder Andersen i Staarup,

som den 12te September 1868 indgik til Evighedens Fred i en Alder af næsten 61 Aar, og over 28 Aars Ægteskab med den efterladte ungre Enke, efter hvilket Ægteskab haves 3 Sønner og 3 Døttre ilive, og 3 Børn døde. En ikke lang, men heftig Brystsygdom skulde saa uformodet berøvet en bedrøvet Familie deres Forsørger og Støtte. Ja i den Bolig, hvor han før saa stræbsom og dog stille fordeles og fyslede, er nu Tomhed, Sorg og Savn. Den gamle høitbedagede Bedstemoder, Hustruen, Børnene, Søskende og enhver god Ven ville dog med Vemod mindes den Mand, hvis Haar tidligen graanedes under Livets Byrder. I over 30 Aar var han en talrig Ungdoms Lærer, og led ofte under de Besværligheder, som hans mosommelige Embede medførte. Hans Støv er nu gaaet til Støvet igjen, og dermed er enhver Støvets Skrøbelighed forsvunden, men Aanden er gaaet til Lysets hjem, ja der er Lyset oprunden. –

Fred med vor Broders vor Vens Støv!!!

Han var nu trøt, vi grov den Grav
Hvori han sødt skal slumre,
Nu ligger brudt hans Vandrestav
Hvor Gravens Skygger skumre
Og gid han nu med Naadens Glands
Er sat i Himlens Stjernekrands.

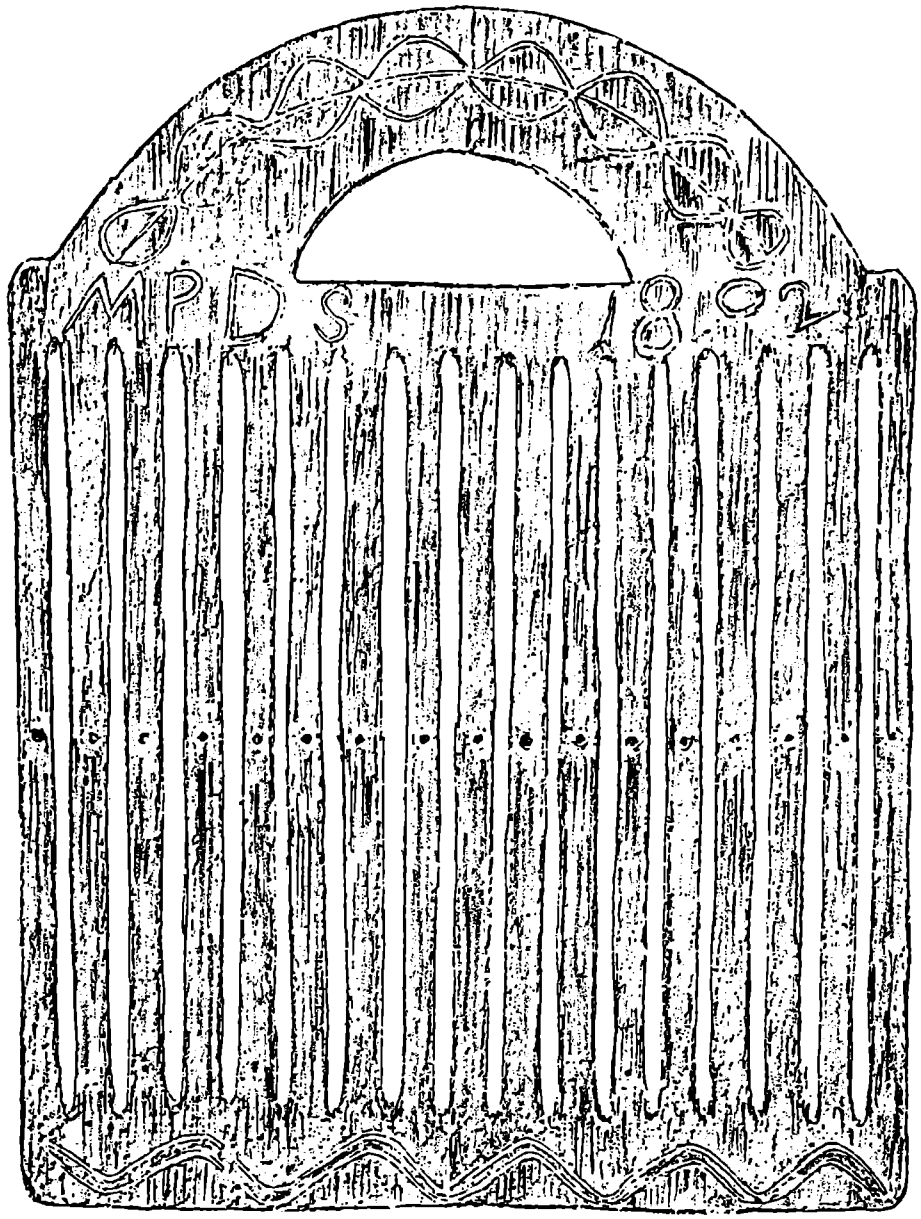

Båndvæv. Tilhørt Maren Pedersdatter, Stårup.

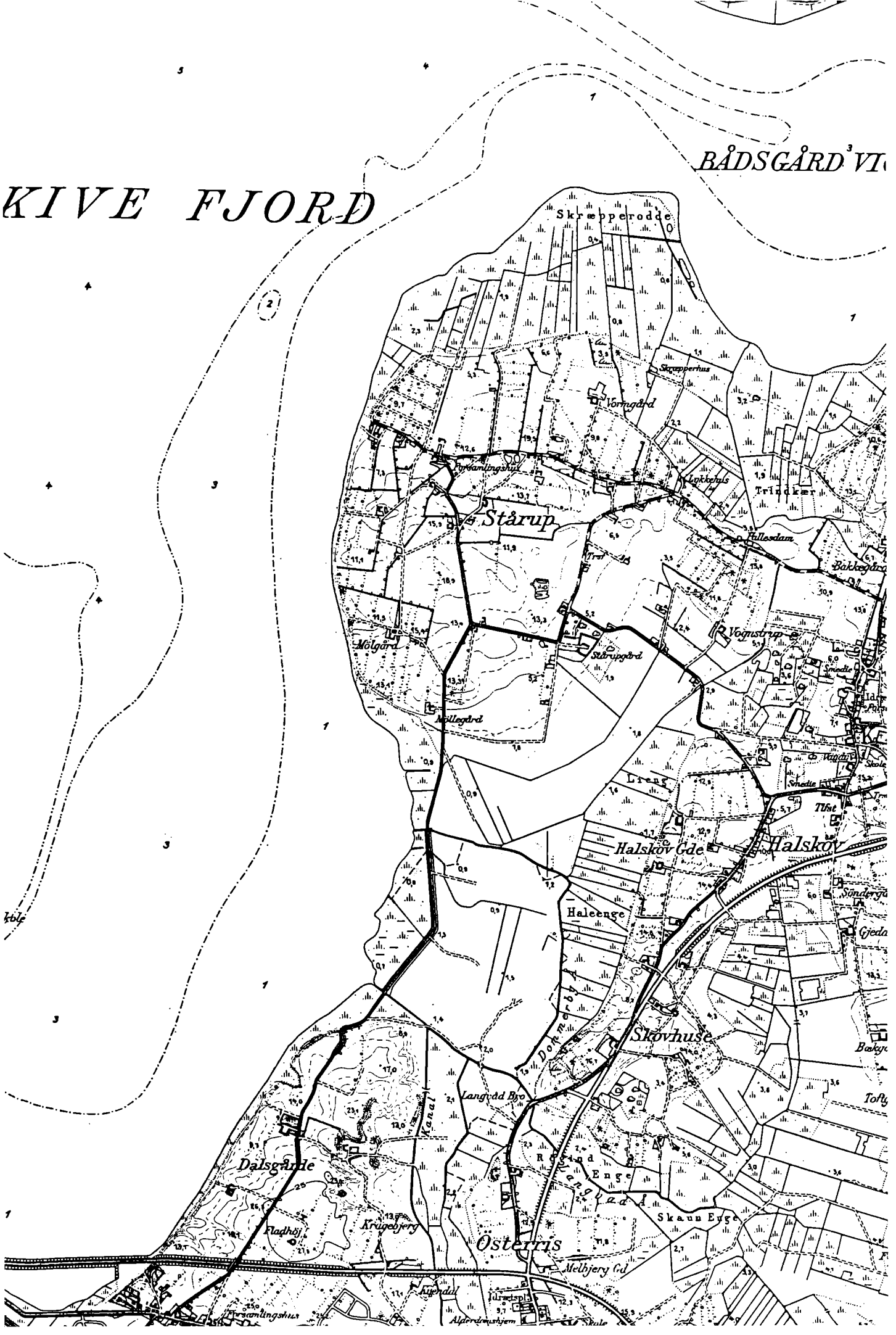
KIVE FJORD
BÅDSGÅRD
Skræpperodde
Skræpperhus
Vorngård
Forsamlingshus
Lykkehus
Trindkær
Stårup
Fallesdam
Bakkegård
Vognstrup
Mölgård
Stårupgård
Smedie
Möllegård
Lieng
Tlfst
Halskov Gde
Halskov
Haleenge
Skovhuse
Dommerby
Langvåd Byo
Kanal
Dalsgårde
Rogind
Enge
Langvåd Å
Skaun Enge
Fladhöj
Krugebjerg
Österris
Melbjerg Gd
Kjendal
Idrætspl
Alderdomshjem
Forsamlingshus

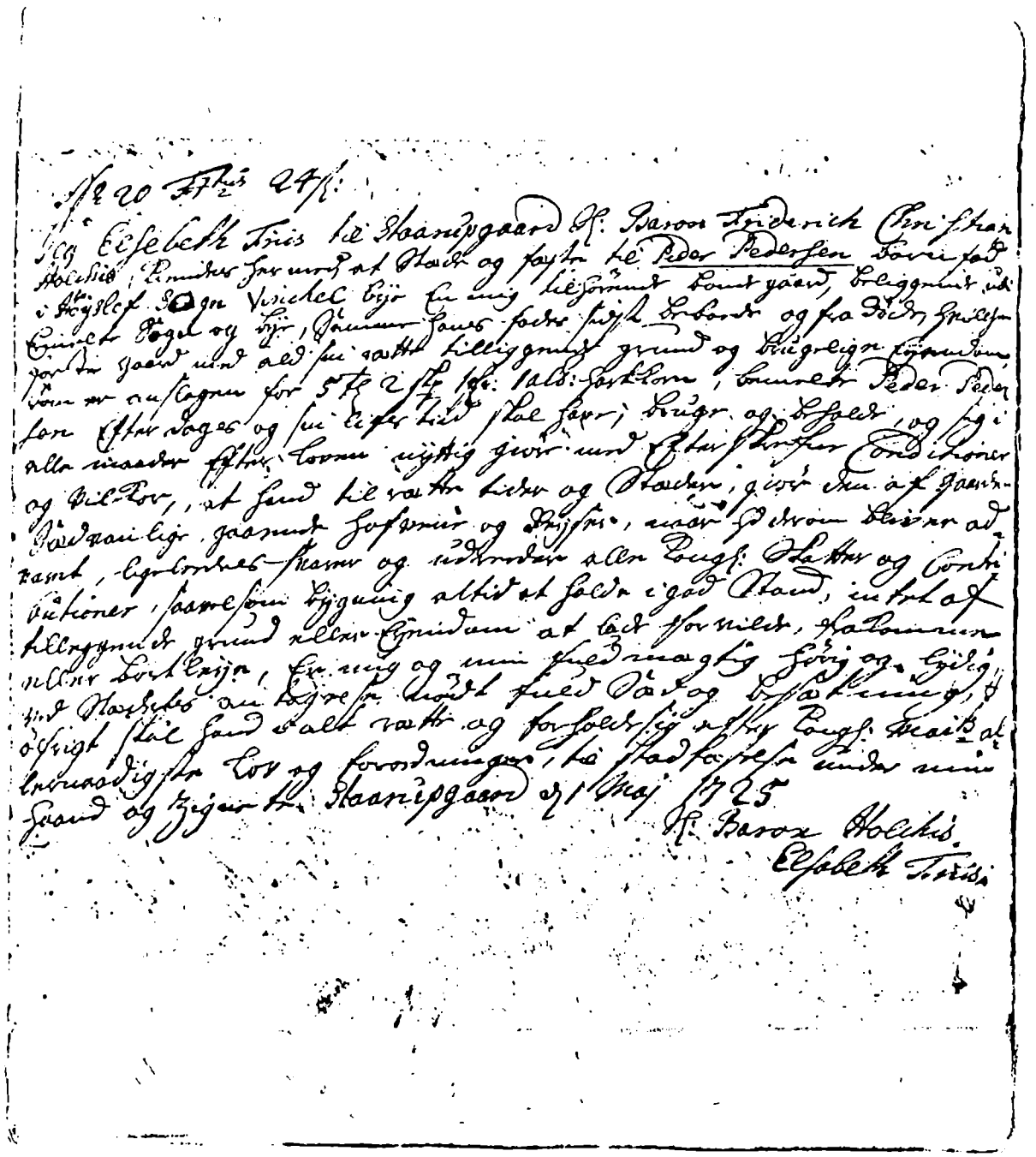

Peder Pedersens fæstebrev 1725. Fæsteprotokol, Stårupgård godsarkiv.

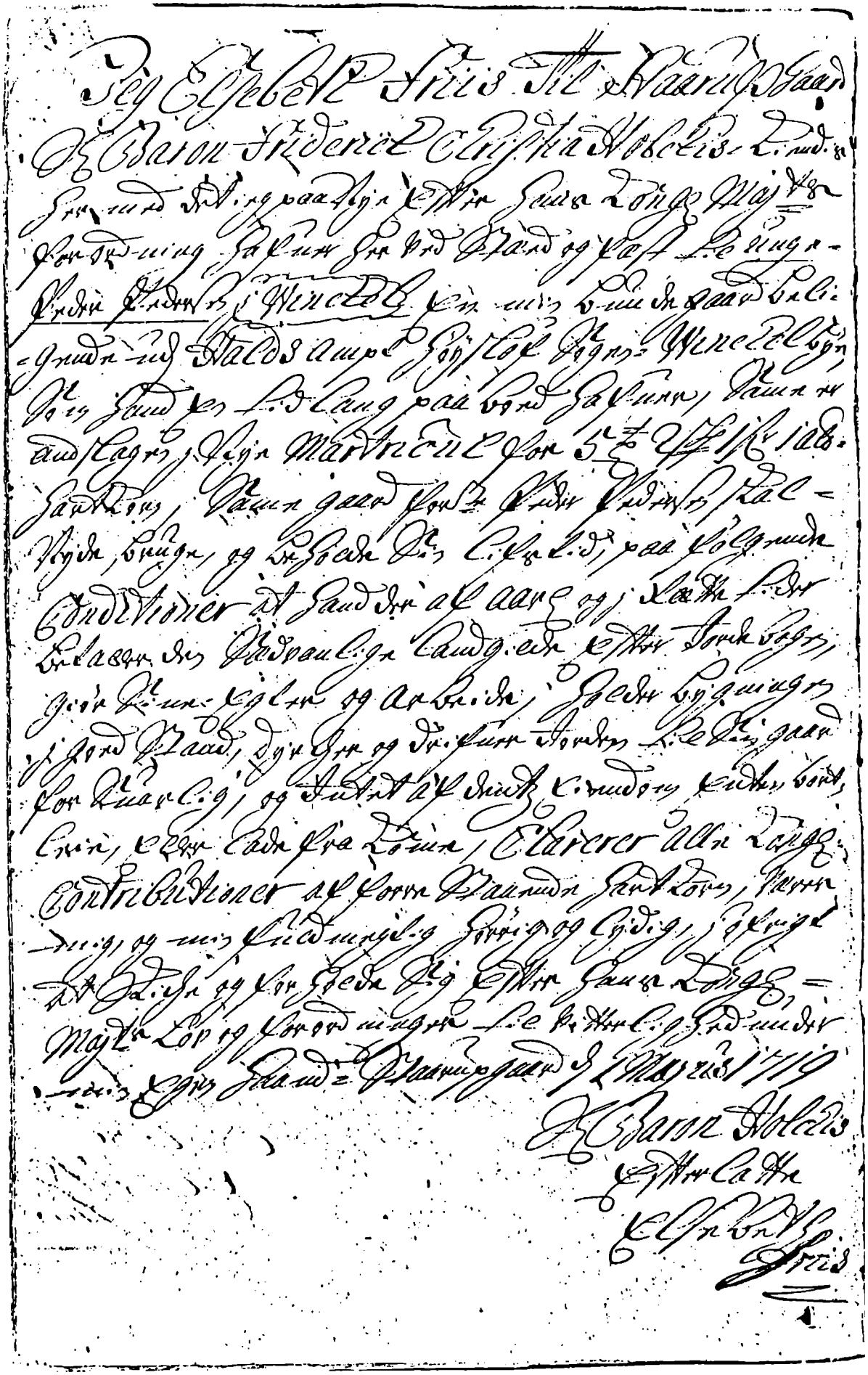

Peder Pedersens fæstebrev 1719. Fæsteprotokol, Stårupgård godsarkiv.

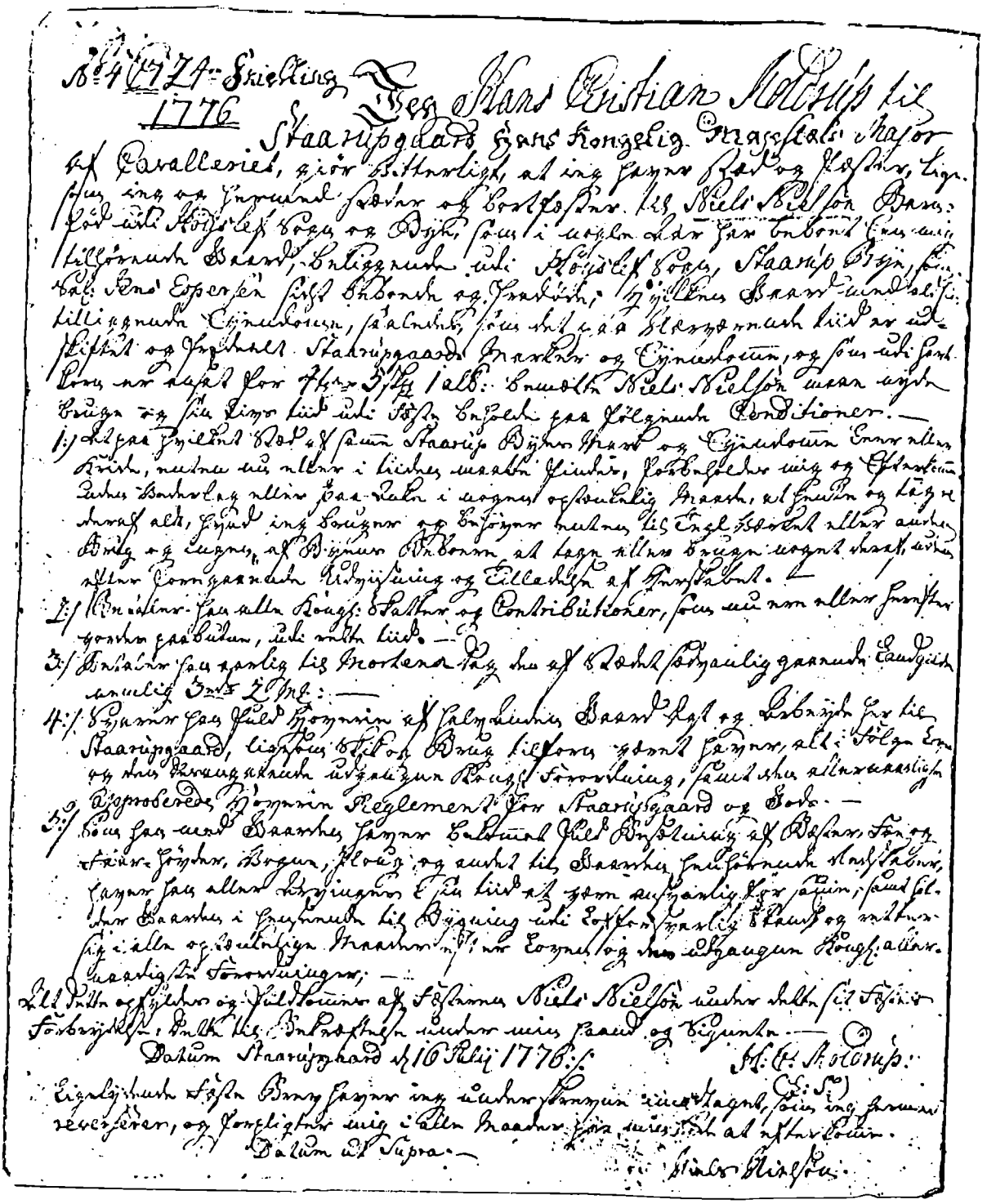

Niels Nielsen (Smed)s fæstebrev 1776. Fæsteprotokol, Stårupgård godsarkiv.

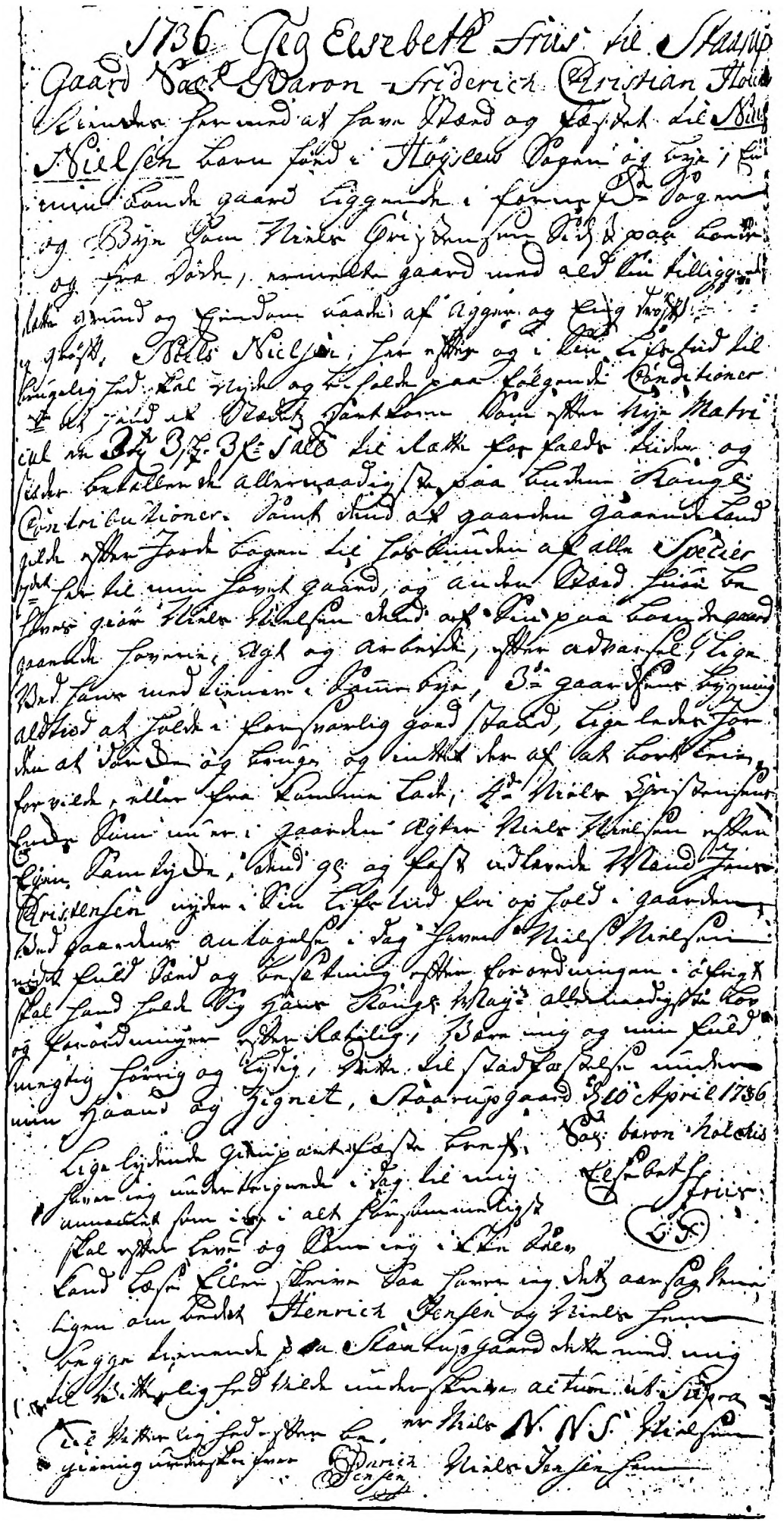

Niels Nielsen (Smed)s fæstebrev 1736. Fæsteprotokol, Stårupgård godsarkiv.

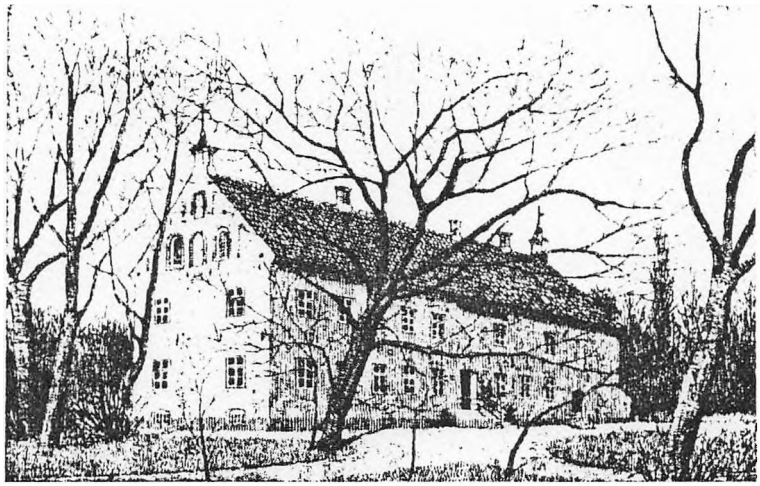

Staarupgaard.

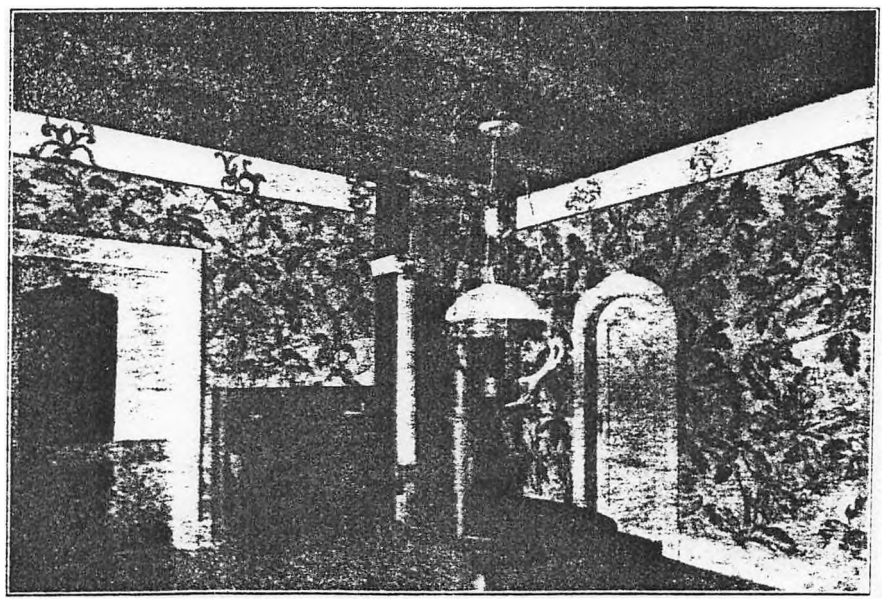

Staarupgaard. Stue med moderne Fresco.

En Herskabskusk fra Skrivergaarden
(Staarupgaard)

Mydom mølle
Nørregård
Mygdam Gd
Keldgård
Mygdam Møllegård
Blistrup Bro
Mejeri
Storup
Forsamlhs
Tlfst
Postkont
Gåsevad
Idrætsplads
Vr Assels
Kirkehøj Gd
Kalvhøj Gd
Kvindhøj Gd
Grimshøj Gd
Lervang
Sandholm
Kringelager Gd
Mariesminde
Hyldegård
Søndergård
Skole
Toftegård
Andhøj Gd
Fladeland Gd
Nylund
Petersluud
Marielund
Skibdal Gd
Birkelund
Katrinelund
Gammellund
Hester Odde
Bölöre Hage
Bölöre Odde
KÅS BRED

Vi tillade allernaadigst herved og ved den underskrevne Bevilling: at Christen Stephansen maae bruge den af ham i Stedet for Mydom Vandmølle i Sønder Herred paa Morsøe under Thisted Amt, paa Øster Assel Byes Mark opførte Veirmølle med en Qvern af 7½ Qvarteer til derpaa at male alle Slags Korn og Meel, imod at denne Mølle ansættes til samme Mølleskylds Hartkorn, nemlig: 2 Tdr: 5 Skpp: 1 Fkr: som Mydom Vandmølle der for Eremtiden aldeles skal være nedlagt, har staaet for, samt ellers under de i slige Tilfælde sædvanlige Vilkaar.

Kiøbenhavn den 17de Martii 1802.

Christian R

Schmettau

Hoë Wimmerd Fuilsch

S L Æ G T S B O G

for

M E T T E K I R S T I N E K R I S T E N S E N

af

H E J L S K O V

Udarbejdet 1984 af Harald Kristensen

Proband, Mette Kirstine Kristensen

var datter af gårdmand i Hejlskov, Ørslevkloster sogn, Christen Olesen og hustru Dorthe Cathrine Andersdatter. Hun blev født i Hejlskov 13. sept. 1859, hjemmedøbt 15. sept. og fremstillet i Ørslevkloster kirke 26. dec. 1859. Faddere: Mads Andersen, ungkarl i Stårup, møller Christian Laursen af Lundø, husmand Jens Thomsen af Hejlskov, Niels Andersens kone af Stårup og pigen Thrine Nielsen af Hald.

Mette Kirstine Kristensen blev konfirmeret i Ørslevkloster kirke 7. april 1874 og viet i Ørslevkloster kirke 10. okt. 1882 til ungkarl Hans Peter Kristensen fra Hald, Ørslevkloster sogn. Han var søn af gårdmand Christen Pedersen og hustru Mariane Jensdatter i Hald Vestermark og født 22. jan. 1856.

Mette Kirstine og Hans Peter Kristensen overtog hendes fødegård i Hejlskov 13. febr. 1883.

Deres 12 børn blev alle døbt eller fremstillet i Ørslevkloster kirke:

1. Kristen, tvilling, f. 26. juni 1883, hjemmedøbt 27. juni, fremst. 11. nov. Faddere: Gmd. Hans Peter Kristensens hustru i Kvosted, hmd. Hans Jensens hustru i Lundø, ungkarl Jens Daniel Kristensen, Hald, Hans Jensen, bmd. Anders Pedersen, Hejlskov.
   Kristen blev konfirmeret 3. okt. 1897.

2. Dorthea Katrine, tvilling, f. 26. juni 1883, hjemmedøbt 27. juni, fremst. 11. nov. Faddere: Bmd. Ole Christensens hustru i Overlund, gmd. Hans Nielsen Lajgaards hustru, Hejlskov, Ole Christensen, bmd. Niels Rasmussen, Daugbjerg, Hans Nielsen Lajgaard.
   Dorthea blev konf. 3. okt. 1897.

3. Kristian, f. 1. juli 1884, døbt 31. aug. Faddere: Pigen Ane Kjestine Kristensen, Hald, bmd. Anders Pedersens hustru, Hejlskov, gmd. Kristen Pedersen, Hald, gmd. Hans Lajgaard, Hejlskov, bmd. Anders Pedersen, Hejlskov.
   Kristian blev konf. 2. okt. 1898.

4. Valdemar, f. 8. okt. 1885, døbt 29. okt. Faddere: Gmd. Kristen Pedersens hustru, Hald, enken Kirstine Olesen, Hejlskov, ungkarl Hans Kristian Kristensen, Hald, ungkarl Niels Nielsen, Hejlskov, bmd. Anders Pedersen, Hejlskov.
   Valdemar blev konf. 1. okt. 1899.

5. Ove Magnus, f. 1. sept. 1888, døbt 21. okt. Faddere: Moderen, gmd. Hans Nielsens hustru, Hejlskov, faderen, gmd. Kristen Pedersen, Hald, bmd. Anders Pedersen, Hejlskov.
   Ove blev konf. 5. okt 1902.

6. Albert Frederik, f. 18. jan. 1891, døbt 8. marts. Faddere: Moderen, pige

Ane Kjestine Kristensen, Hald, faderen, ungkarl Hans Kristian Kristensen, Hald, ungkarl Anton Nielsen, Hejlskov.
Frederik blev konf. 9. april 1905.

7. Petrea Marie, f. 8. okt. 1893, døbt 2o. nov. Faddere: Moderen, gmd. Jens Nikolaj Jensens hustru, Hejlskov, faderen, ungkarl Kristian Kristiansen, Højslev, bmd. Anders Pedersen, Hejlskov.
Marie blev konf. 6. okt. 1907.

8. Johannes, f. 19. marts 1896, døbt 19. april. Faddere: Moderen, gmd. Niels Kristian Thomsens hustru, Højslev, faderen, ungkarl Hans Kristian Kristensen, Hald, ungkarl Niels Nielsen, Hejlskov.
Johannes blev konf. 3. april 1910.

9. Nikolaj, f. 13. jan. 1899, døbt 19. febr. Faddere: Moderen, hmd. Niels Peter Kristiansens hustru, Hejlskov, faderen, gmd. Jens Nikolaj Jensen, Hejlskov, ungkarl Niels Jensen, Hejlskov.
Nikolaj blev konf. 3o. april 1913.

1o. Olga Marie, f. 8. maj 1901, døbt 23. juni. Faddere: Moderen, gmd. Hans Kristian Kristensens hustru, Svendstrup, faderen, gmd. Hans Kristian Kristensen, Svendstrup, ungkarl Kristen Kristensen, Hejlskov.
Olga blev konf. 3. okt. 1915.

11. Hans Georg, f. 1. juni 1803, døbt 28. juni. Faddere: Moderen, hmd. Niels Rasmussens hustru, Kobberup, faderen, ungkarl Kristen Kristensen, Hald, hmd. Niels Rasmussen, Kobberup.
Georg blev konf. 3o. sept. 1917.

12. Anna, f. 2o. jan. 1807, døbt 1o. marts. Faddere: Moderen, gmd. Niels Jensen Lajgaards hustru, Hejlskov, faderen, ungkarl Kristen Kristensen, Bådsgård, ungkarl Valdemar Kristensen, Hejlskov.
Anna blev konf. 3. april 1921.

Mette Kirstine og Hans Peter Kristensen afstod gården til deres søn, Valdemar Kristensen, 27. juni 1919 og levede siden som aftægtsfolk på gården til deres død.
Mette Kirstine døde 24. febr. og blev begravet på Ørslevkloster kirkegård 1. marts 1944, 84 år gl.
Hans Peter Kristensen døde 19. sept. 1948, 92 år gl. Han blev begravet på Ørslevkloster kirkegård 26. sept. 1948.

Ane nr. 2, Christen Olesen

var søn af gårdmand Ole Christensen og hustru Maren Poulsdatter. Han blev født i Hejlskov 17. jan. 1816, hjemmedøbt 18. jan. og fremstillet i Ørslevkloster kirke 3. marts. Faddere: Anne Poulsdatter, Poul Skrædders datter af Bøstrup, bar ham til dåben, Ole Poulsen af Hald, Jens Mikkelsen af Sejstrup og Christen Jensen af Hejlskov, alle af bondestanden.
Christen Olesen blev konfirmeret 1830 i Ørslevkloster kirke. Dom ang. kundskab og opførsel: Lærebog mg, katekismus mg, udenadslæsning mg, opførsel mg.
Ved folketællingen 1834 og 1840 opholdt han sig hjemme hos forældrene. 13. okt. 1843 blev han gift med Mette Kirstine Pedersdatter af Hejlskov. Ørslevkloster kirkebog: Ungkarl Christen Olesen, 27 år, tjenestekarl hos faderen, gårdmand Ole Christensen i Hejlskov, og pigen Mette Kirstine Pedersdatter, 17½ år, tjenende hos faderen, husmand og tømmermand Peder Nielsen Funder i Hejlskov, blev viet 13. okt. 1843 i Ørslevkloster kirke.

Peder Funder, hvis mødrene slægt stammede fra Stårup, Højslev sogn, var født ca. 1791 i Dommerby, men hans dåb er ikke indført i kirkebogen. Hvorfra han havde tilnavnet Funder, vides ikke. 1824 blev han gift med Anne Pedersdatter, som var datter af Peder Nielsen Kudahl og Johanne Villadsdatter i Hald, Ørslevkloster sogn. Peder Funder og Anne Pedersdatter boede først i Lundø, hvor deres eneste barn, datteren Mette Kirstine, blev født 10. marts 1826. Familien flyttede 1839 til Hejlskov, hvor Peder Funder købte et hus. Mette Kirstine blev konfirmeret 1840 i Ørslevkloster kirke.

Ved folketællingen 1845 nævnes Christen Olesen som daglejer og hans kone Mette Kirstine som væverske. De boede da i et hus i Hejlskov. 1. juni 1849 overtog de Christen Olesens fødegård imod at svare aftægt til hans forældre.

Christen Olesens og Mette Kirstine Pedersdatters børn:

1. Ole, f. 30. jan. 1844, døbt 4. febr. i kirken. Faddere: Husmand Peder Funder, husmand Jochum Thomasen og gårdmand Christen Andersen. Pigen Kirstine Olesdatter bar barnet og benævnte Christen Andersens hustru, Anne Sophie Mikkelsdatter stod hos. Alle af Hejlskov.
   Ole Christensen blev konfirmeret 1858. Han blev gift 19. nov. 1872 i Sdr. sogns kirke i Viborg med Anne Marie Albrechtsen, som var født 20. aug. 1840 i Borup, Tårup sogn, datter af gårdfolk Albrecht Jensen og hustru Kirsten Jensdatter.
   Ole Christensen overtog 1873 en marskandiserforretning i Vestergade i Viborg. Den var startet en halv snes år før, oprindeligt som en skrædderforretning. 20. april 1883 solgte Ole Christensen forretningen til sin svoger, Hans Albrechtsen, og den består endnu som Hans Albrechtsens herremagasin.
   Ole og Marie havde ingen børn.

Handelsoverdragelse.

Idet jeg herved meddeler mine ærede Kunder, at jeg har overdraget den af mig hidtil førte Marskandiserforretning til min Svoger Hr. H. Albrectsen, takker jeg for den mig viste Tillid, og beder jeg samme overdraget paa min Eftermand.

Viborg i April 1883. Ærb.

Ole Christensen.

Henholdende mig til ovenstaaende er jeg herved saa fri at anbefale Forretningen, der skal blive fortsat i samme Retning som i Hr. Christensens Tid, og skal mit Formaal være reel og billig Betjening.

Ærb.

H. Albrectsen.

---

2. Maren, f. 4. marts 1847, døbt 28. marts. Faddere: Gårdmand Christen Andersen, husmand Peder Funder og Jochum Thomasen, pigen Kirstine Olesdatter bar barnet, og fornævnte Christen Andersens hustru, Anne Sophie Mikkelsdatter stod hos, alle af Hejlskov.
   Maren blev konfirmeret 1861. Hendes datter, Mette Kirstine Dorthea Svendsen blev født i Hejlskov 9, juli 1877. Udlagt barnefader: Ole Svendsen, gartner på Poulholm ved Nibe. Mette Kirstine Dorthea Svendsen blev gift i Tårup kirke 2. dec. 1898 med snedker Peder Christian Abrahamsen af Lihme sogn, Rødding herred.

   Maren Christensen blev gift i Ørslevkloster kirke 19. nov. 1880 med Hans Peter Kristensen Højgaard af Kvosted, Tårup sogn.
   Deres børn:
   a. Fiora Kathrine Elisabeth, f. 23. jan. 1882. Viet i Tårup kirke 15. juni 1905 til Hartvig Peter Hartvigsen, f. i Højbjerg sogn, Lysgård herred.
   b. Aurelia, f. 20. juni 1885. Viet i Tårup kirke 17. okt. 1911 til Niels Pedersen af Hejlskov.
   c. Hans Peter, f. 18. april 1889. Gift i Daugbjerg kirke 26. april 1910 med Petrea Kristine Pedersen af Sejbæk, Daugbjerg sogn.
   d. Olga Marie, f. 8. nov. 1892. Gift i Tårup kirke 4. sept. 1919 med August Christensen fra Åsted sogn, Harre herred.

   Peter Højgaard døde 16. juni 1912, 62 år gl. Maren er død efter 1923.

3. Mariane, f. 17. okt. 1850, hjemmedøbt 9. nov., fremstillet i kirken 2. juledag. Faddere: Husmand Peder Funder, ungkarl Jens Thomasen, begge af Hejlskov, gårdmand Niels Kudahl i Hald, aftægtsmand Ole Christensens hustru, Maren Jensdatter af Hejlskov og Niels Kudahls hustru af Hald.
   Mariane Christensen blev konfirmeret 1864. Hun blev gift i Thorum kirke i Salling 15. aug. 1883 med bager Ludvig Emil Kristoffer Elling. Mariane var dameskrædder.
   Deres børn:

a. Frederik Oskar, f. 19. april 1884 i Ørum, Sønderlyng herred.
b. Konradine.

4. Peder, f. 29. aug. 1853, hjemmedøbt 27. okt., fremst. i kirken 13. dec. Faddere: Pigen Stine Nielsdatter af Hald, skrædderpige Thrine Pedersdatter af Bøstrup, husmand Peder Funder af Hejlskov, gårdmand Christen Andersen af Hejlskov og gårdmand Niels Kudahl af Hald.
Peder Christensen blev konfirmeret 1867. Han boede senere i København. Med sin hustru, Marie, havde han syv børn: Axel, Normann, Ezekiel, Olga, Clara, Sara og Selma.

Mette Kirstine Pedersdatter døde af feber 16. juni 1856, kun 3o år gammel. Ved skiftet efter hende, som blev holdt 7. aug. s.å., blev gården med ind- og udbo vurderet til 18oo rd. og gælden anslået til 9oo rd. Af Beholdningen, 9oo rd., blev der til hver af sønnerne en broderlod på 1o6 rd. 4 mk. 15 5/8 sk. og til hver af døtrene en søsterlod på 53 rd. 2 mk. 7 13/16 sk. Christen Olesen erklærede, at han derudover vilde give hver af døtrene en sengs klæder og frit bryllup til en værdi af 6o rd. Maren skulde desuden arve moderens dragkiste og Mariane et klædeskab. Med hensyn til Mariane, der var krøbling fra fødslen, blev hendes pengearv ændret til en livsvarig aftægt fra gården på 4o rd. årligt.

Christen Olesen blev gift 2. gang 21. okt. 1856 med Dorthe Cathrine Andersdatter fra Vinkel, Højslev sogn (ane nr. 3), som da boede i Lundø. Vielsen fandt sted i Lundø kirke, og forloverne var Christian Laursen og Jacob Christiansen.
Christen Olesen og Dorthe Cathrine Andersdatter fik kun eet barn, datteren Mette Kirstine, opkaldt efter Christen Olesens første hustru og født 13. sept. 1859.
Ved skøde tinglæst 13. febr. 1883 overdrog Christen Olesen gården til sin svigersøn, Hans Peter Kristensen. Købesummen var 24oo kr. Samme dag blev tinglæst en aftægtskontrakt, hvori Hans Peter Kristensen forpligtede sig og efterkommende ejere af gården til, hvis aftægtsfolkene, Christen Olesen og hustru, ønskede det, at opføre et grundmuret hus til dem samt til op- og underhold at yde dem forskellige naturalier, desuden at passe og pleje dem under sygdom og alderdomssvaghed, og endelig at sørge for deres hæderlige jordefærd. Altsammen omhyggeligt beskrevet i kontrakten. Mariane Christensens livsvarige aftægt fra gården er også nævnt i kontrakten og fastsat til 8o kr. årligt, at betale i 2 terminer. Desuden skulde Mariane have ret til at flytte ind i forældrenes lejlighed i gården, hvis de flyttede i deres eget hus, og bo der så længe, hun var ugift. Christen Olesen og Dorthe Cathrine blev dog boende hos deres datter og svigersøn og havde fælles husholdning med dem resten af deres liv.

Christen Olesen døde 17. dec. 19o2 og blev begravet 27. dec., 86 år gl.

Ane nr. 3. Dorthe Cathrine Andersdatter

var født i Vinkel, Højslev sogn 5. maj 1816 og hjemmedøbt samme dag. Hendes forældre var husmand Anders Nielsen og hustru Frandsine Madsdatter. Faddere ved hendes dåb: Birthe Jensdatter, Jens Andersen, Jens Jensen og Christen Hansen, bønderfolk af Vinkel.

Dorthe Cathrine blev konfirmeret 1831. Dom angående kundskab og opførsel: udmærket godt og sædelig.

Ved folketællingen 1845 opholdt hun sig hos broderen, Niels Andersen, i barndomshjemmet i Vinkel, hun benævnes da som inderste og væverske. Senere flyttede hun til sin søster og svoger, Dorthe og Christian Laursen i Lundø mølle, og herfra blev hun 21. okt. 1856 gift i Lundø kirke med enkemand Christen Olesen af Hejlskov (ane nr. 2).

Dorthe Cathrine Andersdatter døde i Hejlskov 5. aug. og blev begravet 12. aug. 1890, 74 år gl.

Ane nr. 4, Ole Christensen

blev født i Hørdum mølle, Hørdum sogn, Thisted amt, 1785. Han var søn af møller Christen Steffensen og hustru Kirstine Olesdatter. Han blev døbt i Hørdum kirke Kristi Himmelfartsdag, 5. maj 1785, båret til dåben af sin moster. Faddere var: Bertel Bangsgaard, Niels Christensen, Christen Sund samt begge Niels Nørgaards døtre.
Efter forældrenes skilsmisse var Ole en tid hos bedsteforældrene i Skyum. Han blev konfirmeret i Skyum kirke 1801, 16 år gl.
Senere flyttede han til sin fader i Mydom mølle på Mors og hjalp ham med møllériet. 1804 flyttede han med faderen til færgegården i Sundstrup, hvor han bl.a. forestod driften af et lille teglværk, Christen Steffensen oprettede.
Da Christen Steffensen døde i 1809, kunde Ole ikke enes med sin stedmoder, Kirsten Christensdatter, om, hvem der skulde overtage færgegården og drive den videre. Gården og færgen samt alt, hvad der var af ind- og udbo og besætning, blev derfor solgt ved en auktion, som holdtes 28. marts 1810. Da alt var gjort op og alle regninger og omkostninger betalt, var der til deling 2571 rd. 3 mk. 2 sk. Heraf fik stedmoderen halvdelen, 1285 rd. 4 mk. 9 sk., og Ole og hans yngre broder, Jens, hver en fjerdedel, 642 rd. 5 mk. 4½ sk.
Af kammerråd Mathias Richter på Ørslevkloster købte Ole Færgemand - som han ofte blev kaldt - til selveje en tidligere fæstegård i Hejlskov. Dens hartkorn var, som de øvrige gårdes i Hejlskov, 5 td. 3 skp., og købesummen var 1950 rd. I anledning af handelen blev der til de fattige i Ørslevkloster sogn betalt 1 mark. Men Ole Christensen lånte endvidere 100 rd. af Mathias Richter, og han udgav derfor en panteobligation til kammerråden på 2050 rd. med 1. prioritet i gården. Efter statsbankerotten 1813 og den derefter følgende nye forordning om pengevæsenet blev gælden omskrevet til 1025 rigsbankdaler sølv.
Ole Christensen søgte Rentekammeret om tilladelse til udstykning af sin gårds jord, og 30. juni 1813 solgte han til "velagte Peder Jensen af Hald" 2 td. 5 skp. 2 fdk. af gårdens hartkorn. Det var den del af agerjorden, der lå længst væk fra byen, samt halvdelen af hede- og engparcellerne, der blev solgt fra. Med i handelen fulgte endvidere en af gårdens bygninger. Peder Jensen overtog 470 rbd. af Ole Christensens gæld.
Under landbrugskrisen i 1820'erne kneb det for Ole Christensen at svare renterne af de 555 rd., han stadig skyldte kammerråden. Richter døde 1826, og ved samfrændeskiftet, som hans hustru holdt 4. marts 1829, havde svigersønnen, justitsråd Fønss, opstillet en bedømmelse af boets fordringer, deriblandt panteobligationerne, der stod i gårdene, som Richter havde solgt til fæstebønderne. Her er også nævnt Ole Christensens gældsbrev på 555 rd., som Fønss vurderer til kun at være 300 rd. værd. I vedtegningen hedder det: "Herfor haves 1. prioritet i en halv gaard, og da debitor har accorderet med fruen at betale ren-

ter af 3oo rd., saa kan den vel ej ansættes højere, i særdeleshed da debitor næppe kan udrede denne rente".
Ole Christensen klarede sig dog gennem krisen, så han undgik den skæbne, flere af hans naboer fristede: at se deres nyerhvervede gårde solgt ved tvangsauktion.
Ole Christensens gård fik ved matrikuleringen 1844 nr. 7, og hartkornet blev ændret til 2 td. 2 fdk. 2¼ alb. Gården er ofte blevet kaldt "Brogård", en tidligere fæster nævnes flere gange i kirkebogen som "Peder Clemmensen ved broen i Hejlskov".

lo. nov. 181o blev Ole Christensen gift i Ørslevkloster kirke med Maren Poulsdatter fra Bøstrup (ane nr. 5). Deres børn:

1. Dødfødt og vanskabt pige, f. 19. sept. 1811.
   I kirkebogen findes følgende: Ole Christensen og hustru Maren Poulsdatters dødfødte barn fra Hejlskov, i hvilken anledning giordemoderen Kirstine Hiort anmeldte: at barnet var af qvindekiønnet, men var vanskabt og næsten uden næse og øjne, havde længe været dødt og kunde ikke uden vending frembringes, hvilket alt dog skete uden megen besværlighed for moderen og uden instrumenter. Moderen kan være noget over 3o år, har forhen ikke født børn og er sund og frisk, hun fødte ikke for tidligt men med bestået tid. Dette var alt, hvad hun kunde forklare og anmelde.

2. Kirstine, f. 7. dec. 1812, hjemmedøbt 8. dec, bragt til kirke 31. jan. 1813, båret af mosteren, Else Poulsdatter af Hejlskov. Faddere: Ole Poulsen af Hald, Jens Mikkelsen fra Sejstrup, Christen Møgelberg fra Lundø, Ane Poulsdatter fra Bøstrup og Anna Olesdatter af Hald.
   Kirstine Olesdatter blev konfirmeret 1827. Dom ang. kundskab og opførsel: Lærebog mg, katekismus mg, udenadslæsning mg, opførsel mg.
   Hun var hjemme på gården til hun 13. dec. 1853 blev gift med Jens Thomassen, ældste søn af Thomas Kiær på nabogården. Kirstine var da 41 og Jens Thomassen 62 år. De lejede et stykke jord af en nabo, Peder Mørk, hvorpå de byggede et hus. Jens Thomassen var fisker og daglejer. Han døde 25. febr. 1881, næsten 9o år gl. Kirstine døde 27. marts 1897, 84 år gl. De var barnløse.

3. Christen, f. 17. jan. 1816 (ane nr. 2).

Maren Poulsdatter døde 11. jan. 1844. Folketællingen 1845 viser, at datteren Kirstine nu var husholderske for faderen. Men inden Ole Christensen 1849 afstod gården til sønnen, Christen Olesen, var han blevet gift igen. Hans anden hustru hed Maren Jensdatter, hun var født i Rybjerg i Salling 179o, døbt 1. okt., og datter af Jens Riis. Hun blev konfirmeret i Roslev kirke 1808. Ole Christensens og Maren Jensdatters vielse er ikke indført hverken i Rybjerg

eller Ørslevkloster kirkebog.

1849 solgte Ole Christensen gården til sin søn, Christen Olesen. Købesummen var 7oo rbd., men desuden skulde Christen Olesen og efterkommende ejere af gården til Ole Christensen og hustru svare en aftægt, der var kapitaliseret til 25o rbd. Af kontrakten fremgår det, at Ole Christensen og hustru forbeholdes nytte og brug af den jord, som ligger imellem Kirkevejen og Christen Andersens jord, og som begynder 2 agre syd for Hulkjær og løber ud i en spids ved byen, omtrent 3 td. land, desuden den del af Hesteng, som tilhører gården, og den toft, der ligger nærmest syd og øst for gården. Jorden skal dyrkes og avlen hjemføres og behandles af gårdens ejer. Til beboelse erholder aftægtsfolkene et lidet hus på 4 fag i vestsiden af gården og til udhus 4 fag af den søndre ende af laden. Men da dette er utilstrækkeligt, må aftægtsfolkene selv bygge mere til, men bygningerne skal vedligeholdes af gårdens ejer med tag, klining og kalkning. Af ildebrændsel skal ejeren levere aftægtsfolkene 7 læs skudtørv à 4o snese pr. læs, den ene halvdel gravet i Tomose og den anden i Hulkjær, desuden 8 læs hedetørv à 16 snese pr. læs og 1 læs lyng. Aftægtsfolkene skal have adgang til gårdens bageovn. Gårdens ejer skal give aftægtsfolkene forsvarlig tilsyn, pleje og opvartning samt bekoste deres kristelige begravelse efter egnens skik og brug. Skøde og aftægtskontrakt blev skrevet 1. juni og tinglæst 5. juni 1849.
Ved folketællingerne 185o, -55 og -6o ser det ud til, at Ole Christensen og hans hustru bor i deres eget hus.

Ole Christensen døde 11. nov. 1862, 78 år gl., og Maren Jensdatter døde 27. juli 1864, 73 år gl.

Ane nr. 5, Maren Poulsdatter

var født i Særmark i Hald, Ørslevkloster sogn, datter af Poul Olesen, kaldet Skrædder, og hustru Inger Jørgensdatter. Hun var født ved årsskiftet 1771/72 og blev døbt 19. jan. 1772, båret til dåben af Ane Christensdatter Rind. Andre faddere: Thomas Olesen, Peder Olesen, Jens Olesen (hendes farbrødre) og (?) Jensdatter, alle af Hald.

Ved folketællingen 1801 tjente Maren Poulsdatter på Gammelgård ved Skive. Hun nævnes blandt tjenestefolkene som 30 år gammel, ugift. Det fortælles om hende, at hun efter at have tjent på Gammelgård fik "fine manerer", bl.a. havde hun senere som gårdmandskone altid et rent forklæde hængende bag køkkendøren, det skyndte hun sig at tage på, hvis hun så, der kom fremmede ind i gården.

10. nov. 1810 blev Maren Poulsdatter gift med gårdmand Ole Christensen i Hejlskov (ane nr. 4). Hun døde 11. jan. 1844 og blev begravet 18. jan., 73 år gl. Ved skiftet efter hende, som blev holdt 14. febr., blev gården med ind- og udbo vurderet til 1241 rd. Efter at Ole Christensens gæld, heri medregnet den afdødes og enkemandens egen begravelse samt skiftets bekostning, var gjort op, var der til deling 588 rd., hvoraf enkemanden beholdt det halve, mens sønnen, Christen Olesen, fik en broderlod på 196 rd. og datteren, Kirstine Olesdatter, en søsterlod på 98 rd. Ole Christensen erklærede, at han vilde forhøje sønnens lod til 200 rd. og datterens til 100 rd. Desuden vilde han give datteren en ung ko, 5 a 6 år, en sengs klæder, 2 får og frit bryllup. Christen Olesen udbetalte ved overtagelsen af gården sin søsters arvelod.

Ane nr. 6, Anders Nielsen

var husmand i Vinkel, Højslev sogn. Han var søn af Niels Nielsen Smed og Dorthe Pedersdatter i Stårup, Højslev sogn, født 1775, døbt 3. sept. Faddere ved hans dåb var: Maren Pedersdatter, hans moster, som bar ham, Jens Pedersen, Jens Nielsen, Jep Andersen, Jens Nielsens hustru, Anne Kirstine Mogensdatter. Anders Nielsen blev konfirmeret i Højslev kirke 1793, og 15. febr. 1805 blev han gift i Højslev kirke med Frandsine Madsdatter fra Skræpperhus i Stårup. Højslev kirkebog melder:
"1805 d. 19. januar mødte Anders Nielsen af Stårup med forloverne Niels Smed og Jens Nielsen og forlangte at ægte pigen Franzine Mads-Datter af Skræpperhus. Forloverne forsikrede, at intet var med deres vidende til hinder for deres lovlige ægteskab. Tillysning blev altså begæret og skete næste søndag fra prædikestolen i Højslef kirke. D. 15. febr. blev fornævnte personer copulerede."

Anders Nielsens og Frandsine Madsdatters børn:

1. Niels, f. i Stårup 1805, hjemmedøbt 8. april, fremstillet 9. juni, båret af Mads Hansens kone. Faddere: Niels Smed, Christen Mortensen og Peder Pedersen junior. Konfirmeret 1820, karakter: temmelig godt og sædelig.
   Niels Andersen overtog barndomshjemmet i Vinkel ved skøde af 14. nov. 1841. 31 år gl. blev han 25. nov. 1836 gift i Højslev kirke med den 22-årige Maren Madsdatter, datter af Mads Jensen i Østerris, Højslev sogn. To måneder før brylluppet fik de deres første barn.
   Deres børn:
   a. Andersine Cathrine, f. 29. sept. 1836.
   b. Inger Cathrine, f. 29. marts 1839.
   c. Madsine, f. 3. april 1840.
   d. Anders, f. 15. sept. 1842.
   e. Franzine, f. 18. april 1846.
   f. Karen, f. 17. febr. 1849.
   g. Niels, f. 3. nov. 1852.

2. Peder, f. i Vinkel 1808, hjemmedøbt 2. febr., fremstillet 3. april, båret af Peder Pedersens kone i Vinkel. Faddere: Niels Smed og Jens Nielsen i Stårup og Jens Olesen i Vinkel. Konfirmeret 1824. Dom ang. kundskab og opførsel: udmærket godt og sædelig.
   Peder Andersen lærte murerhåndværket, men omkr. 1830 blev han, uden at have læreruddannelse, ansat som degn i Stårup og Vinkel.
   Fra 1740 blev Stårup-børnene undervist i Højslev, men engang før 1833 byggedes Stårup biskole, bestående af 5 fag hus, hvori der var et lille værelse til læreren. Skønt han foruden Stårup også skulde undervise i Vinkel

biskole, var det landets dårligst aflønnede embede. 1869 blev skolehuset ombygget og udvidet, i hvilken anledning kommunen lånte 500 rd. 1896 ophævedes fællesskabet med Vinkel, og Stårup fik et fast lærerembede for en gift lærer.

Ejnar Poulsen skriver i sin bog "Viborg amts degne- og skolehistorie" om Stårup skole: Peder Andersen, f. 2. febr. 1808 i Vinkel, Højslev sogn, søn af Anders Nielsen og Frandsine Madsdatter. Ueksamineret, murer, var 1840 lærer i Stårup-Vinkel, da han dette år overtog svigerfaderens ejendom af 4 skp. hartkorn i Stårup. 1857 konstitueret og 30. april 1860 kaldet her. Provsten skriver om ham 1854: "Flid og dygtighed". Død 12. sept. 1868 af brystsyge. Gift 10. april 1840 med Andersine Cathrine Madsdatter, f. 20. aug. 1823 i Højslev sogn, datter af bonde og skipper Mads Hansen i Stårup og hustru Johanne Pedersdatter. Andersine boede 1883 i Højslev og 1908 i Skive, hun døde 29. jan. 1910 i Kobberup. Hendes moder, Johanne Pedersdatter, var datter af Peder Pedersen Kusk i Vinkel og altså kusine til Anders Nielsen. Peder Andersen og Andersine Madsdatter var således næstsøskendebørn.

Deres børn:

a. Anders, f. 11. april 1841, død i Vestindien 1868.
b. Mads Peder, f. 15. jan. 1844, fisker i Skive, død 1927, ugift.
c. Franzine Petrine, f. 18. nov. 1846, død 1878.
d. Hans Peter, f. 14. jan. 1850, død 1923 i Kobberup.
e. Johanne, f. 13. marts 1853, gift Jeppesen, død 1931 i Højslev.
f. Karen, f. 20. maj 1856, gift Sørensen, død 1905 i Aalborg.
g. Anna Marie, f. 7. aug. 1859, død 1867.
h. Søren Christian, f. 18. dec. 1862, død 1929 i København.
i. Christine Dorthea, f. 28. jan. 1866, død 1867.

3. Dorthe, f. i Vinkel 1810, hjemmedøbt 17. okt., fremstillet 18. nov., båret af Mads Hansens hustru i Stårup. Faddere: Niels Smed og Jens Nielsen og hans broder Niels, alle af Stårup.
Dorthe blev konfirmeret 1825. Dom ang. kundskab og opførsel: meget godt og sædelig. Hun blev gift 23. juni 1836 i Lundø kirke med Christian Laursen, søn af Laurs Christiansen, Lundø. Ved folketællingerne 1834, 1840 og 1845 nævnes Christian Laursen som fisker, men ved folketællingen 1850 som møller. Dorthe og Christian Laursen havde ingen børn. Dorthe døde 20. aug. 1888, begr. 28. aug., 78 år gl.

4. Karen, f. i Vinkel 10. juli 1813, hjemmedøbt samme dag. Faddere: Niels Nielsens hustru i Stårup, Kirsten Thomasdatter, Niels Nielsen Smed, Niels Nielsen i Stårup og Niels Jensen i Pøthus, alle bønderfolk. Karen døde 16. nov. 1816, 3½ år gl.

5. Dorthe Cathrine, f. i Vinkel 5. maj 1816 (ane nr. 3).

6. Mads, f. i Vinkel 25. dec. 1818, hjemmedøbt 26. dec. Faddere: Mads Jensen og hustru, Jens Jensen og Christen Hansen, bønderfolk i Vinkel.
Mads blev konfirmeret 1833. Karakter: meget godt og sædelig.

Anders Nielsen og Frandsine Madsdatter boede i et husmandssted i Vinkel. Ejendommen, som var ansat til 3 skp. 3 fdk. hartkorn, tilhørte hans morbroder, Peder Pedersen Kusk, men 1. maj 1812 købte Anders Nielsen den for 5o rd. I anledning af handelen blev der betalt 8 rd. til Højslev sogns fattigvæsen. Det nævnes, at Peder Pedersens skøde er udgivet af Laurs Nielsen, men det kan ikke ses, at dette skøde nogensinde er blevet tinglæst. Anders Nielsens skøde blev først tinglæst ved Fjends-Nørlyng herreders ret 11. jan. 1842, samme dag, som det skøde på ejendommen, Frandsine Madsdatter udgav til sin ældste søn, Niels Andersen, blev tinglæst.
Ejendommen fik ved matrikuleringen 1844 matr. nr. 22.
Stedet blev første gang solgt til selveje, da godsejer Bagge Lihme til Ståruppgård solgte til Jens Christensen Degnsgaard "det hus i Vinkel by, som han selv bebor, skyldende af hartkorn 3 skp. 3 fdk. med de ejendomme, der blev det tillagt ved den passerede udskiftning af byens jorder". Købesummen var da 13o rd., og skødet blev læst for Højslev birketing 21. juni 1797, underskrevet af birkedommer H. Møller.
Jens Christensen Degnsgaard, der sikkert var født i Degnsgård, Højslev sogn, og søn af Christen Nielsen og Kirsten Nielsdatter Lojgaard, som senere boede i Gamskær, Kobberup sogn (Christen Nielsen var født i Hejlskov og Kirsten Nielsdatter i Lojgaard, Ørslevkloster sogn), solgte ejendommen til Jens Nielsen af Kisum for 213 rd. Skødet er dateret 24. juni 18o1.
17. april 18o2 udstedte Jens Nielsen et gældsbevis til Peder Pedersen Kusk på 1oo rd., som Peder Kusk havde lånt ham, med 1. prioritet i ejendommen. Lånet skulde forrentes med 4 % p.a. Jens Nielsen betalte halvdelen af summen, 5o rd., tilbage i 18o4. Det kan tænkes, at han ikke har kunnet klare de sidste 5o rd., og Peder Kusk derefter har overtaget huset.

Anders Nielsen døde 21. april 1835 og blev begravet 3o. april, 59 år gammel. Frandsine Madsdatter sad derefter i uskiftet bo, til hun 14. nov. 1841 solgte huset til den ældste søn, Niels Andersen, for 15o rd. Skødet blev tinglæst 11. jan. 1842. I anledning af denne handel blev der også betalt 8 rd. til Højslev sogns fattigvæsen. Frandsines laugværge var hendes svigersøn, Christian Laursen på Lundø.
Niels Andersen solgte ejendommen til Frederik Christensen 9. jan. 1872.

Ane nr. 7, Frandsine Madsdatter

var datter af Mads Andersen Kusk og hustru Karen Jensdatter, som boede i Skræpperhus i Stårup, Højslev sogn. Hun var født ca. 1776, men hvor vides ikke, hendes dåb er ikke indført i Højslev kirkebog. Men 1793 havde Niels Mogensen i Majgaard i Højslev sogn en tjenestepige, Frandsine, der blev konfirmeret. Det kunde være Frandsine Madsdatter.
Ved folketællingen 1. febr. 1801 var hun hjemme hos forældrene i Skræpperhus, og hendes alder opgives da til 25 år. 15. marts samme år bar hun sin yngste søster, Andriette, til dåben i Højslev kirke.
15. febr. 1805 blev hun gift med husmand Anders Nielsen i Vinkel (ane nr. 6).
Frandsine Madsdatter døde 17. febr. 1843 hos sin datter og svigersøn, Dorthe og Christian Laursen i Lundø. Hun var da 67 år gl.

Ane nr. 8, Christen Steffensen

Christen Steffensen var født omkring 1740, men hans forældre og fødested kendes ikke. Han var møller. 14. maj 1782 blev møller Christen Steffensen af Hørdum vejrmølle trolovet med Kirstine Olesdatter, Ole Madsen Bachs datter fra Skyum. Sponsores (forlovere) var Ole Bach og Carsten Jensen. Vielsen fandt sted i Hørdum kirke 28. juni samme år.
Christen Steffensen og Kirstine Olesdatter fik fem børn meget hurtigt efter hinanden - de fire første med kun 11 måneders mellemrum:

1. Anna, f. 1783, døbt 6. juli, båret til dåben af Bertel Bangsgaards hustru af Skyum. Faddere: Peder Kjærgaard, Christen Sund, Ole Bach samt begge Ole Bachs døtre.
   Anna blev begravet 13. juni 1784, 1 år på nær 3 dage gl.

2. Kirsten, f. 1784, døbt 13. juni (samme dag, som søsteren Anna blev begravet), båret af Niels Christensens hustru af Vester Hørdum. Faddere: Niels Nørgaard, Peder Andersen, Peder Hove og begge Ole Bachs døtre.
   Kirsten blev begravet 2. juledag samme år, 7 måneder 14 dage gl.

3. Ole, f. 1785, døbt 5. maj (ane nr. 4).

4. Kirsten, f. 1786, døbt skærtorsdag d. 13. april. Hun blev båret af sin moster Maren, Mads Andersens hustru, og faddere var: Bertel Bangsgaard, Anders Thomassen, Mads Krabbe og begge Christen Mullis døtre.
   Kirsten døde sikkert også som lille, men hendes død er ikke fundet i kirkebogen. Ved folketællingen 1787 er hun nævnt som 2 år gl. Familien boede da i Ullerup i Heltborg sogn.

5. Jens, f. 1788, døbt 2. nov. Han blev også båret af sin moster Maren, og faddere var de to onkler, Mads Andersen og Niels Olesen, begge af Skyum, samt Anders Madsen og begge Christen Mullis døtre.
   Før Jens blev født, var hans forældre flyttet fra hinanden. Moderen boede i Skyum, hvor Jens blev født. Ved folketællingen 1801 var han hos sin moder og stedfader, Bertel Ting i Stagstrup. Han blev konfirmeret i Skyum kirke 1806, 17 år gl. Først på året 1811 tjente han som karl hos provst Nicolai Eeg i Agerholm præstegård i Vester Vandet sogn, senere samme år havde han plads på Ladegaard i Sjørring sogn. Det fremgår af skiftet efter faderen, hvor Jens var tilstede ved en skiftesamling, holdt på herredskontoret i Hobro, 26. okt. 1811.

Christen Steffensen havde Hørdum vejrmølle i fæste i 6 år. Den ejedes af Irup gods, og i landgilde svarede mølleren 3 td. rug, 4 td. byg og 12 rigsdaler. 2. juni 1786 købte Christen Steffensen af Mads Nielsen Sodborg en gård i Ullerup i Heltborg sogn, "Pallisgaard". Den var på over 5 td. hartkorn, og købe-

summen var 51o rd. Til udbetalingen lånte han 12o rd. af sin svigerfader, Ole Madsen Bach i Skyum. Året efter, 23. juni 1787, mageskiftede han gården med Claus Nielsen Batums boelssted i Heltborg af hartkorn 1 td. 6 skp. 2 fdk. med det klingende navn "Flæskhule". Navnet er nævnt flere gange i skødet. Christen Steffensen fik 499 rd. for gården og gav 298 rd. for boelsstedet. Samme dag lånte han 299 rd. af en mand i Hurup, Peder Madsen Lodahl. Summen skulde forrentes med 4 % p.a., og Peder Madsen fik som sikkerhed 1. prioritet i ejendommen. Men heller ikke "Flæskhule" havde Christen Steffensen mere end et år. 16. juni 1788 solgte han den til Peder Andersen Handberg for 35o rd.

Christen Steffensen og Kirstine flyttede nu fra hinanden. Kirstine flyttede hjem til Skyum, hvor sønnen Jens blev født, mens Christen Steffensen flakkede rundt og opholdt sig forskellige steder. 9. juni 179o, da han opholdt sig i Gjersbøl i Snedsted sogn, sendte han et brev til amtmand Hauch i Thisted:

"Underdanigst pro memoria. Da jeg nu saa mange gange forgjæves baade efter Deres Høivelbaarenheds Ordre og øvrige Tilsigelser haver løbet efter at faa min Sag med min Svigerfader Ole Madsen Bach i Schyum angaaende mit hos ham værende og indeholdte Tøj i Mindelighed afgiort, beder jeg nu herved underdanigst Deres Høivelbaarenhed ved Deres gunstige Resolution at ville henvise Sagen til ordentlig Lands Lov og Ret. Underdanigst Christen Steffensen".

3. sept. 179o fik Kirstine Olesdatter hans majestæt kongens bevilling til "formedelst hendes mands slette forhold" at måtte leve adskilt fra ham "i henseende til bord og seng" samt at deres fælles bo måtte deles imellem dem. På grund af vrangvillighed fra Christen Steffensens side trak det ud med at få skiftet foretaget. 6. okt. 179o sendte hans svigerfader, Ole Bach, et meget underdanigt brev til amtmanden:

"Høy- og velbaarne Hr. Conferenceraad og Amtmand Hauch, Thisted. Underdanigst pro memoria. I allerunderdanigste Følge Hands Kongelige Majestæts allernaadigste Bevilling af 3die September d.A. maae jeg underdanigst bede, at Deres Høyvelbaarenhed, det snarest mueligt er, højgunstbehagentlig vilde foretage en lovlig Skifte og Deeling imellem min Datter Kiersten Olesdatter, som opholder sig hos min Svigersøn Niels Olesen her udi Schyum, og hendes Mand, Christen Stephensen, som for nærværende Tiid opholder sig i Aarup udi Snedsted Sogn. Og maae jeg i lige Underdanighed udbede højstgunstbehagelig Foranstaltning, hvorledes hermed skal forholdes i Henseende til Skiftestedet, da den eene opholder sig i Aarup og den anden i Schyum; men imidlertiid er min Svigersøn, bemeldte Niels Olesen ligesaa villig som skyldig til at lade ermeldte Skiftebehandling foretage og holde i hands Huus her i omrørte Schyum, hvor jeg da tilligemed min Datter, ovenmeldte Christen Stephensens Hustrue, paa hvilken Dag Deres Høyvelbaarenhed naadigst befaler, skal være tilstæde, og i andet

Fald, hvor Deres Højvelbaarenhed befaler Skiftets Holdelse, skal jeg og min tilkommende Datter i lige Underdanighed der indfinde os. Underdanigst Ole Madsen Bach".

I årene efter separationen har Kirstine sikkert opholdt sig i barndomshjemmet i Skyum hos søsteren og svogeren, Anna og Niels Olesen, hvor også forældrene var på aftægt. Christen Steffensen derimod flyttede til Mors. 3o. juni 1796 købte han af møller Jens Laursen Mydom vandmølle i Vester Assels sogn på Sydmors. Den havde før tilhørt herregården Lund i Øster Assels sogn, men var af Jens Laursen købt til selveje. Med i Christen Steffensens køb af møllen fulgte mølledam og damsted, båd, flod og flodsted samt to små agre markjord nord for Mydomgårds mark. Købesummen var 699 rd. Jens Laursen fik 1. prioritet i møllen for 299 rd., som skulde forrentes med 4 % p.a.

Kirstine Olesdatter ønskede at få endelig skilsmisse, og 1799 henvendte hun sig derfor igen til amtmanden. Han indkaldte hende sammen med Christen Steffensen til et møde, hvor han forsøgte at få dem forligt. Men det var forgæves, nok mest fordi Christen Steffensen var vrangvillig. Kirstine sendte derefter en ansøgning til kongen, og den fik af amtmanden følgende påtegning:

"Den 18de October 1799. Allerunderdanigst Erklæring. Jeg har haft Supplikantinden og hendes Mand, Christen Steffensen, som nu boer i Mydom Mølle paa Morsøe, forsamlede hos mig, for at forsøge at formaae dem til at leve tilsammen, men min Flid i saa Fald var forgieves, og da han fra Begyndelsen skal have givet Anledning til den mellem dem under 3. September 179o bevilgede Skilsmisse, saa erfarede jeg ogsaa, at han endnu søger at ville lægge Hindringer i Vejen for hende til at erholde Ægteskabet ophævet. Da jeg havde dem samlede, vilde han ei bestemt erklære sig men bad om Henstand dermed i nogen Tiid, og i Gaar modtog jeg hans medfølgende Skrivelse, hvori han vel ønsker Ægteskabets Ophævelse, men paa saa ubillige Vilkaar, at jeg ei kan anbefale dem. Derimod troer jeg, det var høistbillig: At da Supplikantinden, formedelst hendes Mands slette Forhold, har under 3die September 179o erholdt Deres Mayestæts Bevilling at maatte leve adskilt i Henseende til Bord og Seng, samt deres fælleds Boe paa lovlig Maade deeles imellem dem, og hun nu siden, efter hendes Sognepræstes og Sognefolkes Vidnesbyrd, har ført et stille og anstændigt Levnet, samt opfødt deres sammenavlede Børn, deres Ægteskab da maatte vorde ophævet, og hun tilladt at indgaae nyt Ægteskab, men ved Dom vil det vanskeligt kunne ske, da ingen af de Fakta, for hvilke Loven befaler Skilsmisse, existerer her, hvorfor denne Ansøgning allerunderdanigst indstilles derhen: At Supplikantinden og hendes Mands indgangne Ægteskab maatte allernådigst bevilges ophævet, og de begge tilladt at indgaae nyt Ægteskab, efter at deres fælleds Boe er deelt imellem dem paa lovlig Maade".

Den skrivelse fra Christen Steffensen, amtmanden nævner, og hvori han fremsætter sine ubillige vilkår, lyder:

"Til høybaarne Hr. Amtmand i Thidsted. Underdanigst pro memoria. Da jeg turde naadige Herre at jeg skulde skrive Dem til angaaendes mig og min Kones Ægteskabs Aaphævelse og Fraskillelse, da er det min Begiering, at vi begge maae nyde at aaprette nye Ægteskab igien, saa er jeg villig dertil, naar jeg maa være værdig til at sørge for vores tvende Sønner som en Fader, først at de maa nyde de Penge, som er udsatt paa Rente, som var solgt forud af fælles Laan For det andet, at jeg maa indsøge den Arv, som kan herefter falde baade paa min og hendes Side, og dersom jeg ikke skulde findes værdig dertil, at jeg da maa tage tvende Sufficanter fra Skyum Sogn til at være Formynder for Børnene. Naar de tvende ovenmeldte Paaster maae blive fuldbyrdiget, saa er alle Ting reent og klart imellem min Kone og mig. Mydom Mølle den 15de October 1799. Underdanigst Chresten Steffensen."

Brevene findes alle i Thisted amts arkiv.

Christen Steffensen fik ikke sine krav om at blive formynder for drengene eller at få rådighed over deres formue opfyldt. Men 17. jan. 1800 fik han og hans hustru bevilget endelig skilsmisse, så de begge kunde indgå nyt ægteskab. Det skete for Kirstine Olesdatters vedkommende 14. juni samme år. Hun blev da gift med Bertel Ting i Stagstrup. Christen Steffensen blev gift 7. nov. 1801 i Øster Assels kirke med sin husholderske, Kirsten Christensdatter, som var fra Hanherred i Thy. Efter folketællingen 1801 var han da 60 år og hun 52. Hans ældste søn, Ole, flyttede senere over til ham og hjalp ham med arbejdet i møllen.

Mydom mølle var en lille og dårlig mølle, en såkaldt "græsmølle", d.v.s., at mølledammen var tør og groet til med græs det meste af sommeren. Christian V's danske lov forbød ligefrem ejeren af en græsmølle at stemme op for vandet om sommeren: "Hvo som haver Vinter- eller Græsmølle, hand skal optage Stiebordet den første Maii og ej sætte det neder igien, før alt Høe og Korn er inde af den Stæd".

Ifølge landmålingsforretningen ved matrikuleringen 1688 blev Mydom mølle ansat til hartkorn: af jorden 5 td. 1 skp., af malingen 2 td. 5 skp. 1 fdk. Til beregningen af hartkornet findes i modelbogen for Thisted amt følgende beskrivelse af Mydom mølle: "Forskrevne Mølle er en Vandmølle, drives af Underfalds Vand, kan ikke male om Sommeren udi Tørke, ej heller om Vinteren udi stræng Frost. Naar den kan male, søges den af en Deel udi Sognet og en Deel uden Sognet. Steenene findes gandske skrøbelige, Eegerne udi tvende Stykker, Bredden fra Løberens (den overliggende sten) Øye er 1 1/16 alen. Mølleren holder selv Møllen vedlige, undtagen Steene og Dæmning, som Husbonderne (ejerne af Lund gods) vedligeholder."

ANMÆRKNINGER og FORKLARING.

Ved vedt Eidet Optagelse maatte vi vise vore vedtil indklagede Andeele Marken af Mydumgaard, samt allene Eieren Bestyrelsen af Mydum Mølle, som vidner.

(a.) vil vore vore grønne Holm, Jordgaa Jord Vester, Lav, som vedtil Marken, skal Jord tagel i Hænde. – Denne Holm er omgiven af en Elvarm, som er Vasser ved Lygne paa Vejen Eidet, og skiller Dejen Jordet paa nordsiden Eidet; Denne Holm maaler vore vel ad 3de, 4de og 5te Eidet omvundne skal Grønjord. –

(b.) vidner Mølleren at vore vel øvrige Grønning Jordet Mølleen Jord paa Vasser Jordet, skal vore Andeele Mark. Jord, og Jordgaa Jord Mølleenskaber, Lav vore separeret.

Dette maaler vore vel af 2den og 6te Eidet omvundne Hjelle, vel skal er vore 50 Fl. Vand paa Længde og Bred. Skal omgiver paa østen Eidet, imellem f og g, af en Jordlig Elvarm; paa Jordsiden Eidet, imellem g og h, af en Lidet Forsving; paa vesten Eidet imellem h og i og paa nordre Eidet af Elvarm, Jordgaa Jordet. Hjelle er Eidet Hjelne ved Elv Grønsid. –

(c.) vidner Mølleen at vore Eng Jord Tilhørende. –

(d.) vil Mydum Mølle og vore Vaalgaard –

(e.) vil at Hjelle Grønning østen for Mølleen og nordre for Byen, som Mølleen og paa Vasser Jordet, skal vidne ved Mydumgaards Hjord. –

ENB. BYES. MARK.

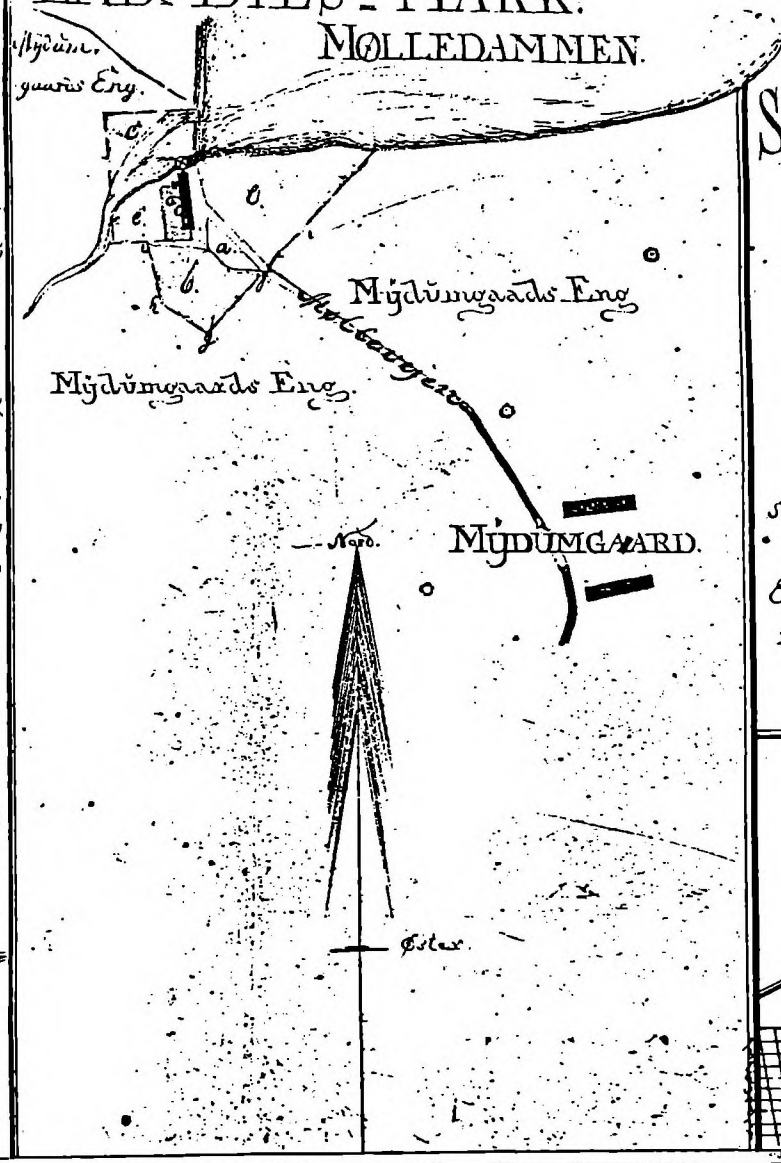

SITUATIONS-KORT,

over

DE ENGSTYKKER,

ved

MYDUM-MOLLE,

paa

MORSØE,

som anvises af Mydum Møllers- og Mydumgaards Ejere. –

Efter Mølllerens Begiering optaget den 22de November 1799. af Landinspecteur Emanuel Horn.

Maalestok paa 600 Alen.

Mydom vandmølle lå ved den lille Storup å, omtrent hvor den munder ud i den nu udtørrede inderste del af Glomstrup vig. Kun et par hundrede meter fra møllen, oppe på den høje mark, lå den ret store gård, Mydomgaard, nu kaldet Mygdam gård. Her boede Anders Madsen. Han var fæster af gården, som tilhørte Lund hovedgård, den store herregård - forhen et kongeligt slot - som lå i Øster Assels sogn på den sydligste spids af Mors. I årene 1794-98 blev der solgt over 3oo td. hartkorn bøndergods fra gården, og Anders Madsen købte også sin gård til selveje.

Den første tid, Christen Steffensen boede i Mydom vandmølle, kom han tilsyneladende godt ud af det med Anders Madsen, men snart opstod der uoverensstemmelser, som udviklede sig til et alvorligt uvenskab mellem de to mænd - et uvenskab, som igen førte nogle langtrukne retssager med sig.

Det begyndte i julen 1797. 3. juledag om aftenen var Christen Steffensen og to andre nabomænd forsamlede hos Anders Madsen. I løbet af aftenen opstod der et skænderi mellem Christen Steffensen og værten, og herunder skulde Anders Madsen have ladet nogle mindre pæne ord falde om Christen Steffensens tjenestepige, Kirsten Christensdatter, bl.a. skulde han have kaldt hende en skøge, men te Christen Steffensen. Da Kirsten fik det at høre, blev hun naturligvis fornærmet, og hun indklagede Anders Madsen for Mørsø lands forligelseskommission d. 3o. januar 1798. Men Anders Madsen nægtede at have brugt de nedsættende ord om hende, og da det ikke var muligt at opnå forlig, blev sagen henvist til afgørelse ved domstolene.

Tingdagen d. 23. april 1798 blev sagen behandlet ved Morsø herreders ret, hvor til var indstævnet Anders Madsen samt som vidner de to nabomænd, der havde del taget i julegildet. På spørgsmålet om, hvor og hvornår og af hvem, han havde set Kirsten Christensdatter lade sig bruge som en skøge, svarede Anders Madsen, at han aldrig havde brugt det famøse ord om Kirsten, og at han heller ikke mente, der var nogen som helst grund til den slags beskyldninger mod hende. Derefter blev de to vidner afhørt, men de var meget vage i deres udtalelser. De havde ikke hørt Anders Madsen fremsætte de påståede beskyldninger. Der havde ganske vist været nogen uoverensstemmelse mellem ham og Christen Steffensen, men Anders Madsen havde ikke nævnt Kirstens navn den hele aften, påstod de. Det endte med, at Christen Steffensen og Kirsten måtte frafalde sagen, hvilket Anders Madsen erklærede sig tilfreds med, dog var han ret misfornøjet over, at man to gange havde jaget ham ud til tinge i anledning af denne ubetydelige sag.

Men uvenskabet mellem de to mænd fortsatte, og en forårsdag 1799 gik det helt galt. Den første dag, Christen Steffensen havde sine får på græs, havde han tøjret dem på et lille stykke grønjord ved møllen, et sted, hvor han plejede at stå med møllehjulet, når det var taget op for at skulle repareres, og hvor

møllegæsterne tøjrede deres heste, mens de ventede på, at deres korn blev malet. Christen Steffensen mente, at det lille stykke jord var fælles ejendom for møllen og Mydomgaard, og at han havde ret til at bruge det på samme måde, som hans forgængere i møllen altid havde brugt det. Men Anders Madsen mente noget andet. Han mente, han var eneejer af jorden, og han tog uden videre to af Christen Steffensens væddere i hus og solgte dem senere ved en auktion. En så alvorlig fornærmelse kunde Christen Steffensen naturligvis ikke lade gå upåtalt hen. Han indklagede Anders Madsen for forligskommissionen for at få sine væddere erstattet. Men det var umuligt at opnå forlig, og han måtte derfor føre en tingsvidnesag mod Anders Madsen for at bevise sin ret til den omstridte plet jord. Christen Steffensen fik bevilget fri proces, og prokurator Herman Graff i Nykøbing blev beskikket ham som sagfører.

Der blev ført mange og lange retsmøder om sagen, og mange vidner blev afhørt, men Christen Steffensen kunde ikke bevise sin ret. Nogle af vidnerne vidste ganske vist, at møllerne fra arilds tid havde brugt den lille plet jord, når de reparerede møllehjulet, og at jorden også havde været brugt som fælles græsning for Mydomgaards og møllens kreaturer og svin. En enkelt af vidnerne havde selv tøjret sine heste der, når han var kørende til møllen. men det beviste bare ikke noget om Christen Steffensens ret til jorden. Derimod kunde Anders Madsen bevise, at det lille stykke jord ved udskiftningen af Vester Assels by' jorder var blevet tillagt Mydomgård, og at møllen derfor ikke havde nogen som helst ret til at bruge det. Anders Madsens sagfører, prokurator Feld fra Nykøbing, forlangte at få lavet et "Situations-Cart" over møllen og dens omgivelser, og dommeren pålagde Christen Steffensen at lade udføre et sådant kort. Men prokurator Graff skrev et brev til dommeren, hvori han bad denne pålægge landinspektøren at udfærdige kortet gratis, da det var over Christen Steffensens evne at bekoste det, og hvis han blev tvunget til det, kunde han derfor blive nødt til at opgive sin retfærdige sag. Kortet blev tegnet af landinspektør Torm fra Nykøbing, men det beviste overhovedet intet om skellene mellem de to ejendomme.

Endelig d. 3. febr. 1800 faldt der dom i sagen, og den gik Christen Steffensen imod. Han havde ikke kunnet bevise sin ret til at bruge den lille plet jord, og mærkeligt nok kunde han ikke engang dokumentere sin adkomst til møllen, end skønt hans skøde dog var tinglæst 26. sept. 1796 og indført i Morsø herreders skøde- og panteprotokol. Det omstridte stykke jord tilhørte herefter med uindskrænket ret Mydomgård. Processens omkostninger ophævedes parterne imellem og betaltes af det offentlige, til gengæld siger dommen ikke noget om, at Christen Steffensen skulde have erstatning for sine fratagne væddere.

Allerede 15. juli samme år var Christen Steffensen indkaldt for foligskommissionen igen. Det var en nabo, Søren Svejgaard i Øster Assels, der havde ind-

klaget ham, og grunden dertil var, at Christen Steffensen ved en mundtlig aftale havde købt Søren Svejgaards ejendom på 2 td. 2 skp. 1/3 alb. hartkorn for 550 rd. men nægtede at medvirke til at oprette skriftlig købekontrakt, ligesom han også nægtede at udbetale 50 rd. af købesummen, som det var aftalt.
Sagen blev imidlertid forligt, idet Christen Steffensen indgik på at udbetale de 50 rd. samt inden 14 dage at oprette skriftlig kontrakt imod, at hver af parterne skulde betale halvdelen af omkostningerne derved.
Kommissionen bestemte, at for hver dag, tidsfristen på de 14 dage blev overskredet, skulde den af parterne, der var skyld i forsinkelsen, betale 2 mark til de fattige i Øster Assels sogn. Købekontrakten blev tinglæst ved Morsø herreders ret 13. aug. 1800.
Christen Steffensen havde ingen penge til at købe gård for, men han havde en god ven i proprietær Jens Riis til Blidstrup, og af ham lånte han 500 rd. Som sikkerhed for lånet fik Jens Riis 2. prioritet i vandmøllen og desuden 1. prioritet og panteret i al Christen Steffensens besætning og indbo. Pantebrevet nævner: 1 sort hest, 9 år, 1 sort do., 13 år, 1 hvidbroget ko, 6 år, 1 sort do., 9 år, 3 får, en jern bilægger kakkelovn, en kobber gruekedel, 2 underdyner, 3 hovedpuder, 1 overdyne, 2 blårgarns lagner, et 24 timers værk (stueur), 7 stk. egekar, større og mindre, alle med jernbånd, 2 spande med jernbånd, 2 do. med træbånd, et hængeskab med lås og nøgle, et do., en malm morter, et skydegevær, et egebord, en jern trefod, en egekiste med lås og nøgle, en fyr do. samt en stor del fiskegarn: bundgarn med "rædder og vådde" m.m.
Foruden gården købte Christen Steffensen af to mænd i Øster Assels for 40 rd. et lille stykke hedejord, hvorpå der havde været gravet tørv. Her agtede han at bygge en vejrmølle i stedet for den dårlige vandmølle. Han ansøgte derfor Rentekammeret om tilladelse til at nedlægge vandmøllen imod at bygge en god og forsvarlig vejrmølle i stedet. Omkring århundredskiftet var der mange møllere, der søgte om at måtte nedlægge deres vandmøller og bygge vindmøller i stedet. Men der var flere betingelser, Christen Steffensen skulde opfylde, før han kunde få tilladelsen. Rentekammeret pålagde ham at bevise, at stedet, hvor han agtede at opføre sin mølle, var det nærmeste bekvemme sted i forhold til vandmøllen, samt at stedet lå i den ved forordningen af 13. dec. 1793 om vejvæsenet i Danmark befalede 50 alens afstand fra offentlig vej.
Christen Steffensen havde imidlertid ikke tålmodighed til at afvente Rentekammerets afgørelse, så i efteråret 1800 lod han møllebygger Christen Haae opføre den nye mølle, og 14 dage før jul tog han den i brug. Han har sikkert haft god søgning, da møllen lå bekvemt for omegnens beboere.
Men det kostede mange penge at bygge en mølle, og Christen Steffensen måtte igen ty til sin gode ven, Jens Riis på Blidstrup, som også var villig til at hjælpe ham. Han forstrakte ham med penge, ikke blot til møllebygger, arbejds-

karle, vognleje og materialer, men endog til indkøb af købmandsvarer. Med den før nævnte obligation på 500 rd. blev gælden ialt på 1765 rd., og for denne store sum, som skulde forrentes med 4 % p.a., fik Jens Riis 1. prioritet i den nye mølle og gården i Øster Assels.

For at opfylde Rentekammerets krav om oplysninger førte Christen Steffensen en tingsvidnesag for Morsø herreders ret tingdagen d. 26. jan. 1801. Hertil var indstævnet 5 mænd fra Ø. og V. Assels, og de vidnede samstemmende, at da vandmøllen lå så lavt, at en vejrmølle der ikke kunde få den fornødne vind, og da den nærmest ved møllen liggende jord ejedes af en mand (Anders Madsen), som hverken vilde afstå jord til en mølle eller vej dertil over sin mark, så anså de ikke noget bekvemt sted nærmere ved vandmøllens grund end det, hvor Christen Steffensen agtede at opføre - og nu altså allerede havde opført - sin nye vejrmølle. Det udsete sted lå 58 alen fra vejen, og når vingernes sving ansås at ville borttage 2 alen, så var der altså stadig 56 alen mellem møllen og vejen. Christen Steffensen oplyste desuden Rentekammeret om møllens vindfang og kværnstenenes størrelse.

Rentekammeret var dog ikke tilfreds men forlangte yderligere oplysninger om møllens beliggenhed og vejlængden dertil fra de omliggende landsbyer. Retten udmeldte to kyndige mænd, begge tømrere fra Vejerslev, som skulde undersøge forholdene. På tingdagen d. 8. juni 1801 vidnede de enstemmigt, at der ganske vist på Mydomgårds mark tæt ved vandmøllen var et sted, der var velegnet til opførelse af en vejrmølle, men da Anders Madsen havde udtalt, at det sted ikke var til salg for Christen Steffensen, mente de ikke, der kunde findes et bedre sted til en mølle end her, hvor den nu var opført. Stedet her var endog mere velegnet end det på Mydomgårds mark, fordi møllen her kunde få mere jævn vind. Desuden vilde de fleste møllegæster få både kortere og bedre vej til den nye mølle, end de før havde til vandmøllen.

Men forinden alt dette fandt sted, havde Christen Steffensen fået en ny alvorlig sag på halsen. Ejeren af Glomstrup hovedgård i nabosognet Hvidbjerg, proprietær Jens Kjærulf Sand, mente sig beføjet til at indhente oplysninger til Rentekammeret om den nye vejrmølle. Han påstod ganske vist, at det ikke var for at skade Christen Steffensen, men det skinner tydeligt igennem, at hensigten var at få vejrmøllen kendt ulovlig og dermed nedlagt.

Til Glomstrup hørte en husmølle, hvorpå gårdens korn blev malet, men Sand malede også for omegnens bønder, og nu var han "fornærmet" af den nye mølle, fordi den tog nogle af hans kunder i Vester Assels fra ham. Han blev støttet af mølleren i Årbæk vandmølle i Ørding sogn, Niels Christensen Smed, som også følte sig fornærmet af vejrmøllen.

De to mænd førte tingsvidnesag mod Christen Steffensen og tvang dermed denne til at anlægge kontrasag. Det medførte mange retsmøder med afhøring af en lang

række vidner. Prokurator Sands sagfører var den dygtige og spidsfindige prokurator Westenholtz fra Nykøbing, mens Christen Steffensen som sagfører havde den snedige og snu prokurator Feld, der før havde ført sag imod ham for Anders Madsen. De to sagføreres "slagsmål" i retten, hvor de overdænger hinanden med spydigheder, er refereret i justitsprotokollen og er meget morsom læsning.
Af vidneudsagnene fremgår det tydeligt, at grunden til den aftagende søgning til møllen mentes at være, at Christen Steffensen hverken holdt møllen eller dæmningen vedlige. Flere af vidnerne nævner dog, som en undskyldning, at møllen ved udskiftningen af byens jorder - skønt Christen Steffensen havde begæret det - ikke blev tillagt jord, der egnede sig til dæmningsjord.
Rentekammeret mente stadig ikke, det var bevist, at vindmøllen var opført på "det nærmeste bekvemme sted" i forhold til vandmøllen, og 11. juli fik Christen Steffensen definitivt afslag på sin ansøgning. Det gav proprietær Sand og Niels Christensen blod på tanden, og de anmodede nu herredsfogeden om at sørge for, at den ulovligt opførte mølle blev nedlagt, eller at mølleren i hvert fald standsede med malingen, hvilket de mente, bedst kunde ske ved at aftage vingerne af møllen. Herredsfogeden udstedte forbudet, og det blev forkyndt for Christen Steffensen i møllen 13. aug. Men møllevingerne blev dog ikke taget af, og Christen Steffensen fortsatte trods forbudet med at male korn, men nu foregik det mest om natten, når han troede ingen så det.
Det førte igen til et nyt retsmøde 14. sept., hvor flere mænd fra omegnen blev forhørt, om de havde set eller hørt, at møllen gik om natten. Et vidne forklarede, at han havde været i møllen en aften, hvor den var i gang, men han kunde ikke afgøre, om der var korn på kværnen, men mølleren havde sagt til ham, at han ikke måtte fortælle til nogen, at møllen gik, fordi det var forbudt ham at bruge den.
Til dette retsmøde havde Christen Steffensen antaget en ny sagfører, en ung og dygtig prokurator, som hed Søndergaard, og som før havde været forvalter hos Christen Steffensens gode ven, proprietær Riis på Blidstrup. Han protesterede mod det nedlagte forbud, som han mente var ulovligt, og som nu havde afskåret hans fattige klient fra næring og levebrød. Christen Steffensen havde opgjort sit ugentlige tab siden møllens standsning til 12 rd. 1 mk. 8 sk.
Søndergaard fandt hurtigt ud af, at det i grunden var de to andre møller, der var ulovlige, og derfor Christen Steffensen, der havde grund til at være fornærmet. Glomstrup vejrmølle var en lille mølle, der kun svarede skat af 4 skp. 1 fdk. mølleskylds hartkorn og kun måtte male gårdens eget korn. Men den var for en del år siden på lovstridig måde blevet udvidet og havde fået indlagt større møllesten, så proprietær Sand nu kunde male for omegnens bønder, skønt han stadig kun svarede skat af det oprindelige hartkorn. Og hvad Årbæk vandmølle angik, så var det også en lille mølle, som kun skattede af 1 td. 2 fd.

hartkorn, men den havde også ulovligt udstrakt sine rettigheder. Mydom vandmølle derimod, som kun havde haft ringe søgning, men som var en gammel privilegeret mølle, var fra gammel tid ansat til 2 td. 5 skp. 1 fdk. hartkorn, og den nye mølle var ansat til samme mølleskylds hartkorn.

For at få disse forhold klarlagt indstævnede Christen Steffensen proprietær Sand og Årbæk-mølleren for forligskommissionen, men da det ikke var muligt at opnå forlig, blev sagen igen henvist til rettens afgørelse. Retsmødet skulde finde sted 12. okt. Men de to indstævnede fik pludselig kolde fødder, og dagen før retsmødet indgik de forlig med Christen Steffensen. De erklærede begge, at de frafaldt sagen, og at de ikke havde noget imod, at han søgte om kongelig tilladelse til at bruge sin mølle, imod at han forpligtede sig til, at møllens kværnsten ikke måtte være større end dem, der var i vandmøllen, nemlig 45 tommer i bredden. Til gengæld erklærede Christen Steffensen, at han ikke havde noget at anke på Glomstrup og Årbæk møller så længe, de ikke førte større møllesten, end de hidtil havde gjort.

28. dec. samme år sendte Christen Steffensen en ny ansøgning til Rentekammeret Ansøgningen, som sikkert har været forfattet af prokurator Søndergaard, er høflig og velskrevet, og den påpeger, at da folkemængden på egnen var i stærk stigning på grund af de mange udparcelleringer af gårdene, var møllen ikke blot bekvem men endog højnødvendig. Efter at Rentekammeret havde indhentet amtmandens erklæring, der nu var meget positiv og velvillig, blev der gjort forestilling for kongen, og endelig d. 27. marts 1802 modtog amtmanden følgende resolution:

"Vi tillade allernaadigst herved og ved den underskrevne Bevilling: at Christen Stephansen maae bruge den af ham i Stedet for Mydom Vandmølle i Sønder Herred paa Morsøe under Thisted Amt, paa Øster Assel Mark opførte Veirmølle med en Qværn af 7½ Qvarteer til derpaa at male alle Slags Korn og Meel, imod at denne Mølle ansættes til samme Mølleskylds Hartkorn, nemlig 2 Tdr. 5 Skpp. 1 Fkr., som Mydom Vandmølle, der for Fremtiden aldeles skal være nedlagt, har staaet for, samt ellers under de i slige Tilfælde sædvanlige Vilkaar.

Kiøbenhavn den 17de Martii 1802. Christian R."

Dermed var den langvarige sag sluttet med et lykkeligt udfald for Christen Steffensen. Men der var dog et lille efterspil. Endnu engang måtte mølleren møde for Morsø lands forligskommission i Nykøbing. 23. febr. 1802 var han indstævnet for kommissionen af sin forhenværende sagfører, prokurator Feld, som mente, han havde i det mindste 10 rd. tilgode for de sager, han havde ført for ham. Christen Steffensen mente, 5 rd. kunde være nok, og dem vilde han betale inden 1. maj. Det måtte Feld så lade sig nøje med. Christen Steffensen erklærede sig iøvrigt tilfreds med den måde, Feld havde ført hans sager på. Og dermed var denne sag forligt og ude af verden.

En betingelse for, at Christen Steffensen kunde få tilladelse til at bruge den nye mølle var, at vandmøllen blev fuldstændigt nedlagt, og ved en købekontrakt som blev tinglæst allerede 27. juli 1801, solgte han til sin gamle fjende, Anders Madsen i Mydomgård, al den ejendom, som havde tilhørt møllen: byggested, haveplads, mølledam, eng og to små agre nord for Mydomgårds ejendom, på det vilkår, at pladsen blev gjort ryddelig inden betalingstid. Det er interessant at se, at blandt de solgte ejendomme er også nævnt den omtvistede lille plet jord, som Christen Steffensen ved dom var blevet frakendt retten til. Køberen skulde modtage det hele Valborgdag (1. maj) 1802, og købesummen, som var 225 rd., skulde betales til Viborg Snapstings termin 1802, imod at sælgeren afgav forsvarlig skøde. Dette skøde blev skrevet 21. juni 1802, men inden det nåede at blive tinglæst, hvilket skete 28. marts 1803, døde Anders Madsen. Han blev begravet 5. dec. 1802, godt 60 år gammel. Hans søn, Mads Andersen, overtog Mydomgård, men det blev en kort lykke for ham. Om sommeren 1811 havde han været syg, og han led endnu af svimmelhed og hovedpine, da han en aften i august sammen med sin kone gik en tur i engen ved det sted, hvor vandmøllen havde ligget. Hans kone gik i forvejen hjem til gården, men Mads Andersen kom ikke hjem. En lille gåsepige, som vogtede sine gæs i nærheden, så, at han faldt i åen et sted, hvor der var et bundløst morads, som kaldtes "Møllehøllet". Hun løb straks op til gården og alarmerede folkene, og de søgte efter ham med lygte hele aftenen, men først næste dag, da det var blevet lyst, fandt de ham druknet og fik ham trukket op. Mads Andersen blev kun 27 år gammel. Beretningen om hans død findes i Morsø herreders arkiv: "Forhør i anledning af pludselige dødsfald".

20. april 1802 lod Christen Steffensen ejendommens bygninger og møllen brandforsikre. Taksationsprotokollen giver følgende beskrivelse af bygningerne:

a) stuehuset i øster og vester, 12 fag, 8½ alen dyb, fyr under- og overtømmer, murede vægge, stråtag, indrettet til 2 stuer, kamre, køkken og bryggers. I stuerne er loft, vinduer og døre samt en bilægger kakkelovn, og i bryggerset en indmuret kobberkedel på ¼ tønde. Skorsten og bagerovn af brændte sten. Taxeret for . . . . . 300 rd.
b) et hus sønden for litr. a, 14 fag, 9 alen dyb, fyr under- og overtømmer, murede vægge, stråtag, indrettet til lo, lade og fæhus . . 200 "
c) en vejrmølle sønden for stedet, af ny opført, med en kværn . . . 1500 "

2000 rd.

Forsvarlig mod ildsfare og ej tilforn forsikret. De anordnede brandredskaber blev foreviste. (Underskrevet af branddirektøren og taksationsmændene).

Christen Steffensen kunde ikke klare forrentningen af panteobligationen til Jens Riis, og det endte med, at han 10. sept. 1803 solgte både ejendommen og

møllen til "velfornemme mand", Christen Sørensen i Vester Hvidbjerg. Christen Sørensen, der både var sognefoged og lægdsmand, ejede selv sin gård, og desuden ejede han Hvidbjerg kirke. Han skulde overtage møllen til brug fra Mikkelsdag (29. sept.), men bygningerne på stedet forbeholdt Christen Steffensen sig til beboelse og brug indtil 1. maj 1804. Sælgeren forpligtede sig til i efteråret 1803 at så en tønde god vinterrug, hvis afgrøde køberen måtte høste. Skødet blev tinglæst 2. juli 1804. Købesummen var 1788 rd., som berigtigedes ved, at køberen overtog pantebrevet på 1765 rd. samt betalte til Jens Riis 23 rd., som Christen Steffensen skyldte i renter. Christen Steffensen fik ingen penge udbetalt.

I Aas i Skjoldborg sogn nær Thisted boede en mand ved navn Bertel Bundgaard. Ved folketællingen 1801 nævnes han som husmand med jord, tømmermand og stenhugger. Han havde af amtet fået til opgave at bygge 3 landevejsbroer af sten over Nordentoft å, ved Nordentoft, Næstrup og Filen. Ved hver af de to største broer, Nordentoft og Næstrup skulde han desuden opføre et hus, 11×6 alen, hvorfra der skulde opkræves bropenge. Som betaling for sit arbejde fik han kgl. bevilling til at opkræve bropengene ved de to broer resten af sin levetid imod, at han holdt broerne forsvarligt vedlige. Taksten var ved Nordentoft bro: for en vogn 2 skilling, en hest 1 sk. og et fæhøved ½ sk., ved Næstrup bro halvt så meget.
Denne bevilling solgte Bertel Bundgaard i 1795 for 990 rd. til samme "velfornemme mand", Christen Sørensen i Hvidbjerg på Mors, som senere købte Mydom vejrmølle. 3. juni 1796 fik Christen Sørensen kgl. bevilling til at han "på lige vilkår og under lige forpligtelse som Bertel Bundgaard må for hans levetid nyde det denne forundte privilegium". Christen Sørensen solgte sit privilegium til Christen Steffensen, som 3. febr. 1802 blev forundt bevilling. Den skulde, formedelst 6 rd., indløses på amtskontoret, men det fik Christen Steffensen ikke gjort. 25. febr. 1806 sendte det kgl. danske Kancelli et brev til ham, hvori han beordredes til "uopholdeligen" at indløse bevillingen, da han ellers vilde være at anse med den i plakat af 27. dec. 1803 fastsatte straf. På det tidspunkt boede Christen Steffensen ved Virksund, og han må have haft en mand i Thy til at opkræve bropenge for sig, for han svarede Kancelliet og bad, om det med indløsningen "måtte have henstand til den 18. juni i Snapsting, da jeg skal møde at tage imod mine bropenge, da skal jeg møde i Thisted og tage imod bevillingen og betale, hvad ret er".
I Christen Steffensens bevilling var ordlyden forandret til, at han "på lige vilkår og under lige forpligtelse som Bertel Bundgaard måtte for dennes levetid nyde det denne forundte privilegium". Christen Steffensen ansøgte Kancelliet om at få bevillingen ændret, så den kom til at gælde for hans egen levetid samt for hans arvinger. Men det kunde Kancelliet ikke imødekomme, og 26.

nov. 1806 fik han brev fra stiftamtmanden i Viborg om, at hans ansøgning var afslået.
Hvornår og til hvem, Christen Steffensen senere afstod sit privilegium, er ikke fundet.

14. marts 1803 stod følgende snurrige annonce at læse i avisen "Den Viborger Samler":

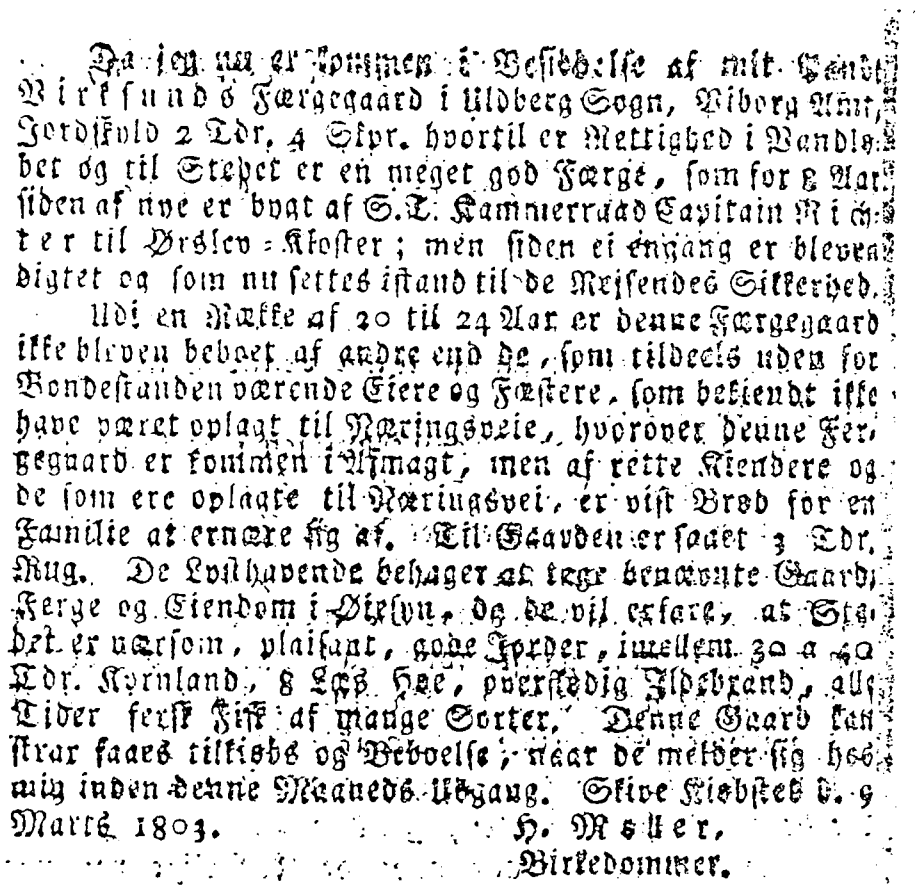

Da jeg nu er kommen i Besiddelse af mit Gaard Virksunds Færgegaard i Hildberg Sogn, Viborg Amt, Jordskyld 2 Tdr. 4 Skpr. hvortil er Rettighed i Vandlaget og til Stedet er en meget god Færge, som for 8 Aar siden af nye er bygt af S.T. Kammerraad Capitain Richter til Ørslev-Kloster; men siden ei engang er blevet digtet og som nu sættes istand til de Reisendes Sikkerhed.

Udi en Række af 20 til 24 Aar er denne Færgegaard ikke bleven beboet af andre end de, som tildeels uden for Bondestanden værende Eiere og Fæstere, som bekiendt ikke have været oplagt til Næringsveie, hvorover denne Færgegaard er kommen i Afmagt, men af rette Kiendere og de som ere oplagte til Næringsvei, er vist Brød for en Familie at ernære sig af. Til Gaarden er saaet 3 Tdr. Rug. De Lysthavende behager at tage benævnte Gaard, Færge og Eiendom i Øksyn, og de vil erfare, at Stedet er nærsom, plaisant, gode Jorder, imellem 30 a 40 Tdr. Kornland, 8 Læs Høe, overflødig Ildebrand, alle Tider ferst Fisk af mange Sorter. Denne Gaard kan strax faaes tilkiøbs og Beboelse; naar de melder sig hos mig inden denne Maaneds Udgang. Skive Kiøbstæd d. 9 Marts 1803.

H. Møller,
Birkedommer.

Henrich Møller var en mand af bondestanden, født 1747 i Krarup mølle i Vestsalling. Han havde været herskabstjener på forskellige herregårde, der havde han lært lidt "vinkelskriveri", og nu optrådte han som prokurator. Han var ofte bøndernes sagfører, og de stolede fuldt og fast på ham, skønt han nok skadede dem mere, end han gavnede dem. Han pralede i hvert fald med, at han havde forhindret jordernes udskiftning af fællesskabet i flere landsbyer i Salling. Han var altid på nakken af godsejerne, herredsfogederne og byfogederne, som nærede en sand skræk for ham på grund af hans grove mund og hans uforskammede optræden i retten. Til alt dette var han desuden umådelig pengegrisk. I 1782 var han blevet udnævnt til birkedommer ved Højslev birk. Han havde forstrakt den daværende ejer af Virksund færgested, Johannes Tholstrup, med et lån på 1590 rd. Derved var han i 1803 kommet i besiddelse af stedet.
Christen Steffensen købte færgegården af Møller ved en mundtlig kontrakt i 1803, men først 2. dec. 1807 blev der skrevet skøde. Af skødet fremgår det,

at gårdens jord var udskiftet af fællesskabet og dens hartkorn ansat til 2 td. 4 skp. Købesummen var 1100 rd. På gården hvilede en forhæftelse på 695 rd., for hvilken den forrige ejer, Johannes Tholstrup, havde udstedt en panteobligation til kammerråd Richter på Ørslevkloster, af hvem han havde købt gården. Denne obligation blev stående med 1. prioritet i gården, og resten, 405 rd., skulde udbetales. Men Christen Steffensen havde ingen penge, så han udstedte en panteobligation på 500 rd. med 2. prioritet til Henrich Møller. Af skødet, som blev tinglæst ved Højslev birketing 16. dec. 1807, fremgår det iøvrigt, at med i købet fulgte gårdens påstående bygninger, en dynge tømmer fra et nedbrudt hus, en stor bilægger-kakkelovn, som stod i sovekammeret, samt endelig den ved færgestedet værende færge med flydebro, årer, bådshager, tove m.m., og som det vigtigste: den gården fra arilds tid tilhørende ret til, mod betaling, at færge folk, fæ og gods over sundet.

Christen Steffensen overtog færgegården 1. maj 1804 og flyttede dertil sammen med sin hustru, Kirsten Christensdatter, og sønnen, Ole Christensen. Men det viste sig snart, at forholdene ikke var så gode, som Henrich Møller havde beskrevet dem, men at alt, både gård, færgebåd og -broer, var i den sletteste tilstand. For en fattig mand som Christen Steffensen var det en håbløs opgave at få rettet op på tingene, og han nåede det da heller aldrig.
I året 1809 indhentede den kgl. Generalpostdirektion oplysninger om alle færgesteder i landet. Herredsfoged J. P. Rommedahl i Hobro skrev om Virksund færgested:

"I Rinds herred er ingen flere færgesteder end Wirksund, som for tiden beboes af en mand ved navn Christen Stefansen. Af privilegier eller rettigheder er ingen til færgestedet.
Der er aldeles ingen færgetakst bestemt for overfarten, men færgemanden tager, hvad han synes og saaledes, som han kan accordere med dem, der vil overføres. Til transporten haves en færge og en båd, hvormed ikkun kan overføres en vogn og 2 heste ad gangen. Denne færge og båd såvel som broen ud fra færgestedet og de til færgen og båden henhørende rekvisitter er i mådelig stand. Færgemanden holder ikkun en karl til overfarten foruden sig selv.
Formedelst færgestedet i en række af år har været beboet mest af uformuende folk - i hvilken klasse nuværende beboer også er - er færgeredskaberne tid efter anden bleven så forfaldne, at de nu næsten er ubrugbare. Ejeren er for fattig til at anskaffe nye, og på hvad anden måde de skulde tilvejebringes, ses ikke. Ønskeligt var det og, om en færgetaxt blev bestemt, hvormed færgestedets beboere kunde være tjent, og som kunde forebygge, at de, der vilde overføres, ikke af en egennyttig færgemand skulde blive afpresset en ubillig fragt."

Af indberetningen fremgår det tydeligt, at færgeriet ikke var meget værd, og da krobevillingen, som før havde hørt til gården, var blevet inddraget i 1801, var indtjeningsmulighederne få. Christen Steffensen forsøgte at skaffe sig indtægter på andre måder. I bakkerne på gårdens grund var der ler, og her byggede han et lille teglværk, som Ole forestod driften af. Om det har kastet ret meget af sig, er vel tvivlsomt, men ved Christen Steffensens død stod der dog ved gården en del mursten, som var solgt til en mand i Struer. Det kunde tyde på, at der trods alt har været en vis produktion.

Christen Steffensens tid i færgegården blev ikke lang. Han døde 18. dec. 1809. I Ulbjerg-Lynderup kirkebog findes følgende indført: "1809, d. 26. dec. jordet Christ. Stephensen i Wirksund, 65 år gl." Præsten skriver ikke noget om dødsårsagen.

Den ældste skifteprotokol for Rinds herred er påbegyndt 1. jan. 1810. Efter indledningsordene: "In Nomine Jesu!" er som det allerførste indført skifteforretningen efter Christen Steffensen, og heraf fremgår det, at 17. jan. 1810, 30.-dagen efter dødsfaldet, indfandt sig skifteforvalteren, herredsfoged Rommedahl fra Hobro sammen med vitterligheds- og vurderingsmændene, sognefoged Hans Andersen fra Ulbjerg Nedermølle og Niels Pedersen Smed, også fra Ulbjerg, for at foretage registrering og vurdering af boet til videre skifte og deling mellem arvingerne, som blev angivet at være: den afdødes enke, Kirsten Christensdatter og hans søn, Ole Christensen, 25 år gl. og altså myndig, og ikke flere. De var begge tilstede, Kirsten med sin laugværge, selvejergårdmand Peder Skov i Sundstrup.
Gården med påstående bygninger, den i jorden nedlagte sæd og de til færgeriet hørende to både og færge blev vurderet til 1000 rd. og løsøret, ind- og udbo og besætning til 202 rd. 1 mk. 14 sk.
Enken og sønnen vidste, at der hæftede en del gæld på boet, men ikke hvor meget eller til hvem. Bl.a. var der en panteobligation på 695 rd., men hvem kreditoren var, vidste de ikke. Det forekommer mærkeligt, da der i Henrich Møllers skøde til Christen Steffensen, der blev fremlagt, tydeligt står, at denne obligation "skal være udstæd af forrige Eier, stilet til Hr. Kammerraad Richter til Ørslevkloster".
Angående gårdens fremtidige ejerforhold, så gav Ole sin stedmoder tre tilbud: 1) Hun måtte beholde gården med alt, hvad der i dag var vurderet, imod at hun betalte den på boet hæftende gæld og skiftets bekostning. Han vilde så bestyre stedet for hende så længe, hun levede, og derefter overtage det. 2) I det tilfælde, hun måtte blive til sinds at fraflytte gården før sin død, vilde han overtage gården og derimod svare hende så længe, hun levede, en vis årlig afgift. 3) Endelig var han villig til, ifald hun ønskede straks at fraflytte gården, at overtage den nu med det samme. Han vilde da betale hende 500 rd.

samt overtage gælden og betale skiftets bekostning.
Men Kirsten erklærede, at hun ikke vilde antage nogen af tilbudene eller overlade gården til sin stedsøn.
Da de således ikke kunde enes om en mindelig ordning med hensyn til gården, forlangte Ole boets ejendele udbragt ved auktion, og denne begæring gentog han ved den næste skiftesamling, der blev holdt 28. febr. på herredsfoged Rommedahls kontor i Hobro. Han bad endvidere om, at auktionen måtte blive fremskyndet mest muligt af hensyn til gårdens drift, da foråret nærmede sig, og kreaturer og kornvarer kunde sælges mest fordelagtigt nu. Skifteforvalteren fandt også, at en auktion var fordelagtigst for alle parter, og den blev da berammet til onsdag d. 28. marts kl. lo formiddag i stervbogården. Skifteforvalteren lovede at bekendtgøre den ved opslag ved alle 17 kirker i Rinds herred og ved avertissement i Viborg Stiftstidende og Aalborg Adresseavis samt udarbejde konditioner for auktionen.
Ole anmeldte, at han havde 5 års løn tilgode i stervboet, i hvilken tid han havde gjort karls arbejde for sin fader, idet han havde hjulpet ham ved driften af møllerne på Mors og siden forestået teglbrænderiet ved færgegården, så han mente ikke, han kunde have ringere end 2o rd. i årlig løn, altså for 5 år loo rd. Det blev kategorisk afvist af Kirsten, idet hun sagde, at Ole "havde fået fuldkommen klæder og mere, end de næsten havde kunnet overkomme, imedens han var blevet opfødt hos dem". Ole fik ingen penge. Derimod forlangte Kirsten forlods udredt af boet 3o rd., som hendes salig mands begravelse havde kostet hende, og en lige så stor sum til hendes egen begravelse. Det vidste hun, loven hjemlede hende ret til, og skifteforvalteren gav hende medhold heri.
Det mest bemærkelsesværdige, der skete ved denne skiftesamling, var ellers, at Ole fremkom med en oplysning, der var blevet "glemt" ved skiftets begyndelse, nemlig at hans forældre var skilt, og hans moder endnu levede og var gift igen og boede i Thy, samt at forældrene sammen havde en søn mere, Jens, der nu måtte være henved 21 år gammel og, så vidt Ole vidste, tjente i Nors præstegård i Thy. Ole påstod, at det var en ren forglemmelse af både ham og hans stedmoder, og ikke for at begå svig, at de ikke før havde anmeldt, at han havde denne broder, men for resten troede han ikke, broderen kunde være arveberettiget, idet han var født næsten et halvt år efter forældrenes skilsmisse, og faderen derfor aldrig havde villet vedkende sig faderskabet til denne dreng. Ole lovede imidlertid skifteforvalteren at søge at fremskaffe dokumenter, der kunde give oplysninger om de nævnte omstændigheder.
En kort skiftesamling blev berammet til at skulle holdes lige før auktionen, hvis der skulde være indløbet noget nyt, der skulde drøftes forinden.

Auktionsdagen d. 28. marts oprandt. Bekendtgørelsen i aviserne havde gjort sin virkning, og mange folk var strømmet til fra nær og fjern. Birkedommer Møller var nu Kirstens laugværge, og han var også af Kirsten og Ole valgt til inkassator ved auktionen.

Konditionerne blev oplæst for de fremmødte. Heraf fremgik bl.a., at køberen straks skulde tiltræde gården og færgeriet, men enken forbeholdt sig ret til at bebo det store kammer til midt i juli samt adgang til køkken og bryggers og "fornøden ildebrand". Iøvrigt oplystes det, at 1. prioritet, 695 rd. foreløbig blev stående, og at 2. prioritet, 500 rd., som tilhørte birkedommer Møller, kunde blive stående til snapsting 1811.

Derefter blev "Auktionen fremmet og Stervboestedet Wirksund med påstående Bygninger, tilliggende Hartkorn 2 Td 4 Skp, den i Jorden nedlagde Rugsæd, 5 Tdr og til Færge Transporten henhørende Færge og Baad, tilligemed en anden, som er bortflydt, om den igien kan fåes, indsat og opråbt for looo Rdlr" (Rinds-Gislum herreders auktionsprotokol).

Der blev budt livligt. Efter adskillige overbud bød sønnen, Ole Christensen, 3020 rd., men snedker Rasmus Christensen fra Skive fik hammerslag ved et bud på 3030 rd.

Derefter kom det nok mest spændende: auktionen over løsøre og besætning. Fra auktionsprotokollen gengives her et uddrag:

Catalogus

over afg. Christen Steffensen i Wirksund Færgested, Uldberg Sogn, Rinds Herred, hans Stærvboes efterladte faste og løse Eiendeele, som ved offentlig Auction d. 28de Martii 1810 bortsælges således:

Vahrene	Vurdering Rd	mk	sk	Auction Rd	mk	sk	De Kiøbende
Indbo i den lille Stue							
Et Fur Bord med Fod	"	4	"	1	1	"	Peder Skou i Sundstrup
En Fur Bænk	"	"	8	"	3	8	Anders Kristensen i St. Torup
Et Viseværk	1	2	"	1	2	8	Poul Degn i Gleerup
En Fintapper Æske	"	1	"	"	2	4	Hr. Birkedommer Møller
En Jern Bilæggerkakkelovn	10	"	"	27	"	8	Sønnen i Boet
Et Messing Fyhr Fad	"	"	12	.....			laant Gods
I Spisekammeret							
1 Blik Tragt	"	"	8	"	1	1	Søren Grynderup i Giedsted
1 Stykke Jern Anker	"	2	"	"	4	7	Hansen på Lynderupgaard
I Dagligstuen							
1 Eege Bord med Foed	1	"	"	2	2	10	Rasmus Christensen i Skive
En Thepotte	"	"	12	.....			borte

7 Thekopper	"	2	4	"	2	5	Hansen på Lynderupgaard
2 hollandske Tallerkener	"	"	12	"	3	9	Niels Mortensen i Sundstrup
1 Saltkar	"	"	2	"	"	2	Jens Isak i Lundøe
I et Kammer							
1 Kiærne	"	1	8	"	4	"	Peder Pedersen i Bøstrup
1 Hakkebræt	"	1	"	"	2	"	Smeden i Uldberg
1 Lygte	"	2	"	"	2	"	Ambrosius i Giørup
1 Seng	"	2	"	"	2	8	Poul Madsen af Klotrup
1 Skar Øxe	"	2	"	"	4	5	Hr. Blik til Knud Muurmester i Laastrup
1 gammel Greb	"	1	"	"	2	8	Poul Færgemand i Sundstrup
I Stoer Stuen							
1 lidet Fur Bord	"	1	8	"	4	8	Degnen i Laastrup
3 Stænger Jern	6	4	"	6	1	"	Præsten
1 Træe Buttel	"	1	"	.....			borte
I Karlenes Kammer							
1 Fur Sængested	"	"	8	"	"	8	Rasmus Christensen
1 Sadel	1	"	"	4	"	5	Provst Woersøe i Laastrup
1 Flint	1	"	"	1	4	"	Hansen på Lynderupgaard
Besætning og Udbo							
1 sort Hest - 6 Aar	55	"	"	88	"	"	Birkedommer Møller
1 rød Koe - 6 Aar	14	"	"	35	1	8	Kristen Høeg i Støttrup
1 sortbroget Koe - 5 Aar	14	"	"	28	"	"	Pastor Blik til Rasmus Christiansen
1 Jern Greeb	"	2	"	"	5	4	Anders i Bakgården
1 Træe Skovl	"	"	2	"	"	2	Provst Worsøe
1 Hølee med Behør	1	"	"	"	2	"	Kristen Kieldgaard i Rind
Læder og Skærm til en Vogn	"	2	"	"	4	2	Niels Høllemark
1 Tiære Tønde	"	"	8	"	3	lo	Hr. Provst Worsøe
1 Vogn med Hammel	2	"	"	5	1	"	Anders Andersen i Uldberg Over Mølle

Alt, hvad der var af sengetøj, og det meste af køkkentøjet blev købt af enken og sønnen. Ligeledes købte de alle fårene og Ole desuden en del af udboet, således 4 nye træhjul, som lå på loftet.

De nævnte ting var kun en lille del af løsøret, men som ved auktionen over selve gården blev også her salgssummen meget større end vurderingssummen, idet alt løsøret og besætningen jo var vurderet til godt 2oo rd. men blev solgt for 373 rd. 1 mk.

Pengene, der indkom ved auktionen, blev indkasseret af birkedommer Møller, og

dem mente han, han havde ret til at disponere over efter eget forgodtbefindende. Men skifteforvalteren har måske ikke været helt tryg ved ham, måske har Rommedahl også virkelig haft omsorg for arvingerne, i hvert fald skrev han et brev til birkedommeren og foreslog, at pengene blev indsat i den kongelige finanskasse, så de kunde trække renter, indtil skiftet kunde blive afsluttet. Han havde allerede undersøgt muligheden og fået direktionens løfte om at modtage pengene til 3½ % p.a.

Møller svarede Rommedahl med et uforskammet brev, typisk for denne bondeprokurators skrivemåde: "Den Omsorg, De bærer for de tvende myndige Arvinger efter afdøde Christen Steffensen ved at ville have deres Arvepart at indsætte i Zahlkassen på det at den ei skulle stå frugtesløs, veed jeg ikke på hvad måde de myndige Arvinger skal få gengældt. Og jeg drager den Tanke deraf: at de Skifter, som Deres Velbyrdighed kommer til at holde, hvor umyndige Børn og Arvinger ere, bliver særdeles lykkelige...." Brevet er fyldt med uforskammethede og uforståelige hentydninger. Med dårligt skjult skadefryd meddeler Møller, at han allerede har forstrakt enken med 944 rd. til køb af et hus i hendes hjemegn i Hanherred og sønnen, Ole Christensen, med 490 rd., som han skal bruge til udbetaling på en gård, han har købt i Hejlskov i Fjends herred. Desuden har han betalt pigen, som tjente i færgegården, hendes løn til 1. maj med 6 rd. 3 mk.

Ved næste skiftesamling 4. juli i Hobro bebrejdede Rommedahl birkedommeren hans dispositioner men lod det passere på betingelse af, at hvis der efter den endelige opgørelse af skiftet ikke kunde blive så meget til enken og sønnen, skulde Møller være ansvarlig for det manglende.

Møller oplyste frimodigt, at han af pengene endvidere havde indfriet til sig selv den obligation, den afdøde havde udstedt til ham på 500 rd. plus forfaldne og ikke betalte renter, 26 rd. 4 mk. Det havde han gjort for at spare boet for yderligere renter! Obligationen havde han desværre ikke ved hånden i dag, men han lovede at aflevere den tilbørlig kvitteret ved næste skiftesamling (hvad han imidlertid glemte!).

Allerede 2o. jan. havde herredsfoged Rommedahl gennem et avertissement i de lokale aviser og senere ved et proklama i Statstidende og "Den altonaiske Merkur" d. 14. maj indkaldt boets kreditorer og debitorer, og regningerne var begyndt at strømme ind. En regning fra Chr. Sørensen i Hvidbjerg på Mors, den mand, Christen Steffensen solgte vindmøllen til, lydende på godt og vel 22 rd. og bestående af mange til dels uklare poster, blev afvist af enken og sønnen, de vidste, de skyldte ikke Chr. Sørensen noget.

Mere interessant er en regning fra madame Lottrup på Lynderupgård, fremsendt gennem hendes forvalter, Hansen, på brokorn for Skindersbro for årene fra 1803 til 1809. Afgiften var på 2 skp. byg årligt, og omregnet i penge efter hvert

års kapitelstakst blev det for de 7 år sammenlagt til 7 rd. 2 mk. 4½ sk. Kapitelstaksten svingede meget fra år til år, i 1807 var den på 3 rd. for en tønde byg, i 1809 p.g.a. inflationen helt oppe på 7 rd. 1 mk. 12 sk. - Men Kirsten og Ole erklærede, at regningen var urigtig og dem ubekendt, og de nægtede at betale den, hvis ikke forvalter Hansen kunde bevise dens rigtighed. Interessant er også en regning fra pastor Blich i Ulbjerg på bispe- og præstekorntiende for 3 år og ydelse til sognets fattigkasse, 3 mk. årlig, ligeledes i 3 år, ialt 12 rd. 5 mk. Regningen var påtegnet og godkendt af Ole, men Kirsten protesterede mod den og erklærede, at hun havde en regning til præsten på mindst lige så stor en sum. Ole måtte erkende, at han havde ladet sig dels true og dels overtale af Hr. Blich til at påtegne regningen, men "med Sandhed og en frelst Samvittighed forsikrede han, at han ikke vidste eller troede, at Hr. Blich havde den fordrede Summa tilgode, thi Hr. Blich fik Aal og andet Fisk samt Smør etc. af Komparentens Forældre i den Tiid, de boede ved Wirksund, og desuden lod han sig ofte føre over Færgestedet på Regning, så at når slig Mellemregning skulde opgiøres, kunde muelig den Herre Præst blive Boet Penge skyldig".

De tre nævnte regninger, som her er gengivet efter kopibogen til Rinds herreds skifteprotokol, har nok været ret tvivlsomme. Ved skiftets slutning og boets endelige opgørelse ses det, at kravene ikke blev gentaget.

Efter at proklamaets tidsfrist var udløbet, blev der holdt skiftesamling igen d. 26. okt. 1811. Her var den yngste søn, Jens Christensen, 22 år gl., med sin kurator endelig kommet tilstede. Han fremlagde et tingsvidne, han havde ført for Hassing-Refs herreders ret, og en dåbsattest udstedt af sognepræsten i Skyum. Begge dele beviste, at han var Christen Steffensens ægtefødte søn og dermed hans arving efter loven, og han betydede straks skifteforvalteren, at han ikke var til sinds at give afkald på nogen del af sin arv, og at han heller ikke vilde gå med til, at boet betalte fordringer, som ikke var bevist, og navnlig ikke de 695 rd., som skulde hæfte på gården til en ukendt kreditor. Angående denne fordring kunde Rommedahl nu oplyse, at kammerråd Richter på Ørslevkloster havde tilskrevet ham og oplyst, at det var ham, der havde panteobligationen stående i færgegården. Den var udstedt til ham af Johannes Tholstrup som sikkerhed for et lån, han havde ydet denne, da han solgte gården til ham i 1796. Rommedahl havde derfor indkaldt Richter til at møde ved skiftesamlingen i dag og gøre sit krav gældende, men han var ikke mødt. Den snedige birkedommer Møller kunde imidlertid fremlægge et brev fra 1802, som han i fortrolighed havde lånt af Johannes Tholstrup, som nu boede i Viborg. Brevet var fra kammerråd Richter til Tholstrup, og heri erklærede han, at han allerede for nogle år siden havde fået udbetalt den kapital, Tholstrup ifølge obligationen skyldte ham, og at han ikke havde mere at fordre hos ham. Mærkeligt nok

undskyldte Møller Richter og mente, at grunden til, at han først fremsatte sin fordring på boet og derefter ikke vilde komme og fremlægge obligationen, måtte være, at den var ham udbetalt, men at den ikke var blevet udslettet af pantebogen. Hvad der dog slet ikke kunde tjene som undskyldning for Richters opførsel. Enden på det blev, at boet blev frifundet for denne forhæftelse.

Den 7. dec. 1811, næsten to år efter Christen Steffensens død, blev boet endelig gjort op og skiftet sluttet.
Birkedommer Møller havde haft det ved auktionen indkomne beløb i forvaring, og heraf måtte han betale et års rente, 25 rd. Hans regning til boet på møder, rejser, skriveri etc. lød til gengæld på den runde sum af 100 rd.
Proklamaets bekostning, de forskellige avertissementer og opslag samt auktionsomkostninger m.v. beløb sig til den anselige sum af 130 rd. og selve skiftets bekostning til 88 rd.
Til deling mellem arvingerne blev tilbage 2571 rd. 3 mk. 2 sk., hvoraf enken fik halvdelen og de to brødre hver en fjerdedel.
Kirsten havde, som det fremgik af Møllers brev til herredsfoged Rommedahl, allerede sommeren 1810 fået et forskud på næsten 1000 rd. til køb af et hus i hendes fødeegn, Vester Hanherred. Her var hun forlængst flyttet op. Den yngste søn, Jens, drog også tilbage til sin fødestavn, Thy. Ole, som 10. nov. 1810 var blevet gift med Maren Poulsdatter fra Bøstrup, boede nu på sin gård i Hejlskov. Han tabte sikkert helt forbindelsen med sin slægt i Thy.

Ane nr. 9, Kirstine Olesdatter

var født i Skyum, Hassing herred i Thy 1762 som datter af Ole Madsen Bach og hustru Anna Vangsgaard. Kirstine og hendes tvillingsøster Maren blev døbt i Skyum kirke 2. maj (Dominica jubilate, 3. søndag efter påske) 1762. Kirstine blev båret til dåben af møllerens hustru i Gudnæs mølle, og Maren blev båret af Jens Olesens hustru. Faddere var: Thomas Madsen, Christen Madsen (to farbrødre?), Christen Kiær, Christen Andersen, Niels Bach, Jens Bertelsen, Johanne Vangsgaard af Visby (moster?) og møllerens pige af Gudnæs mølle.
De to tvillingsøstre blev konfirmeret 1779.

Efter at Kirstine Olesdatters ægteskab med Christen Steffensen (ane nr. 8) var blevet opløst 17. jan. 1800, blev hun samme år, lørdag d. 14. juni, gift i Stagstrup kirke med ungkarl og husmand Bertel Christensen af Stagstrup. Bertel Christensen havde flere tilnavne. I kirkebogen nævnes han ofte med tilnavnet Wendelbo (han var født i Vendsyssel), men almindeligvis blev han kaldt Bertel Ting. Ved folketællingen 1801 benævnes han "Huusmand med Jord og Steenklyver". Han var 10 år ældre end Kirstine.
Bertel Ting og Kirstine Olesdatter fik to sønner:

1. Christen, f. 12. sept. 1800, hjemmedøbt 14. sept., dåben publiceret i kirken 26. okt.
   Christen Bertelsen blev gift med Else Madsdatter, og de boede i Stagstrup. Ved folketællingen 1834 var han daglejer og hun væverske. Hans forældre, Bertel Ting og Kirstine Olesdatter sad til huse hos dem, Bertel Ting benævnes "Inderste og Almisselem".

2. Svend, f. 19. aug. 1802, hjemmedøbt samme dag, fremstillet i kirken 10. okt Begge brødre blev konfirmeret i Stagstrup kirke 1817.

Almisselem og Aftægtsmand Bertel Christensen Ting af Stagstrup døde 2. febr. 1834, 82 år gl.
Almisselem Kirstine Olesdatter af Stagstrup døde 14. dec. 1839, 77 år gl.

Ane nr. 1o, Poul Olesen (Skrædder)

var søn af skrædder Ole Pedersen og hustru Maren Jensdatter i Bøstrup, Ørslevkloster sogn. Han blev født i Bøstrup 1736, døbt 29. juli. Faddere ved hans dåb var: Mademoiselle Junghans, Benedicte Jensdatter, kaptajn Cramohn, monsieu Willum Berregaard og monsieur Frederich Berregaard, alle fra Ørslevkloster. Poul Olesen blev konfirmeret 25. april 1756.
26. okt. 1768 blev han gift i Ørslevkloster kirke med Inger Jørgensdatter fra Ørum (ane nr. 11). Kirkebogen fortæller, at 1768, 11. søndag efter Trinitatis (14. aug.) trolovedes Poul Olesen og Inger Jørgensdatter i Hald. "Holte deres Brølup i dend Bye Hald d. 26. October".
Poul Skrædder og Inger Jørgensdatter boede de første 1o år i Hald, Ørslevkloster sogn, hvor de havde gården "Store Særmark" i fæste. Her blev deres syv ældste børn født. Omkring 1778 flyttede familien til Bøstrup. Ved folketællingen 1787 nævnes Poul Skrædder som bonde og husmand, men en hartkornsspecifikation fra 1791 viser, at Poul Skrædder boede i et jordløst hus i Bøstrup.

Poul Skrædders og Inger Jørgensdatters børn:

1. Anne Margrethe, f. i Hald 1769, døbt i maj måned, båret til dåben af jomfru Gretke Lerche, og faddere var: Monsieur Ejler Dyrhav (birkedommer ved Ørslevkloster birk), monsieur Høxbroe, monsieur Olesen (muligvis en af Poul Olesens brødre), Ane Nielsdatter og Inger Jensdatter.
   Ved folketællingen 18o1 var Anne Margrethe Poulsdatter gift med Laurs Mogensen, og de boede i ejendommen "Markhus" i Sejstrup, Højslev sogn. Laurs Mogensen var søn af Mogens Laursen i Bruddal, og han blev ofte kaldt Laurs Bruddal. Anne Margrethe og Laurs Bruddal havde børnene:
   a. Mogens, f. ca. 1797.
   b. Poul, f. 1798, hjemmedøbt 16. jan., fremst. 18. febr.
   c. Anders, f. 1799, hj.døbt 2o. sept., fremst. 2o. okt.
   d. Joseph, f. 18o2, døbt 19. dec., død 18o6.
   e. Inger Marie, f. 18o5, hj.døbt 28. jan., fremst. 24. marts.
   Laurs Mogensen i Markhus blev begravet 18. maj 18o6, 45 år gl. Hans enke, Anne Margrethe Poulsdatter, blev trolovet med Jens Mikkelsen fra Vorde sogn 26. sept. 18o7. Forlovere var Jens Nielsen af Højslev og Anders Jensen af Østerskov. Vielsen fandt sted i Højslev kirke 29. okt. 18o7.
   Anne Margrethe bar broderen Ole Poulsens datter, Inger Margrethe ved fremstillingen i Ørslevkloster kirke 7. juni 1812, og Jens Mikkelsen var fadder ved begge Ole Christensens og Maren Poulsdatters børns fremstilling i Ørslevkloster kirke, Kirstine 31. jan. 1813 og Christen 3. marts 1816.

2. Ole, f. i Hald 177o, døbt 2. aug., båret af Ane Rind. Faddere: Peder Olesen Jens Olesen, Thomas Olesen (Poul Skrædders brødre) og Ane Jensdatter.

Ole Poulsen blev gift 3. febr. 1810 med Kjerstine Nielsdatter fra Hald. Forlovere var degnen Peder Børsting af Hejlskov og Thomas Pedersen af Hald. Ole Poulsen og Kjerstine Nielsdatter boede i Hald. Deres børn:

a. Ane, f. 1797, døbt 2. juni og bragt til kirke 11. juni. "Kjerstine Nielsdatters uægte barn i Hald, hvis fader blev angivet at være Ole Poulsen, som med hende tjente hos Thomas Olesen i Hald til sidste Mikkelsdag".
b. Inger, f. 22. febr. 1811, død samme år, begravet 16. juni.
c. Inger Margrethe, f. 9. april 1812, konf. 1826. Inger Margrethe Olesdatter blev gift 4. nov. 1837 med Poul Nielsen, søn af Niels Poulsen, gårdmand i Hald. Poul Nielsen, der var 35 år, var kusk på Lærkenborg.
d. Mariane, f. 30. april 1813, død få dage gl.
e. Laurits, f. 31. juli 1814, død 16. jan. 1815.

Ole Poulsen, kaldet Skrædder, døde som aftægtsmand i Hald 31. jan. 1851, 82 år gl. Hans hustru, Kjerstine Nielsdatter, døde i Hald 5. jan. 1854, 84 år gl.

3. Maren, f. i Hald 1771/72, døbt 19. jan. 1772 (ane nr. 5).

4. Pigebarn, f. i Hald 1773, døbt 29. aug. Hendes navn er ikke nævnt i kirkebogen, men hun blev båret til dåben af Thomas Olesens hustru, og faddere iøvrigt var Peder Olesen, Jens Olesen, Thomas Olesen og Ane Nielsdatter. Hun er sikkert død som lille, men hendes død er ikke indført i kirkebogen.

5. Anne, f. i Hald 1774, døbt 8. jan. 1775, båret af Bodil Andersdatter, bryggerspige på Ørslevkloster. Faddere: Jens Børsting i Hejlskov, Peder Olesen og Jens Olesen i Hald og Johanne, stuepige på Ørslevkloster. Anne blev gift 24. okt. 1818 med Hans Pedersen, der var tjenestekarl hos hendes svoger, Ole Christensen i Hejlskov. Anne var da 44 år og Hans Pedersen 33.

6. Jørgen, f. i Hald 1776, begravet 14. jan., 8 dage gl.

7. Laurits, f. i Hald 1777, døbt 19. maj, båret af Mette Sophie hos Jens Mikkelsen i Hald. Faddere: Peder Olesen, Thomas Olesen og Chresten Nielsen af Hald samt Marie Pedersdatter fra præstegården.
Laurits døde 1778 og blev begravet 16. aug.

8. Laurits, f. i Bøstrup 1779, døbt 29. aug., båret af Inger Mogensdatter af Bøstrup (hans moders kusine, se ane nr. 46). Faddere: Jens Mogensen (broder til Inger Mogensdatter), Niels Smed, Kristen Jensen og Jens Jacobsen, alle af Bøstrup.
Laurits døde 1780 og blev begravet fastelavns søndag, 6. febr.

9. Else, f. i Bøstrup 1782, døbt 3. nov., båret af Inger Mogensdatter af Bøs-

trup. Faddere: Peder Olesen og Thomas Olesen af Hald, Hans Jensen af Hejlskov og Anne Poulsdatter af Bøstrup.

Else blev konfirmeret 1797 og gift 3. maj 1826 med Jokum Thomassen, næstældste søn af Thomas Kiær i Hejlskov. Else var da indsidder hos sin svoger, Ole Christensen i Hejlskov, hun var 44 år og Jokum 25½. Jokum var tjenestekarl hos Jens Mørk, som havde købt Thomas Kiærs gård ved tvangsauktion 1824. Jens Mørk og Ole Christensen var forlovere ved brylluppet. Else og Jokum fik et husmandssted i Hejlskov i fæste, de havde ingen børn. Else døde 1874, 91 år gl., og Jokum blev derefter gift med Anne Pallesdatter.

Poul Olesen Skrædder døde som husmand i Bøstrup og blev begravet 30. okt. 1808, 74 år gl.

Ane nr. 11, Inger Jørgensdatter

blev født i Nr. Ørum, Ørum sogn, 1745. Hun var datter af Anne Laustdatter Iilsøe, som var ugift. Som barnefader blev udlagt Jørgen Bertelsen, som tjente i Ørum præstegård.
Ved dåben i Ørum kirke 19. april 1745 blev Inger båret af sin moster, Kirsten Laustdatter Iilsøe, og faddere iøvrigt var: Christen Kjeldsen, Christen Troelsen, Christen Sørensen, Mette Nielsdatter og Kirsten Thomasdatter af Sdr. Ørum.
Inger Jørgensdatter blev konfirmeret i Ørslevkloster kirke 1763.
26. okt. 1768 blev hun gift med Poul Olesen (Skrædder) (ane nr. 10). Hun døde i Bøstrup 7. marts 1818, 73 år gl. Præsten bemærker i kirkebogen: "Over denne blev holdet Ligprædiken".

Ane nr. 12, Niels Nielsen (Smed)

var søn af Niels Nielsen Smed og Appollone Nielsdatter i Højslev, født 1737 i Højslev og døbt 2o. okt. i Højslev kirke. Han blev båret til dåben af Christen Larsens kone i Lille Halskov, og faddere var Henric Jensen, Jens Kusk og Morten Ladefoged på Stårupgård samt Maren Smeds og Niels Bondes kone.
Niels Nielsen blev konfirmeret i Højslev kirke 1755.
22. nov. 1764 blev han trolovet og 27. dec. samme år gift med enken Dorthe Pedersdatter af Stårup, og han overtog fæstegården efter hendes afdøde mand, Jens Espersen, men han fik dog ikke fæstebrev på gården før 1776.
Niels Nielsens fæstebrev, som findes i den velbevarede fæsteprotokol fra Ståruppgård, nu på landsarkivet i Viborg, lyder:

Jeg, Hans Christian Moldrup til Staarupgaard, Hans Kongelige Majestæts Major af Cavalleriet, giør vitterligt, at jeg haver stæd og fæst, ligesom jeg hermed stæder og bortfæster til Niels Nielsen, barnefød udi Høyslef Sogn og Bye, som i nogle Aar har beboet en mig tilhørende Gaard, beliggende udi Høyslef Sogn, Staarup Bye, som salig Jens Espersen sidst beboede og fradøde, hvilken Gaard med ald sin tilliggende Eyendomme, saaledes som det paa nærværende Tiid er udskiftet og fradelt Staarupgaards Marker og Eyendomme, og som udi Hartkorn er ansat for 4 tdr. 5 skp. 1 alb., bemeldte Niels Nielsen maa nyde, bruge og sin Livstid udi Fæste beholde paa følgende Conditioner:

1) Det paa hvilket Sted af samme Staarup Byes Mark og Eyendomme Leer eller Kride, enten nu eller i Tiden maatte findes, forbeholdes mig og Efterkommere uden Vederlag eller Paa-anke i nogen optænkelig Maade, at hente og tage deraf alt, hvad jeg bruger og behøver enten til Teglværket eller anden Brug, og ingen af Byens Beboere at tage eller bruge noget deraf uden efter foregaaende Udviisning og Tilladelse af Herskabet.
2) Betaler han alle Kongl. Skatter og Contributioner, som nu ere eller hereafter vorder paabuden, udi rette Tiid.
3) Betaler han aarlig til Mortens Dag den af Stædet sædvanlig gaaende Landgilde, nemlig 3 rd. 2 mk.
4) Svarer han fuld Hoverie af halvanden Gaard, Ægt (kørsel) og Arbeyde her til Staarupgaard, ligesom Skik og Brug tilforn været haver, alt i Følge Loven og den udgangne Kongl. Forordning, samt den allernaadigste approberede Hoverie Reglement for Staarupgaard og Gods.
5) Som han med Gaarden haver bekommet fuld Besætning af Bæster, Fæe og Faarhøvder, Vogne, Ploug og andet til Gaarden henhørende Redskaber, haver han eller Arvinger i sin Tiid at være ansvarlig for samme, samt holde Gaarden i Henseende til Bygning udi lovforsvarlig Stand, og rette sig i alle optænkelige Maader efter Loven og de udgangne Kongl. allernaadigste Forordninger.

Alt dette opfyldes og fuldkommes af Fæsteren Niels Nielsen under dette sit Fæstes Forbrydelse. Dette til Bekræftelse under min Haand og Signet.

Datum Staarupgaard d. 16. Julii 1776. H. C. Moldrup.

Ligelydende Fæstebrev haver jeg underskrevne imodtaget, som jeg hermed reserverer og forpligter mig i alle Maader paa min Side at efterkomme.

Datum ut supra. Niels Nielsen.

Niels Nielsen Smeds og Dorthe Pedersdatters børn:

1. Jens, f. 1765, døbt 17. nov. Båret til dåben af hans moster, Maren Pedersdatter. Faddere: Jens Pedersen, Peder Pedersen, Jens Nielsen og Niels Smeds og Mogens Larsens hustruer.
   Jens blev konfirmeret 1784. Han fik senere fæstebrev på en udflyttet gård, Mølgård i Stårup, som han købte til selveje i 1803.

2. Niels, f. 1768, døbt 27. nov. Båret af Mogens Larsens hustru i Bruddal. Faddere: Mogens Larsen, Jesper Mortensen, Christen Smed, Maren Pedersdatter og Anne Olesdatter.
   Niels blev konfirmeret 1787. Ved skiftet efter faderen 31. marts 1814 nævnes han som boende i Stårup. Han døde 17. febr. 1819, 51 år gl.

3. Anders, f. 1775, døbt 3. sept. (ane nr. 6).

Samme år, som Anders blev konfirmeret, 1793, døde moderen, Dorthe Pedersdatter. Hun blev begravet 17. febr., og godt to måneder senere, d. 23. april, blev Niels Smed trolovet med Kirsten Christensdatter fra Svenstrup, Højslev sogn. De blev gift 11. juni samme år, 1793. De fik tre børn:

1. Christen, f. 1795, døbt 9. okt. Han blev båret til dåben af Kirstens søster, Margrethe Christensdatter, og faddere var: Jens Nielsen, Christen Nielsen, Christen Mortensen og Hans Smeds datter, alle af Stårup.
   Christen var døvstum, og det ses ikke af kirkebogen, at han er blevet konfirmeret.

2. Karen, f. 1801, hjemmedøbt 7. maj. Hun er sikkert død, der står intet i kirkebogen om, at hun blev fremstillet i kirken.

3. Dorthe, f. 1803, hjemmedøbt 29. april og fremstillet i kirken 5. juni s. å., båret af Jens Nielsens datter i Mølgård, Maren. Faddere: Christen Nielsens datter, Ingeborg, Christen Mortensen, Ole Degnsgaard og Christen Bach.
   Dorthe blev konfirmeret 1818. Hun blev gift 1836 med "separet tjenestekarl" Christen Christensen. De tjente sammen på Stårupgård.

20. juni 1804 købte Niels Smed sin fæstegård til selveje. I skøde- og panteprotokollen for Højslev birk 1794-1820 findes skødet fra godsejeren på Stå-

rupgård, Bagge Lihme, til Niels Smed på "den Gaard i Staarup, han selv beboer med alle dertil henhørende Ejendomme, der ere matriculerede for Hartkorn Agger og Eng 4 td. 6 skp. alt uden Undtagelse og med selv samme Ejendoms Ret og Rettighed, som jeg den ejet haver, hvorunder og forstaaes Rettighed til det Tamb (tang), som Liimfiorden opkaster for Byens Grund i Forhold til Gaardens Hartkorn". Købesummen var 640 rd. Skødet blev læst ved Højslev birketing 27. febr. 1805.

Samme dag, som Niels Smed købte gården, lånte han af Peder Pannerup Friisenberg på Sødal 599 rd. Gælden, som blev tinglyst med "1. og eneste" prioritet i gården, skulde forrentes med 4 % p.a.

Allerede til Snapsting 1808 betalte Niels Smed gælden, men samme år, 7. sept., lånte han af den alm. Enkekasse 550 rd. med 1. prioritet i gården. Denne gæld blev udslettet af pantebogen 22. nov. 1825.

Niels Smeds gård blev brandforsikret for 500 rd. I Branddirektoratets taksationsprotokol for landbygninger 1800-1828 findes følgende beskrivelse:

Anno 1804, d. 24. febr. har undertegnede Branddirektør Dinesen med Taxationsmændene Sognefogederne Søren Pedersen i Stoholm og Niels Jensen i Resen Bye foretaget følgende Brandforsikrings Taxation:

Højslef Sogn, Staarup Bye.

En Gaard eies og beboes af Niels Nielsen Smed, Matr. nr. vides ikke.

a. Stuehuuset norden i Gaarden, 9 Fag, 8 alen dyb, Eege Under- Fyr Overtømmer, klinede Vægge, Straatag, til Stue, Kammer, Kiøkken og Bryggers, med Lovt, Vindver og Dørre, en Jern bielægger Kachelovn, en indmuuret Kaaberkiædel paa ½ Tønde, samt en Skorsteen og Bagerovn af Leer, men Skorsteenspiben af brændte Steen, taxeret a Fag 20 rd. er 180

b. Det væstre Huus, 12 Fag, 6 alen dyb, Eege- Under- og Fyr Overtømmer, klinede Vægge, Straatag, til Foederhuus og Stald, taxeret a Fag 6 rd., som Eieren ikkuns forlangte forsikret for 22

c. Det søndre Huus, 12 Fag, 7¾ alen dyb, Eege Under- og Fyr Overtømmer, klinede Vægge, Straatag, til Lade og Tærskeloe, taxeret a Fag 16 rd. 3 mk., er 198

d. Det østre Huus, 10 Fag, 6¼ alen dyb, Eege Under- og Fyr Overtømmer, klinede Vægge, Straatag, til Fæe og Faar, taxeret a Fag 10 rd., er 100

500

Niels Nielsen Smed døde 1. marts 1814, 77 år gl.

Skiftet, som blev holdt 30.-dagen efter dødsfaldet, er indført i Fjends-Nørlyng herreders skifteprotokol 1813-21, fol. 54. Man får indtryk af et ret velstående bondehjem. Det er bemærkelsesværdigt, at gårdens værdi ansættes til 1280 rd., det dobbelte af, hvad Niels Smed gav for den 10 år tidligere. Det siger noget om pengeforringelsen i årene under Englandskrigene 1801-14.

30. Dags Forretning efter Niels Nielsen Smed i Staarup.

Aar 1814 den 31. Marti som rette tredivte Dag efter Gaardmand Niels Nielsen Smed i Staarup indfandt sig i Stervboet den konstituerede Herredsfoged og Herredsskriver Nyboe for at tage samme under Skiftebehandling til Deeling imellem Enken Kirsten Christensdatter og den afdødes to Kuld Børn, nemlig a) af 1. Ægteskab: 1) en Søn Jens Nielsen, Gaardmand, boende i Staarup, Mølgaard, 2) en do. Niels Nielsen, boende i Staarup, 3) en do. Anders Nielsen, bosat Husmand i Vinkel, b) af 2. Ægteskab med Enken: 1) Christen Nielsen, 19 Aar gammel, 2) Dorthea Nielsdatter, 11 Aar, begge hiemme i Stervboet. De myndige Arvinger, den mindreaariges og umyndiges Kurator og Værge var tilstæde samt Enken og Laugværge, og som Vitterligheds- og Vurderingsmænd Sognefoged Jørgen Nielsen Lynderup af Høyslef og Jørgen Frandsen af Seystrup. Der blev da registreret og vurderet som følger:

	Rd	mk	sk				
1 rødstribet Olmerdugs Overdyne	2	"	"	1 Fur Bord	"	3	"
1 ulden Hylster	"	3	"	2 smaae Løbe	"	"	6
1 Pude	"	3	"	1 Degnekar og 1 Selde	"	2	"
1 do	"	1	"	9 stk Reeb	1	3	"
1 do	"	1	"	5 stk do	1	"	"
1 blaatavlet Omhæng	"	3	"	en deel gamle Faare Tøyrer	"	3	8
1 rødstribet Vadmels Overdyne	4	"	"	1 Øltønde	"	4	"
1 stribet Hovedpude	"	3	"	1 gl. Fierding	"	1	"
1 do	"	3	"	1 Timse	"	3	"
1 do	"	1	"	1 Bænke	"	"	4
2 uldne Hylstre	"	3	"	1 Munk	"	2	8
1 Undervaar	"	1	"	2 Høeleer med Drag	3	"	"
1 blaatavlet Omhæng	"	3	"	1 blaae hiemmegiort Kiortel	3	"	"
1 Spinderok	1	"	"	1 stribet Trøye	1	3	"
1 Melkhylde	"	1	"	1 blaae Vest	1	"	"
1 Jern Bilægger Kakkelovn	12	"	"	1 par Skindbuxer	1	2	"
1 Stoel	"	"	8	1 Skindtrøye	"	2	8
3 Hyldefiel	"	2	"	1 par do Buxer	"	3	"
1 Fur Bord	"	5	"	1 gl blaae Kiortel	"	4	"
2 Bænker	"	1	"	1 graae do	1	2	"
2 Talerkener	"	"	8	1 Hat	2	"	"
2 Fade	"	"	12	1 Grubekiedel	26	"	"
1 Hængeskab	"	4	"	1 Kierne	"	"	12
1 Viiseværk	1	4	"	1 Kar	"	4	"
2 gl Tønder	"	2	"	1 Strippe	"	2	"
1 gl Kar	"	2	"				

1 Egekar	2	"	"	1 Arbeydsvogn med Skrag			
1 mindre do	"	3	8	og Leyer	2o	"	"
1 Ballie	"	2	"	1 Høebaare	"	4	"
1 gl Sviinetønde	"	1	"	1 par ny Haurer	1o	"	"
1 Fiskekurv	"	"	8	1 Korn-Skieppe	"	"	8
4 Korn-Sække	2	4	"	2 Pleyle	"	"	8
1 Bismer	"	"	8	1 Høe-Fork	"	3	"
4 Tønder Rug	53	2	"	1 mindre do	"	2	"
4 Tønder Byg	26	4	"	1 Spade	"	4	"
1 sortbrun Hest 5 Aar	333	2	"	1 do	"	2	"
1 sort Hoppe 21 Aar	33	2	"	1 Jern Greeb	"	5	"
1 sort 2 Aars Plag	88	2	"	2 mindre do	"	5	"
1 graae Koe	33	2	"	1 Lynglee	"	1	"
1 sort do	33	2	"	1 Harve	"	5	"
1 sortstiernet do	33	2	"	1 Hakkelsekiste med Kniv	6	4	"
1 graabroget do	25	"	"	1 Jern Lænke og Spand	8	2	"
1 sort do	25	"	"	1 Vand Trug	"	3	"
1 graabroget Griis	33	2	"	1 Sliibesteen med Jern			
1 hviid do	33	2	"	Axel	1	"	"
3 sorte Griise	25	"	"	1 Forreeb Lænke	"	4	"
1 do Stud	8	2	"	21 Fiel	3o	"	"
4 spæde Kalve	14	"	"	½ lispund Jern	1	2	"
11 Faar med Lam	2o	"	"	nogle gamle Tøyer	2	4	"
3 aarings Lam	3	"	"	1 Sold	"	4	"
3 Vædre	4	2	"	Gaarden som staaer for			
1 Ploug med Tilbehør	8	2	"	Agger og Engs Hartkorn			
1 gl do uden Jern	"	3	8	4 Td 6 Skp blev			
1 beslagen Reysevogn	2o	"	"	taxeret for	128o	"	"

Det hele registrerede og vurderede opløber til den Summa 23o7 rd 1 mk 1o sk.

Samtlige vedkommende erklærede sig fornøyede med den passerede Vurdering. Skipper Peder Hansen af Staarup fremlagde en Regning dateret 2o. October f. A. stor 96 rbd 1 mk for Tømmer og Jern, som den Afdøde havde bekommet. Enken fordrede den Afdødes Begravelses Omkostninger erstattede med 24 rbd. Disse Fordringer erkiendte Arvingerne.

Paa Enkens og Arvingernes Forlangende vilde Skifteretten ikke undlade fra at indføre følgende af dem (skiønt Skiftet uvedkommende) aftalte Vilkaar: At Sønnen Christen Nielsen i Betragtning af, at han er døvstum, skulde i det Tilfælde han enten ved Moderens Død eller Givtermaal bliver sat i den Nødvendighed at maatte forlade Fædrenegaarden sikkres Underholdning af samme og den til saadan Ende ved Overdragelse til ny Eier paalægges den Byrde at udreede

aarlig 1 td Rug og 1 td Byg af forsvarlig Qvalitet saalænge han lever og forbliver i sin svage Tilstand.
Da saa ingen havde viidere under Skiftet at fremme, blev det til Decision og Slutning optaget.

Skiftet blev sluttet 25. juli 1814. Efter at Peder Hansens regning, Niels Smeds begravelsesomkostninger og skiftets omkostninger (vurderingsmændene skulde have 6 rd. 4 mk. 12½ sk. ialt for deres ulejlighed) var fratrukket den opgjorte formue, var der 2119 rd. 3 mk. ½ sk. tilbage til deling. Heraf fik enken det halve, og resten blev delt mellem børnene således, at de fire sønner hver fik en broderlod på 234 rd. 1 mk. 14 sk. og datteren, Dorthe, en søsterlod på 117 rd. 15 sk.

Kirsten Christensdatter solgte gården til Niels Jensen fra Svenstrup ved Højslev 10. jan. 1815 for 1054 rd. Beløbet, som netop udgjorde de fem børns arvelodder, Skulde Niels Jensen udbetale til børnene. Men desuden står der i skødet, at Kirsten skal have ophold og aftægt i gården sin livstid, og de to yngste børn, Christen og Dorthe, skal hver have et får, som skal fødes og græsses i gården så længe, de opholder sig der. Efter Kirstens død skal sønnen Christen, som er døvstum, have 1 td. rug og 1 td. byg årligt fra gården, og datteren skal køberen, når hun bliver gift, give frit bryllup, en skikkelig seng og en ko samt hendes moders klæder.
Der foreligger kvitteringer fra de tre ældste sønner fra sommeren 1815 for deres tilgodehavende arv, som Niels Jensen da havde udbetalt dem. Forpligtelsen til de to yngste børn blev aflyst i tingbogen 22. nov. 1825.
Det blev ikke lang tid, Kirsten Christensdatter fik aftægt i gården, hun døde 10. juni 1815, 66 år gl.

Ane nr. 13, Dorthe Pedersdatter

var datter af unge Peder Pedersen i Vinkel, Højslev sogn. Hun blev født 1732, døbt 14. dec., båret til dåben af Lars Mellesens hustru i Vinkel. Fadderne var Peder Simonsen, Christen Ladefoged, Jens Aakiær, Ester Troelsdatter og Anne Jepsdatter.
Dorthe Pedersdatter blev konfirmeret 1748. 18. nov. 1751 blev hun trolovet og 27. dec. samme år gift med fæstegårdmand og enkemand Jens Espersen i Stårup. Jens Espersen var født i Vinkel 1722, søn af Esper Sørensen. Han havde 13. maj 1746 fået en gård i fæste i Stårup, tilhørende Stårupgård. Gården, som kaldes "en halvanden bondegård", var i den nye matrikel ansat til 4 td. 5 skp. 1 alb. hartkorn. En halvanden gård var sikkert en gård, hvorfra der skulde forrettes 1½ gang så meget hoveri, som der skulde fra en hel gård.
Jens Espersens fæstebrev lyder i sin helhed således:

Jeg, Maria Lasson, sal. Oberstlt. Berregaards til Ørslefcloster, Staarupgaard og Strandet, kjendes hermed at have stæd og fæst, som jeg og hermed stæder og fæster Jens Espersen af Winchel en mig tilhørende halfanden Bondegaard beliggende udi Halds Amt, Høyslef Sogn i Staarup By, som Laust Nielsen Smed sidst beboede og formedelst Armod og sig paadragende Restants er bleven frasat, samme er anslagen i Nye Matricul for Hartkorn 4 td. 5 skp. 1 alb., hvilken Gaard og Hartkorn fornævnte Jens Espersen i sin Livstid maa bruge og besidde til Beboelse, saalænge hand deraf til rette Forfaldstider og Stæder udreder og betaler alle Kongl. allernaadigst paabudne og efterdags paabydende Contributioner, saavelsom Husbondens aarlig gaaende Landgilde efter Jordebogens Indhold, forretter den af Stædet sædvanlig gaaende Hoverie med Ægte og Arbeide, alt lige med hans Naboer, naar han derom bliver tilsagt, forsvarlig at dyrke, drive og medhandle Stædets tilliggende Jorder og Eiendomme og ej noget af det tilhørende paa nogen Maade forvilde, bortkomme eller til Upligt at bruge. Ved Stædets Tiltrædelse har Jens Espersen antaget Jorden besaaet med fuld Isæde af Rug og Haure, og til forestaaende Bygsæd er ham leveret det behøvende Sædebyg og Boghvede samt Tærekorn til Sommerføden Rug 3 td. og Byg 1½ td. Desuden til Besætningens Forbedring og Fortsættelse der ved Stædet gives ermelte Jens Espersen Redepenge 50 Sletdaler at kiøbe Bæster og Fæhøveder for, desligeste gives ham 1 nye Trævogn med Tilbehør samt Træe til Plougredskabets Forbedring. Desuden beholder han alt af Indbo og Besætning, som forrige Beboer har efterladt sig og hannem ved Stædets Tiltrædelse efter Opskrift er leveret. I det øvrige saa er det hannem accorderet det første Aar Frihed for Landgilden saavelsom forestaaende Juli Qvartal, og bliver da Oct. Qt. 1746 og Landgilden til Martini 1746 det første baade af Kgl. Skatter og Landgilde hand svarer, over alt saa haver hand som en Fæster at skikke og forholde sig efter Hs. Kgl. Mayestæts allernaadigste Love og Forordninger,saa og at være mig og min Ordre hørig og

lydig, dette til Stadfæstelse under min Haand og hostrykte Signet.
Ørslef Closter dend 13. Maii 1746. M. L. sal. Oberstl. Berregaards.

Samme år, som Jens Espersen fæstede gård, 1746, d. 23. nov., blev han gift med Anne Knudsdatter af Højslev. Hun var født 1719 og blev konfirmeret 1737, aller første gang der blev holdt konfirmation i Højslev kirke. Hendes ægteskab med Jens Espersen varede kun 4 år og 8 måneder, men i den tid nåede hun at føde 4 dødfødte børn. Hun døde selv straks efter det sidste barns fødsel og blev begravet 18. juli 1751, 32 år gl.
5 mdr. senere, d. 27. dec. 1751, blev Jens Espersen derefter gift med Dorthe Pedersdatter fra Vinkel. Hun fødte ham tre børn:

1. Peder, f. 1753, døbt 28. jan. Han blev båret til dåben af Peder Pedersens hustru i Vinkel (hans mormoder), og faddere var de to bedstefædre, Peder Pedersen og Esper Sørensen, desuden Christen Espersen, Kirsten Knudsdatter og Dorthe Thomasdatter.
   Peder blev konfirmeret 1772 i Dommerby.

2. Anne, f. 1755, døbt 26. jan., båret af Karen Knudsdatter i Højslev. Faddere: Villads Espersen, Jørgen Pedersen, Kirsten Graversdatter og Kirsten Knudsdatter.
   Anne døde 1756, begr. 14. marts.

3. Anne, f. 1757, døbt 19. juni, båret af Karen Pedersdatter i Vinkel. Faddere: Esper Sørensen, Poul Jensen, Christen Espersen, Karen Knudsdatter og Kirsten Knudsdatter.
   Anne blev konf. 1774 i Højslev.

Jens Espersen af Stårup døde 25. juli 1764 og blev begravet 29. juli, 42 år gl. Skiftet, som blev holdt efter ham, findes i en skifteprotokol i Stårupgård godsarkiv, og af det registrerede og vurderede - den salige mands klæder, sengetøj, bohave, besætning og redskaber - fremgår det tydeligt, at allerede ved Jens Espersens død, skønt han kun havde haft gården i 18 år, var det et ret velstående og solidt bondehjem. Af besætning og redskaber kan bl.a. nævnes: 5 heste, 8 fæhøveder, 9 får med 5 lam, 3 vogne, 2 plove og 2 harver.
Hele boets værdi blev opgjort til 147 rd. 5 mk. 12 sk., men da gårdens behøvende (manglende) besætning og redskaber blev anslået til 93 rd. og bygningernes brøstfældighed (det, der manglede i, at de var i forsvarlig stand) til 76 rd. 2 mk. 8 sk., kunde der ikke blive noget til skifte eller deling. "Men", slutter skiftet, som Enken erklærede at blive ved Gaarden, lovede hun paa bedste Maade at forsørge sine to Børn, samt holde dem til Ære og Lære og give dem Føde og Klæde efter Ævne og Vilkaar, indtil de naaer dend Alder, de samme selv kand fortiene. Saaledes er da dette Skifte sluttet og tilendebragt.
Datum Stervboet i Staarup, den 4. Februarii 1765. H. H. Jørgensen".

Længe før skiftet efter Jens Espersen blev sluttet, var Dorthe Pedersdatter gift igen. Hun blev trolovet 22. nov. og gift 27. dec. 1764 med Niels Nielsen Smed af Højslev (ane nr. 12), og han overtog fæstegården.

Dorthe Pedersdatter døde 1793 og blev begravet 17. febr. i Højslev, 60 år gl.

Ane nr. 14, Mads Andersen (Kusk)

boede i Skræpperhus, et lille hus, som hørte under Stårupgård. Han har sikkert været kusk på Stårupgård, men hvor han var født, og hvornår han kom til Højslev sogn, kan ikke oplyses. Han var dog sikkert ikke født i Højslev sogn. Han var 82 år, da han døde i 1834, og skulde således være født omkr. 1752. Ved folketællingen 1787 var der en kusk på Stårupgård, som hed Mads Pedersen, det kan godt være en fejlskrivning for Andersen. Han var 33 år, hvilket nogenlunde kan passe med Mads Andersens alder.
Højslev kirkebog fortæller, at Mads Kusk havde en datter, Kirsten, der blev døbt 8. maj 1785, 25. nov. 1787 havde Mads Kusk på Stårupgård en datter, der blev døbt Karen, og 17. nov. 1790 havde Mads af Skræpperhus en datter, som blev døbt Inger.
Hvornår Mads Andersen flyttede til Skræpperhus kan ikke oplyses, men 1783 boede her en Jacob Pedersen, han havde da et barn, der blev døbt.
11. dec. 1795 blev der holdt skifte efter afdøde Jens i Skovhuset, sikkert en arbejder fra Stårupgård. Godsejer Bagge Lihme, der var skifteforvalter, havde med sig som vurderingsmænd to mænd fra gården, Jocum Johansen og Mads Andersen Ladefoged. Det kan være Mads Kusk, som for en tid har været ladefoged.
Ved folketællingen 1801 nævnes Mads Andersen som husmand med jord, boende i Skræpperhus. Hans alder opgives til 47 år. For første gang nævnes hans hustrus navn, Karen Jensdatter. De to døtre, Frandsine og Frederikke, var hjemme ved folketællingen, Frandsine var 25 og Frederikke 5 år gl. Frederikkes dåb er ikke indført i Højslev kirkebog, men hun blev konfirmeret 1814, 17½ år gl.
15. marts 1801 havde Mads Kusk af Skræpperhus sin yngste datter til dåben. Hun blev kaldt Andriette, og hun blev båret af sin ældste søster, Frandsine. Faddere var Chresten Guldsmed, Niels Lybye og Peder Jensen af Stårup samt Chresten Smeds hustru i Damhuset. Andriette blev konfirmeret 1816. Hun døde i Skræpperhus 12. febr. 1821, 20 år gl.
Mads Andersen Kusk døde 18. nov. 1834 i Vinkel, 82 år gl. Ifølge kirkebogen var han i kost og pleje hos sin datter og svigersøn, Frandsine og Anders Nielsen.

Ane nr. 15, Karen Jensdatter

Hendes herkomst er ukendt. Ved folketællingen 1801 nævnes hun som gift med Mads Andersen af Skræpperhus, og hendes alder opgives til 40 år, hvilket nok ikke er korrekt, idet datteren Frandsines alder ved samme lejlighed opgives til 25 år. Karen Jensdatter har nok været nærmere 50 år gammel i 1801, det stemmer bedre med den alder, der findes opgivet i kirkebogen ved hendes død. Hun døde 22. marts 1832 i Skræpperhus, 80 år gl.

Ane nr. 18, Ole Madsen (Bach)

Nytårsdag 1731 blev Ole Madsen døbt i Sct. Laurentii kirke i Skyum. Han blev båret til dåben af stuepigen i præstegården, Karen Mikkelsdatter. Faddere var Anders Ferckborg, Jens Madsen, Jens Ferckborg, Maren Skrivers og Bodil Christensdatter.

Ole Madsen var søn af Mads Olesen Skrædder og hustru Kirstine Lauridsdatter i Skyum. Han har sikkert som ung tjent på herregården Irup i Hørdum sogn, måske som kusk, i senere jordebøger fra Øland gods kaldes han ofte Ole Kusk. Men i hvert fald fortæller kirkebogen for Hørdum sogn, at 14. nov. 1760 blev Ole Madsen fra Irup og Anna Jensdatter Vangsgaard af Villerslev trolovet. Sponsores var fæstemandens broder, Thomas Madsen af Skyum, og Thøger Christensen af Visby. Ole Madsen og Anna Vangsgaard blev viet i De fire evangelisters kirke i Hørdum 12. dec. 1760. De kom til at bo i Skyum i en fæstegård, som hørte under Øland gods i Harring sogn. Dens hartkorn var 3 td. 5 skp. 2 fdk. 2 alb. Deres børn:

1. Kirstine, tvilling, f. 1762, døbt 2. maj (ane nr. 9).

2. Maren, tvilling, f. 1762, døbt 2. maj. Skyum kirkebog: "1762, Dom. jubilate (3. søndag efter påske) vare til Daaben begge Ole Madsens og Hustrues, Anna Vangsgaards Tvillinge Pigebørn, den ene kaldet Kirstine, den anden kaldet Maren. Møllerens Hustrue af Gudnæs Mølle bar det ene, og Jens Olesens Hustrue bar det andet. Mands-Faddere vare Thomas Madsen, Christen Madsen, Christen Kiær, Christen Andersen, Niels Bach og Jens Bertelsen, Qvindfaddere Johanne Vangsgaard af Visby fulgte med, Møllerens Pige af Gudnæs Mølle".
   Kirstine og Maren blev konfirmeret 1779.

   Maren Olesdatter blev trolovet 22. okt. 1784 med Mads Andersen, søn af Anders Madsen i Skyum. De blev viet i Skyum kirke 26. nov. Forlovere var begge fædre, Anders Madsen og Ole Madsen Bach. Mads og Maren var først tjenestefolk hos Anders Madsen, senere overtog de gården, som var en fæstegård under Øland. Ved en auktion 26. nov. 1788, hvor godsejeren på Øland, kancelliråd Lillelund, bortsolgte en del bøndergods, købte Mads Andersen sin gård til selveje. Til gården hørte 6 td. hartkorn, og købesummen var 420 rd
   I løbet af 15 år fik Mads Andersen og Maren Olesdatter 11 børn:
   a. Mette, f. 1785, døbt 14. aug. Død 1791.
   b. Anders, f. 1786, døbt 17. dec. Konf. 1803.
   c. Anna, f. 1788, døbt 6. april. Konf. 1803. Gift 14. april 1804 med Poul Christensen Dover, husmand og daglejer i Hørdum.
   d. Dødfødt barn, f. 1790.
   e. Bodil Kirstine, f. 1791, døbt 20. marts. Konf. 1807.

f. Mette, tvilling, f. 1792, døbt 26. febr. Død samme år, begr. 21. okt.
g. Dødfødt dreng, tvilling, f. 1792, begr. 26. febr.
h. Johanne, f. 1793, døbt 2. juni, konf. 1809.
i. Ole, f. 1795, døbt 12. juli, konf. 1813.
j. Mette Marie, f. 1798, døbt 8. april. Død samme år, begr. 17. juni.
k. Dødfødt dreng, f. 1800, begr. 4. jan.

Den sidste fødsel kostede moderen livet. Maren Olesdatter blev begravet 4. jan. 1800 sammen med sit dødfødte barn. Hun blev 37 år gl.

Knap tre måneder senere blev Mads Andersen gift med Maren Knudsdatter fra Sundby i Stagstrup sogn. De blev viet 22. marts 1800 i Stagstrup kirke, men da de var søskendebørn, måtte de have kgl. bevilling for at blive gift. Den blev dem gratis forundt, imod at de betalte 1 rigsdaler til hospitalet i Thisted.

Mads Andersen døde 1808 og blev begravet 17. juli, 47 år gammel. 6 måneder senere, 22. jan. 1809, blev hans dødfødte søn begravet.

Maren Knudsdatter blev gift med Christen Svenningsen fra Karby på Mors 4. nov. 1809.

3. Anna, f. 1765/66, døbt 13. jan. 1766. Båret til dåben af Ole Madsens søster. Faddere: Christian Hager, Peder Andersen, Christen Kiær, Christen Kiærs kone og Christen Mikkelsens kone.

Anna blev konfirmeret 1782. Ved folketællingen 1787 var hun hjemme hos forældrene i Skyum. Hun blev trolovet 1. juli og gift 9. aug. 1788 med Niels Olesen, og de overtog hendes hjem, Ole Madsens gård. Ved folketællingen 1801 nævnes Niels Olesen som bonde og gårdbeboer i Skyum og Anna Olesdatter, hans kone. Foruden tre hjemmeværende børn havde de Annas forældre hos sig som aftægtsfolk.

Ved den nævnte auktion på Øland gods købte Niels Olesen sin fæstegård til selveje. Købesummen var 405 rd. Herredsfoged Høyer udstedte skødet 18. juni 1789. Niels Olesen købte efterhånden mere jord til gården, så han tilsidst havde over 5 td. hartkorn. Niels Olesen blev den første sognefoged i Skyum sogn.

Anna og Niels Olesen fik 6 børn:

a. Anna, f. 1789, døbt 1. juni, konf. 1804. Anna blev gift 21. marts 1807 i Skyum kirke med ungkarl Peder Jensen Munk af Stagstrup sogn. De boede i Stagstrup.
b. Ole, f. 1791, døbt 31. juli. Død 1792, begr. 10. juni.
c. Ole Christian, f. 1794, døbt 29. juni, konf. 1811. Efter Niels Olesens død 1812 bestyrede Ole Christian gården for sin moder. Han blev gift i Skyum kirke 17. maj 1818 med Maren Christensdatter, som også var fra Skyum, og han benævnes da i kirkebogen som "gaardbrugende Enkes Søn".

Anna Olesdatter solgte gården til sin søn, Ole Christian Nielsen, 19. juni 1823. Købesummen var 600 rd., men desuden skulde Ole Christian svare aftægt til sin moder, og der blev oprettet en meget udførlig aftægtskontrakt imellem dem.

Efter at have født 7 børn, døde Maren Christensdatter 21. juni 1834, 40 år gl. Året efter, 18. juli 1835, blev Ole Christian Nielsen gift med pigen Inger Andersdatter Kjærgaard af Skyum. Hun var 26 år, og hun fødte ham også 7 børn. Der var 32 år forskel på det ældste og det yngste af Ole Christians 14 børn.

Ole Christian Nielsen døde 25. juni 1867, 73 år gl. Inger Kjærgaard døde 22. april 1881, 72 år gl.

d. Ingeborg, f. 1798, døbt 10. juni, konf. 1814.

17. sept. 1820 blev der i Skyum kirke lyst første gang for gårdmand Jens Jensen Mulli, 24 år, og tjenestepige Ingeborg Nielsdatter, 22 år, begge af Skyum. Men lørdagen derefter, 23. sept., mødte de to forlovede hos præsten, og pigen tilkendegav, at hun forlangte forlovelsen hævet og tillysningen kaldt tilbage. Jens Mulli samtykkede af den grund, at han ikke kunde tvinge hende og altså måtte vige for nødvendigheden. Tilbagelysningen skete dagen efter, søndag d. 24. sept.- 14 dage senere, d. 8. okt., blev der lyst første gang for ungkarl Peder Johansen, 26 år, tjenestekarl i Thisted, og Ingeborg Nielsdatter, 22 år, af Skyum. Brylluppet fandt sted 25. nov. 1820.

e. Maren, f. 1800, døbt 29. marts, konf. 1815.

f. Dødfødt datter, f. 3. jan. 1808.

Sognefoged Niels Olesen døde 1812 og blev begravet 8. aug., 60 år gl. Hans hustru, Anna Olesdatter, overlevede ham i 31 år. Hun døde 27. juli 1843, 78 år gl., og blev begravet samme dato som Niels Olesen, 8. aug.

4. Dødfødt barn, f. 1769, begr. 8. okt.

5. Ingeborg, f. april 1772. Døde 3 dage gl. Præsten bemærker i kirkebogen: "Infans monstrosa" (vanskabt barn).

Ole Madsen Bach blev begravet på Skyum kirkegård 22. maj 1810, næsten 80 år gammel.

Ved skiftet efter ham, som blev påbegyndt 15. maj 1810 og sluttet 14. dec. 1811, blev hans få ejendele vurderet til 12 rd. 2 sk. Hans svigersøn, Niels Olesen, hos hvem han opholdt sig til sin død, erklærede, at han vilde betale begravelsens og skiftets omkostninger imod at beholde Ole Madsens efterladenskaber, skønt disses værdi langt fra kunde dække de nævnte omkostninger. De øvrige arvinger erklærede sig tilfreds dermed.

Ane nr. 19, Anna Jensdatter Vangsgaard

var datter af fæstegårdmand Jens Vangsgaard og hustru Maren Christensdatter i Villerslev. Hun blev født ca. 1728 og gift 1760 med Ole Madsen Bach (ane nr. 18). Hun døde 2. okt. 1803 og blev begravet 11. okt. på Skyum kirkegård. Hendes alder ved døden angives i kirkebogen til 75 år.

Hassing-Refs herreders skifteprotokol fortæller, at dagen efter dødsfaldet mødte skifteforvalteren i dødsbogården og foretog en registrerings- og forseglingsforretning, hvor da enkemanden Ole Bach erklærede, at han og hustruen ikke ejede andet end deres kister og gangklæder. Han fremviste den afdødes kiste, og heri blev nedlagt hendes gangklæder, og kisten blev forseglet. Skiftet blev derefter udsat til 1. nov., som var 30.-dagen efter dødsfaldet. Skifteprotokollen fortsætter:

Aar 1803, Tirsdagen den 1. November, som rette 30te Dag efter Aftægtsmand Ole Bach hans afdøde Hustrue Anne Jensdatter i Schyum Sogn og Bye, hos Sognefoged Niels Olesen, tog Møde sammesteds paa Skifteforvalteren, Herredsfoged Høyers Vegne og i hans lovlige Forfald hans constituerede Fuldmægtig Hans Kier, med 2de Vurderings- og Vitterlighedsmænd, Anders Pedersen og Jens Pedersen, begge af Schyum. Ved Forretningen var tilstæde Enkemanden Ole Madsen Bach paa egne og Niels Olesen paa sin Hustru Anne Olesdatters Vegne. For den afdøde Datter og Arving Maren Olesdatter hendes ved Registrerings- og Forseglingsforretningen anmeldte umyndige Børn, som ifølge Loven træder i Moderens Stæd til Arvs Tagelse efter denne her afdøde Kone, Anne Jensdatter, blev ansat til Værge deres Fader, Mads Andersen af Schyum, som og i Dag var tilstæde. Datteren og Arvingen, Kirsten Olesdatter eller Mand, Bertel Ting i Stagstrup Sogn, var endnu ikke mødt, da Klokken var 12½ Eftermiddag, uagtet dette Skiftemøde var dem tilkiendegivet. Altsaa kunde ikke længere denne Forretning opholdes, men i formeldte Tilstædeværendes Overværelse blev foretaget at vurdere den afdødes Efterladenskaber, og derefter forrettet som følger: Den afdødes Kiste, som var forseglet, blev først efterseet, hvorpaa Seglene fandtes ubrudt. Samme blev aabnet og derudi befunden:

1 Plydses Kapperyllak (hue eller hovedtøj)	" rd.	" mk.	10 sk.
1 gl Stoffes do	"	"	4
1 gl blaae Lærrets Forklæde	"	1	"
1 do	"	"	"
1 hviid 4/hiørnet Lærrets Klæde	"	"	12
1 do	"	"	14
1 sort Fløjels Pude	"	"	8
1 blaae Hue	"	"	4
1 do	"	"	8

1 par Riier	"	"	2
1 gl sort Fløjels Hue	"	"	1
1 par Lædler Handsker	"	"	4
2 Skiinder	"	"	2
1 blaae Baekans Kaabe	1	1	"
1 do Vadmel	"	3	"
1 do Stoffes Trøje	"	2	"
1 sort Vadmels do	"	"	8
1 do	"	1	"
1 bruun do	"	1	"
1 blaae Damaskes Snorliv	"	1	"
1 do Vadmels Trøje	"	1	4
1 Skiørt	"	4	"
1 sort Vadmels Skiørt	"	1	"
1 rød bunden Trøje	"	"	8
1 lodden Muffe	"	"	1
1 par hviide uldne Vandter	"	"	2
2 Hørgarns Særke	1	"	"
2 par Strømper	"	1	"
Summa Vurdering	5 rd.	4 mk.	11 sk.

Skifteretten tilspurgte Enkemanden Ole Madsen og øvrige Tilstædeværende (hvori og var beregnet eller indbegreben Bertel Ting, som var kommen tilstæde), om de vidste videre at anmelde den afdøde tilhørende, end hvad registreret og vurderet var, hvortil de enstemmig svarede: at dem i ingen deele var mere bevidst, ligesom de og erklærede med den paa hendes Efterladenskab satte Vurdering at være fornøjet uden nogen Oversyn eller Omtaxering, derefter blev paaraabt, om nogen var tilstæde som havde noget Krav at anmelde, hvor da Enkemanden anmeldte, at han ikke var i nogen Gield, og ikke vidste han nogen Udgift at paahæfte Boet uden alleene den afdødes Begravelse, som hans Svigersøn Niels Olesen havde bekostet. Niels Olesen erklærede: at han ikke forlangede noget for Begravelsen, naar den afdødes i Dag registrerede og vurderede Effecter maatte ham overdrages, endskiøndt samme ikke var nær tilstrækkelig til Begravelsens Bekostnings Afbetaling. Enkemanden og Bertel Ting samt Mads Andersen erklærede: at de meget vel indsaa, at den afdødes Efterladenskab, i hvor højt samme endog kunde udbringes, ikke nær kunde være tilstrækkelig til den afdødes Begravelses Bekostning og desaarsag havde slet ikke noget imod at bemelte vurderede Effecter blev uden videre Omstændigheder overdraget Niels Olesen, men bad at Skiftet uden videre Opsættelse maatte bringes til Endskab. Endnu tilspurgte Skifteretten, om Kisten hvor den afdødes Klæder var udi ikke var den afdøde tilhørende, hvortil de eenstemmig svarede: at den afdøde ikke havde nogen Ki-

ste, da denne Kiste, som hendes Klæder var udi, Niels Olesens Hustrue tilhørte. Efter foranførte blev alene at bestemme Skiftets Bekostning, da ingen Gield paa Boet er at anføre, hvilket beregnes efter heele Indtægten saaleedes:

Stemplet Papiir til Skiftebrevet	" rd	1 mk	8 sk
Skiftebrevets Beskrivelse paa 4 Ark a 3 mk	2	"	"
Skifte Sallair a 1 pCto	"	"	6
Til Revisions Contoiret	"	"	2
Vurderings- og Vitterlighedsmændene til hver 24 sk	"	3	"

Da Klædestykkerne som foranført er overladt Niels Olesen til Hielp til den afdødes Jordefærd, kan altsaa ikke noget blive til Skifte eller Deeling imellem Enkemanden og den afdødes Arvinger, thi dersom Begravelsens Bekostning i det heele skulde overføres, kunde Klædestykkernes Værdi ikke nær tilstrække. Enkemanden tilpligtede sig at tilsvare og betale ej alleene dette Skiftes omførte Bekostning, men endog hvad beviislig Gield den afdøde muelig kunde have været udi som ikke var Enkemanden vitterlig. Efter saadan Erklæring, saavel af Enkemanden Ole Madsen som tilstædeværende Arvinger, blev det i Dag registrerede og vurderede overladt Niels Olesen til egen Raadighed imod at han giør sig betalt i samme for Begravelsen. Og da ingen havde videre under dette Skifte at føre, fremme eller erindre, blev samme efter alle Vedkommendes Begiering sluttet, som med deres Hænders Underskrift stadfæstes. Datum ut supra. Kier.

Enkemanden Ole Madsen. Paa mine umyndige Børns Vegne. Mads Andersen.
Paa vore Hustruers Vegne. Bertel Ting. Niels Olesen.
Som Vurderings- og Vitterlighedsmænd. Anders Pedersen. Jens Pedersen.

Ane nr. 2o. Ole Pedersen (Skrædder)

var født ca. 1687, men hans herkomst er ukendt. Han blev trolovet 22. juli og gift 7. okt. 1725 med Maren Jensdatter (ane nr. 21), hvis herkomst også er ukendt. Ved brylluppet nævnes de "af Bøstrup", og her i Bøstrup boede de resten af deres liv. De havde et hus, som ejedes af Ørslevkloster, i fæste. Der var lidt jord til, 1 fdk. 1 alb. hartkorn, og Ole Pedersen svarede 2 rd. i årlig landgilde. Ole Pedersen var skrædder af profession. Måske har han syet for herskabet på Ørslevkloster, det er i hvert fald påfaldende så ofte, nogle af herskabet eller medhjælperne på klosteret optræder som faddere ved hans børns dåb. De har sikkert givet gode dåbsgaver.

Ørslevkloster og Strandet godser blev 1724 købt af oberstløjtnant Frederik Berregaard fra Kjølbygaard i Thy. Han døde imidlertid allerede en måned efter overtagelsen, og hans enke, Marie de Lasson, sad nu med gård og gods, til hendes søn, den unge Frederik Berregaard, der var født 4½ måned efter sin faders død, kunde vokse til og overtage det hele.
Til at være lærer for sønnen havde fru Berregaard fået fat på en ung franskmand, Pierre Dornonville de la Cour, født i Tyskland, men søn af en franskmand, der for sin tros skyld havde måttet forlade sit fædreland. Pierre la Cour har nok været en dygtig lærer og har i hvert fald forstået at vinde sin elev, for da denne blev myndig i 1747, kaldte han straks la Cour, der imidlertid havde haft tjeneste andet steds, til sig for at være hans privatsekretær og rådgiver.
Frederik Berregaard gjorde en hurtig karriere. Han blev justitsråd i 1742, da han kun var 18 år gammel, kammerjunker 1746, fik sæde i Højesteret 1747, blev kammerherre 1749 og samme år udnævnt til gesandt i Polen. Da hans moder, Marie de Lasson, døde i 1747, overtog han Ørslevkloster og Strandet. Han forøgede straks godset ved dertil at købe Stårupgård i Højslev sogn, og fra 175o var Pierre la Cour hans fuldmægtig og ridefoged på det store gods. Det var ham, der ordnede sagerne med bønderne, og som i det hele lagde planerne, som herskabet som regel gik ind på, selv om de kostede penge. Eksempelvis skal nævnes, at herskabet på Ørslevkloster var langt fremme foran andre godsejere med hensyn til en ordning af godsets skolevæsen, som det bragte store ofre til. Marie de Lasson byggede den første almueskole i Fjends herred - måske den første i hele Vestjylland - i Lund 1725. la Cour boede først på Stårupgård, men fik så Strandet i forpagtning og sad der og opdrog en stor børneflok. Fra ham stammer alle med navnet la Cour i Danmark.
På en rejse til Warszawa 1757 døde Frederik Berregaard i Dresden, kun 33 år gammel. Han blev hjemført til sit fædreland og indsat i Ørslevkloster kirke. Ved sin død var han gift anden gang, men han efterlod sig ingen børn. Da han var fadder ved Poul Olesens dåb (ane nr. lo), var han kun 12 år gammel. Hans

fætter, Willum Berregaard fra Kjølbygård, som også var fadder, var 19 år gammel.

Ole Pedersens og Maren Jensdatters børn:

1. Else, f. 1728, døbt 10. okt. Faddere: Demoiselle Junghans, Anne Cathrine Lunge, Jørgen Vormstrup, Jesper Dueholm, alle af Ørslevkloster, og Hans Eliassen, birkeskriver.
   Else Olesdatter blev gift 29. dec. 1756 med Poul Clemmensen af Bøstrup.
   Deres børn:
   a. Clemmen, f. 1758, døbt 22. jan., gift 1787 med Inger Mogensdatter af Bøstrup. Deres søn, Poul Clemmensen, f. 1793, blev 1818 gift med Mariane Pedersdatter. Deres ældste søn, Peder Poulsen, f. 1819, blev gift 1849 med Anne Margrethe Andersdatter af Bøstrup. Efter giftermålet blev han husmand og fisker i Hejlskov. Børn: Kristine Pedersen, f. 1850, og Anders Pedersen, f. 1852.
   b. Maren og
   c. Anne, tvillinger, f. 1762, døbt 2. juli.
   d. Anne, f. 1765, døbt 28. april.
   Poul Clemmensen døde 1779, begr. 27. juni, 50 år gl.
   Else Olesdatter døde 1809, begr. 19. febr., 81 år gl.

2. Peder, f. 1730, døbt 26. marts. Faddere: Frøken Cathrine Carisius, frøken Lunge, Jørgen Vormstrup, Frantz Lentz og Jesper Dueholm.
   Peder Olesen blev konfirmeret 1750. Han blev trolovet 7. jan. og gift i Højslev kirke 23. maj 1768 med Karen Jensdatter af Sejstrup. De boede først i Sejstrup, Højslev sogn, omkr. 1774 flyttede de til Hald.
   Deres børn:
   a. Anna Marie, f. i Sejstrup 1769, døbt 5. marts, konf. 1786.
   b. Anna Malene, f. i Sejstrup 1770, døbt 30. sept., konf. 1788.
   c. Jens, tvilling, f. i Hald 1774, døbt 15. maj, konf. 1792, gift 1803 med Mette Nielsdatter af Hald. Deres søn, Peder Jensen, f. 1806, blev gift 1841 med Hedvig Mikkelsdatter, Mikkel Jokumsens datter fra Bøstrup. Hedvigs og Peder Jensens søn, Jens Pedersen, f. 1842, fik 1905 kgl. bevilling til at føre slægtsnavnet Vestergaard.
   d. Maren, tvilling, f. i Hald 1774, døbt 15. maj, død s.å., begr. 23. okt.
   e. Laust, f. i Hald 1778, døbt 15. febr., konf. 1794.
   f. Ole, f. i Hald 1779, døbt 10. dec., død 1784.
   Peder Olesen døde 1805 og blev begravet 24. nov. Kirkebogen fortæller: "Kommen til skade ved løbske bæster, som forårsagede hans død".

3. Thomas, f. 1732, døbt 7. dec. Faddere: Anna Cathrine Lunge, Maren Nielsdatter, Søren Poulsen, Niels Borup og Peder Kiær.

Thomas Olesen blev konfirmeret 1756, 23 år gl. 1768 blev han gift med Ida Villadsdatter fra Hald, og de boede i Særmark i Hald. Så vidt det kan ses, havde de ingen børn.
Ved folketællingen 1801 boede Ida og Thomas Olesen som inderster hos hendes broder, Niels Villadsen i Hald. Thomas Olesen døde som almisselem i Hald 1805 og blev begravet 3. sept., 73 år gl. Ida Villadsdatter døde i Hald 1812, begr. 17. maj, 87 år gl.

4. Jens, f. 1735, døbt 27. febr. Faddere: Anne Christensdatter, Sidsel Mogens datter, Christen Michelsen, Mogens Jensen og Anders Larsen.
Jens Olesen blev gift 11. nov. 1763 med Inger Mortensdatter Herrup af præstegården. De boede i Hald og fik to sønner:
a. Ole, f. 1764, døbt 25. aug., konf. 1782.
b. Morten, f. 1767, døbt 13. april, konf. 1784.
Ved folketællingen 1787 var begge sønner hjemme på gården.
Jens Olesen og Inger Mortensdatter var ved folketællingen 1801 til huse hos deres søn, Ole Jensen. Jens Olesen, indsidder og aftægtsmand i Hald, døde 1804 og blev begravet 3. juni, 69 år gl.

5. Poul, f. 1736, døbt 29. juli (ane nr. 10).

6. Anne Malene, f. 1738, døbt 20. jan. Faddere: Margrethe Christensdatter, Sophie Laursdatter, Hans Eliasen, Niels Laursen og Niels Pedersen.
Anne Malene blev begravet 7. sept. 1738.

7. Søren, f. 1739, døbt 2. aug. Faddere: Margrethe Christensdatter, Kirsten Christensdatter, Hans Eliasen, Jens Jensen og Morten Mathisen.
Søren døde 1751 og blev begravet 27. juni.

8. Laurits, f. 1744, døbt 24. juni, båret af Anne Christensdatter af Bøstrup, og andre faddere var: Kirsten Væver af Bøstrup, Peder Thorup af Hejlskov, Anders Laursen og Christian Sørensen.
Laurits Olesen blev konfirmeret 1761.

De fire brødre, Peder, Thomas, Jens og Poul, havde hver en fæstegård i Hald under Ørslevkloster. De var dog ikke helt lige store: Thomas og Poul havde hver en af de to Særmark-gårde, som lå udenfor byfællesskabet, de havde hver 4 td. 7 skp. 1 fdk. ½ alb. hartkorn, mens Peder, der havde gården "Vestergaard" i fæste, havde 4 td. 4 skp. 1 fdk. og Jens 4 td. 3 skp. 1 alb. hartkorn. Den årlige landgilde, de svarede til Ørslevkloster, var også forskellig for de fire gårde. Iflg. en landgildebog fra 1768 svarede Poul 5 rd. 4 mk. 5 sk., Jens 4 rd. 2 mk. 5 sk. og Thomas 4 rd. 10 sk. i årlig landgilde. Peder er ikke nævnt i denne bog, han var ikke flyttet til Hald på det tidspunkt. Efter en landgildebog fra 1773 med fortegnelse over

kornafgiften svarede Thomas og Poul hver 1 td. 6 skp. rug og 4 skp. byg om året, mens Peder og Jens hver kun svarede 1 td. 4 skp. rug og 4 skp. byg. Desuden skulde de hver i såkaldt "småredsel" erlægge 4 høns og 2 snese æg. Alle fire forrettede hoveri til Ørslevkloster af en hel gård, hvilket efter hoverireglementet af 3o. juli 1774 betød 88 gangdage og 46 spænddage årligt. En gangdag betød een mands arbejde en dag, en spænddag en mand med et spand heste. Arbejdsdagens længde var fastsat ved kgl. forordning af 1769 til: i november, december, januar og februar fra kl. 8 til kl. 4 med 1½ times middagshvile, i marts, april, september og oktober fra kl. 7 til kl. 5 med 2 timers middagshvile og i maj, juni, juli og august fra kl. 6 til kl. 6 med 2 timers middag - undtagen i høslet og høst, hvor man arbejdede så længe, det var lyst.

De to Særmark-gårde lå udenfor Hald by og omfattede det meste af det nuværende Sønder Hald. Grænsende op til gårdenes jorder lå et område, som fra gammel tid kaldtes "Ørslevklosters Enemærker". Det er det, der nu hedder "Rævebakken".
Det mærkelige navn "Særmark" eller "Særmærke" er i markbogen fra matrikuleringen i 1683 tydet som "en særlig jordejendom, udenfor fællesjorden".
I en specifikation over Ørslevklosters hovedgårdstakst, konge- og kirketiende samt bøndergods fra 1788 omtales Særmark således: "Særmarck Gaardene, beliggende i Hald Bye yderst for sig selv fra gammel Tiid, blev i Aarene 1781 og -82 ved Udskiftning separeret fra de andre Hald Beboere".
Men allerede så tidligt som 1584 møder man navnet Særmark. I Frederik den Andens skøde til Hans Lindenov på Ørslevkloster af 2o. dec. 1584 er der en liste over Ørslevklosters underliggende bøndergods. Heri nævnes under Hald by "en Gaard kaldet Sermerch". Særmark har altså den gang kun været een gård.
Kvægbesætningen på de to gårde var ikke stor. En fortegnelse over det hornkvæg, der fandtes på Ørslevkloster og Strandet hovedgårde med underliggende bøndergods i 1774 viser, at Thomas Olesen havde 3 køer over 3 år samt 2 kvier over 1 år, mens Poul Olesen kun havde 2 køer og 1 kvie.
Omkr. 1778 afstod Poul Olesen fæstet af Særmark til Jørgen Pedersen fra Hald og flyttede til Bøstrup.

Hald by's fællesjord blev i årene 1781-82 opmålt og udskiftet af kgl. landinspektør Frederik Ditlev Flor fra Skive. Alle gårdene, også Særmark-gårdene, blev nu "egaliserede", d.v.s., de blev alle ansat til samme hartkorn, nemlig 4 td. 4 skp. Det blev dog senere reduceret til 4-2-2-o.
Thomas Olesen afstod sin fæstegård til Bertel Jørgensen fra Ørum. Det har nok været omkr. 1799, det år, hvor Bertel Jørgensen blev gift. Bertel Jørgensen var søn af Jørgen Bertelsen og således halvbroder til Inger Jørgens-

datter, Poul Olesens hustru (se ane nr. 22).

14. juni 1804 solgte Ørslevklosters daværende ejer, kammerråd Mathias Richter, 33 af godsets bøndergårde til fæsterne til selveje. Alle skøder blev tinglæst 16. okt. samme år. Blandt de nybagte selvejere var Jørgen Pedersen og Bertel Jørgensen i Særmark. De gav henholdsvis 880 og 775 rd. for deres gårde. Men under landbrugskrisen i 1820'erne måtte de begge se deres gårde solgt ved tvangsauktion. Der er gennem tiderne sket store udstykninger fra begge gårde og oprettet nye ejendomme, så hvor de to oprindelige Særmark-gårde har ligget, kan ikke påvises nøjagtigt i dag.
Også Peder Olesen og Jens Olesens søn, Ole Jensen, købte ved samme lejlighed deres fæstegårde til selveje. Peder Olesen gav 870 rd. for sin gård og Ole Jensen 908 rd. for sin. Ole Jensens gård nævnes som "en udflyttet gård fra Hald by".

Ole Pedersen Skrædder af Bøstrup døde 1755 og blev begravet 9. nov., 68 år gl.

Ane nr. 21, Maren Jensdatter

var født ca. 1694. Hun blev gift i Ørslevkloster kirke 7. okt. 1725 med Ole Pedersen Skrædder af Bøstrup (ane nr. 2o).

Maren Jensdatter døde 1764 og blev begravet 11. nov., 7o år og 1 dag gammel.

Ane nr. 22, Jørgen Bertelsen

hvis herkomst er ukendt, tjente 1745 som karl i Ørum præstegård. 7. april 1745 blev han udlagt som barnefader til Anne Iilsøes uægte datter, Inger (ane nr. 11). For denne sin forseelse imod det 6. bud udstod Jørgen Bertelsen kirkens disciplin og blev publice absolveret (fik kirkens tilgivelse) søndag d. 4. juli 1745.

lo. juli 1746 blev Jørgen Bertelsen trolovet med Anne Olufsdatter af Nr. Ørum. Forloverne var Oluf Christensen (brudens fader) og Peder Kjeldsen af Nr. Ørum. Vielsen fandt sted i Ørum kirke 25. sept. 1746. Jørgen Bertelsen og Anne Olufs datter boede i Sdr. Ørum, hvor de havde en fæstegård under Strandet hovedgård. Ifølge hoverireglementet af 1773 var gårdens hartkorn 4 td. 7 skp. 1 fdk., og Jørgen Bertelsen forrettede hoveri på Strandet af en hel gård, hvilket betød 32 gangdage og 19½ spænddage årligt. En landgildebog fra 1765 viser, at Jørgen Bertelsen og Jesper Qvols var fæstere i samme gård og at de hver havde halvdelen af gårdens hartkorn. I landgilde svarede de begge 6 skp. rug, 2 skp. byg, 2 skp. havre, 2 par høns og 2 snese æg. I en vedtegning står der: "Jesper Qvol udsat, Jørgen Bertelsen har nu begge disse halvgårde".

I fortegnelsen over hornkvæg på Strandet gods fra 1774 er Jørgen Bertelsens besætning opgivet til 2 køer over 3 år og 2 kvier over 1 år.

Jørgen Bertelsens og Anne Olufsdatters børn:

1. Bertel, f. 1747, døbt 27. aug., død 8 dage gl.

2. Anne, f. 1748, døbt 8. sept., død 3 uger gl.

3. Niels, f. 175o, døbt 25. febr.

4. Anne, f. 1752, døbt 18. juni, død 1756.

5. Maren, f. 1754, døbt 15. sept. Maren Jørgensdatter blev gift 3. okt. 1794 med enkemand Peder Blæsborg af Bøstrup. Peder Blæsborg (eller Peder Sahr, som han også kaldtes) var født 1737 på gården Blæsborg i Hald. Hans forældre var Peder Pedersen Kolding, f. 1713, søn af Peder Kolding i Sønderballe i Hald og Anne Poulsdatter, f. 1715, datter af Poul Bonde i Hald.
   Peder Blæsborg blev gift 2. dec. 1763 med Elisabeth Andersdatter af Hejlskov. De fik børnene: Anders, f. 1764, død 1773, Peder, f. 1766, Karen, f. 1767, Anne, f. 1768 og Sophie, f. 1772.
   Efter Elisabeth Andersdatters død blev Peder Blæsborg som nævnt gift med Maren Jørgensdatter af Ørum. Han var da 57 og hun 4o år gl. De fik en søn, Jørgen, som blev født 1795, døbt 25. nov.
   Ungkarl Jørgen Pedersen af Bøstrup, 23 år, og enkekone Kirstine Pedersdatter, 48 år, huskone i Hejlskov, blev copuleret (viet) 13. nov. 1818. De fik ingen børn sammen. 22. febr. 1852 døde Kirstine Pedersdatter, 82 år gl.

og samme år, 23. april, blev Jørgen Pedersen, der nu var 57 år, gift med Mariane Jørgensdatter, 34 år, datter af Jørgen Clausen i Hejlskov. Mariane og Jørgen Pedersen fik døtrene: Ane Kirstine, f. 4. maj 1853, og Maren, f. 21. jan. 1856.

Peder Blæsborg døde 27. jan. 1807 i Hejlskov, og hans hustru, Maren Jørgensdatter, døde som indsidder hos sønnen, Jørgen Pedersen i Hejlskov, 18. april 1824, 70½ år gl.

Jørgen Pedersen døde 21. febr. 1882, 86 år gl. Hans hustru, Mariane Jørgensdatter, døde 5. jan. 1888, 70 år gl.

6. Ole, f. 1757, døbt 9. okt., død 1766 (8 år 6 mdr. nogle uger og dage gl.).

7. Bertel, f. 1760/61, døbt 6. jan. 1761, begravet 15. febr., 45 dage gl.

8. Stephan, f. 1762, døbt 21. marts. Stephan Jørgensen blev gift 4. juli 1794 med Kirsten Pedersdatter af Sdr. Ørum, enke efter Peder Christensen, som var død samme år og begravet 18. april. Stephan Jørgensens og Kirsten Pedersdatters eneste barn, sønnen Peder Stephansen, blev født 1797 og døbt 12. febr. Han blev gift med sit næstsøskendebarn, Bodil Pedersdatter af Nr. Ørum. De blev stamforældre til en meget stor efterslægt. Blandt deres børnebørn og oldebørn kan nævnes Stephan Pedersen, som blev uddeler i Lund brugsforening, hans tvillingbroder, Niels Pedersen, som ejede "Blingedal" i Sdr. Ørum og deres søster, Else, gift med Niels Peter Dalgaard samt Emanuel Pedersen, som havde Sejstrup Møllegård og hans fætter, Emanuel Borrits Kristiansen i Borup.

9. Bertel, f. 1764, døbt 1. jan. 1765. Bertel Jørgensen blev gift 1799 med Dorthe Poulsdatter fra Sdr. Ørum. De fik to børn:
   a. Ane, f. 2. nov. 1799, døbt, men kom ikke i kirke, døde 1 måned gl.
   b. Niels, f. 1801, døbt 12. febr. Niels Bertelsen blev gift 1854 med Karen Marie Pedersdatter af Hald. Ægteskabet var barnløst. Niels Bertelsen døde 1876.

   Bertel Jørgensen fik halvdelen af gården "Særmark" i Hald i fæste (om denne gård se under ane nr. 20). Bertel Jørgensen døde i Hald 1837, 74 år gl., Dorthe Poulsdatter døde i Hald 1853, 80 år gl.

Anne Olufsdatter blev jordet 21. juli 1799, 73 år gl. Jørgen Bertelsens død er ikke indført i Ørum kirkebog.

Ane nr. 23. Anne Laustdatter Iilsøe

Anne Iilsøes forældre, Laust Iilsøe og Inger Jensdatter, boede i Nr. Ørum, Ørum sogn, men hvor og hvornår hun var født, kan ikke findes i kirkebogen. 19. april (2. påskedag) 1745 blev hendes datter Inger døbt i Ørum kirke. For sin forseelse imod det 6. bud måtte Anne Iilsøe stå åbenbar skrifte i Ørum kirke onsdag d. 7. april 1745, og her udlagde hun til barnefader Jørgen Bertelsen, der tjente i Ørum præstegård.(ane nr. 22).

lo. sept. 1758 blev Anne Iilsøe trolovet med enkemand Søren Nielsen af Knudby, Tårup sogn. Forloverne var Esper Aaris og Søren Iilsøe (Annes broder) af Nr. Ørum. Vielsen fandt sted i Ørum kirke 29. okt. 1758.

Søren Nielsen, som også blev kaldt Holgersen, var født ca. 173o, men hvor vides ikke. 28. okt. blev han viet i Tårup kirke til Maren Jensdatter fra Ulbjerg sogn i Himmerland. De fik en søn, Jens, der blev døbt i Tårup kirke 14. marts 1756, men så døde Maren Jensdatter 1758 og blev begravet 16. juli, kun 31 år gl.

Allerede 29. okt. samme år blev Søren Nielsen som nævnt gift med Anne Iilsøe. De fik ingen børn sammen. Anne Iilsøe døde ved nytårstid 1771, begravelsen fandt sted 6. jan. 1771, og hun angives da at være 54 år gl. Hvis denne angivelse er rigtig, skulde hun altså være født ca. 1717.

Samme år, som Anne Iilsøe døde, 1771, blev Søren Nielsen gift 3. gang. Hans tredie kone hed Mette Christensdatter, men deres vielse foregik ikke i Tårup kirke. Deres datter, Inger, blev døbt i Tårup kirke 2. juledag 1771, og det ser ikke ud til, at de har fået flere børn.

Ved folketællingen 1787 nævnes Søren Nielsen som bonde og gårdbeboer, 58 år, gift 3. gang, hans kone, Mette Christensdatter, 59 år, gift 1. gang og datteren Inger, 15 år, hjemme hos forældrene.

Søren Nielsen af Knude døde 1795 og blev begravet 5. aug., 63 år gl.

Ved folketællingen 18ol var Inger gift med Anders Sørensen. De har sikkert overtaget gården, og moderen, Mette Christensdatter, nævnes sammen med dem, men med bemærkningen: "af Kvols Hospital". Hendes alder opgives til 76 år.

Ane nr. 24, Niels Nielsen (Smed)

Født ca. 1700 i Højslev, søn af Niels Smed og Karen Smed.
Niels Smed blev trolovet 1. nov. 1736 og copuleret (gift) 26. dec. samme år med enken Appollone Nielsdatter af Højslev, og han overtog hendes fæstegård. Niels Smeds fæstebrev, som den findes i fæsteprotokollen i Stårupgård godsarkiv, fol. 50:

Jeg, Elsebeth Friis til Staarupgaard, sal. Baron Friderich Christian Holchis, kiendes hermed at have sted og fæstet til Niels Nielsen, barnføed i Høyslev Sogen og Bye, en min Bondegaard liggende i fornefnte Sogen og Bye, som Niels Christensen sidst paaboede og fradøede, ermeldte Gaard med ald sin tilliggende rætte Grund og Ejendom baade af Agger og Eng, Drøft og Grøft, Niels Nielsen herefter og i sin Lifstiid til Brugelighed skal nyde og beholde paa følgende Conditioner: 1. at hand af Stædets Hartkorn, som efter Nye Matricul er 3 Tdr. 3 Skp. 3 Fk. 1 Alb., til rette Forfaldstiider og Stæder betaller de allernaadigste paabudne kongel. Contributioner samt den af Gaarden gaaende Landgilde efter Jordebogen til Hosbonden af alle Species. 2. her til min Hovetgaard og anden Stæd hvor behøves giør Niels Nielsen dend af sin paaboende Gaard gaaende Hoverie, Ægt og Arbeide efter Advarsel, lige med hans Medtienere i samme Bye. 3. Gaardsens Bygning aldtid at holde i forsvarlig goed Stand, ligeledes Jorden at dørke og bruge og intet deraf at bortleie, forvilde eller frakomme lade. 4. Niels Christensens Encke, som nu er i Gaarden, ægter Niels Nielsen efter egen Samtycke, dend gl. og fast udlevede Mand, Jens Christensen, nyder i sin Lifstiid fri Ophold i Gaarden. Ved Gaardens Antagelse i Dag haver Niels Nielsen nydt fuld Sæed og Besætning efter Forordningen. I øfrigt skal hand holde sig Hans Kongl. Maj, allernaadigste Love og Forordninger efterrettelig, være mig og min Fuldmegtig hørrig og lydig. Dette til Stadfæstelse under min Haand og Zignet. Staarupgaard d. 10 April 1736. Sal. Baron Holchi
Elsebet Friis

Ligelydende Gienpart Fæstebref haver ieg undertegnede i Dag til mig annammet, som ieg i alt hørsommeligt skal efterleve, og som ieg ikke selv kand læse eller skrive, saa haver ieg desaarsag venligen ombedet Henrich Jensen og Niels Hem, begge tienende paa Staarupgaard, dette med mig til Vitterlighed vilde underskrive. Actum ut supra. er Niels N. N. S. Nielsen
Til Vitterlighed efter Begiering underskrifver Henrich Jensen Niels Jensen Hem.

Det ser lidt mærkeligt ud, at Niels Smeds fæstebrev er udstedt 10. april, og Niels Christensen nævnes som død. Han blev først begravet 12. juni samme år, men han har måske været dødssyg, allerede da fæstebrevet blev skrevet.

Af en jordebog fra 1763 for Stårupgårds bøndergods fremgår det, at de 13 fæstegårdmænd i Højslev by, heriblandt Niels Nielsen Smed, hver skulde svare i landgilde 1 tønde rug - ikke mere, heller ingen penge. I vedtegningen står der: "Disse 13 Gaardmænd giør samtlige Hoverie til Staarupgaard hver af en heel Gaard. NB. Efter deres Fæstereverser var de forbundne til større Landgilde, men det anførte skal være en mundtlig Moderation af forrige Herskab". Underskrevet af Hans Henrich Jørgensen, Stårupgårds daværende ejer.

Niels Smeds og Appollone Nielsdatters børn:

1. Niels, f. 1737, døbt 2o. okt. (ane nr. 12).
2. Jens, f. 1743, døbt 4. juni, båret til dåben af Christen Larsens hustru i Halskov. Faddere: Lars Smed, Oluf Pedersen, Anders Smed og Karen Smed. Jens blev konfirmeret 1761.

Niels Smed og Appollone fik ikke flere børn. De to sønner nævnes begge i en lægdsrulle for Stårupgård fra 1763, Niels, 24 år, Jens, 18 år, begge opholdende sig hos faderen, Niels Smed i Højslev.
Jens Nielsen blev gift 16. okt. 1768 med Kirsten Christensdatter af Højslev. Året efter overtog han fæstegården efter faderen. Af fæstebrevet fremgår det, at han stadig skal svare 1 td. rug i årlig landgilde samt betale alle kgl. skatter og kontributioner. Hoveri, kørsel og arbejde skal han svare på lige fod med de andre fæstere i byen. Hans forældre, som er i gården, skal han give årligt til deres ophold 1 td. rug og 1 td. byg samt fri husværelse.

Niels Nielsen Smed blev begravet 28. jan. 1776, 76 år gl.

Ane nr. 25, Appollone Nielsdatter

Født ca. 1709, men hvor vides ikke.
Appollone Nielsdatter "til Jens Christensens" blev trolovet 17. nov. 1729 og gift 2. juledag samme år med Niels Christensen af Stårup. Niels Christensen havde 3. okt. samme år fået fæstebrev på Jens Christensens gård. Denne var ved dom frakendt gården, da han på grund af hans egen og hustruens alderdom og svaghed "ikke længere kunde samme Gaard bestaae og deraf svare". Fæstebrevet fortsætter dog: "... men da den gamle Jens Christensen og Hustrue i deres Velmagt alle Tider har været gode, stræbsomme og lydige Bønder, saa skal Niels Christensen være forpligtet disse tvende gamle Folk, saa længe de lever, at forskaffe dem frie Ophold baade af Klæde og Føde samt Lys og Varme i Stuen hos ham selv, og naar de ved Døden afgaaer, da efter deres Stand og hans Evne at lade dem christelig og skikkelig begrave". Fæstegården lå i Højslev by.
Niels Christensens og Appollone Nielsdatters børn:

1. Kirsten, f. 1731, døbt 29. jan., båret af Axel Jørgensens hustru i Stårup.
   Faddere: Christen Andersen, Jens Andersen, Niels Lynderup, Karen Mogensdatter og lille Karen Smeds i Højslev.
   Kirsten blev konfirmeret 1749.

2. Anne, f. 1733, døbt 27. dec., båret af Christen Andersens hustru i Stårup.
   Faddere: Christen Larsen og pige Birgitte af Halskov, Christen Guldsmed, gl. Anders Søe og datter af Stårup.
   Anne er ikke fundet hverken konfirmeret eller død.

Unge Niels Chrensen (som præsten benævner ham i kirkebogen) døde 1736 og blev begravet 12. juni.
Samme år, 1. nov., blev Appollone Nielsdatter trolovet og 26. dec. copuleret med unge Niels Smed af Højslev (ane nr. 24), og han overtog fæstegården.

Højslev kirkebog: "1795, d. 11. dec., er Jens Nielsøns Moder Appollone af Højslev begravet, 86 Aar".

Ane nr. 26, Peder Pedersen

var født i Vinkel, Højslev sogn, ca. 1699. Efter at hans fader, gamle Peder Pedersen, var død i 1724, fik unge Peder Pedersen fæstebrev på fødegården i Vinkel 1. maj 1725. Brevet, som findes i fæsteprotokollen i Stårupgård godsarkiv, lyder:

Jeg, Elsebeth Friis til Staarupgaard, salig Baron Friderich Christian Holckis, kiendes hermed at stæde og fæste til Peder Pedersen, barnefød i Høyslef Sogn, Vinchel Bye, en mig tilhørende Bondegaard, beliggende udi ermelte Sogn og Bye, som hans Fader sidst beboede og fradøde, hvilcken Gaard med ald sin rette tilliggende Grund og brugelige Ejendom, som er anslagen for 5 td. 2 skp. 1 fk. 1 alb. Hartkorn, bemelte Peder Pedersen efterdags og sin Lifstiid skal have, bruge og beholde og sig i alle Maader efter Loven nyttiggiøre med efterskrefne Conditioner og Vilkor, at hand til rette Tider og Stæder giør den af Gaarden sædvanlige gaaende Hofverie og Reyser, naar hand derom bliver advaret, ligeledes svarer og udreeder alle kongl. Skatter og Contributioner, saavelsom Bygninger altid at holde i god Stand, intet af tilliggende Grund eller Eyendom at lade forvilde, frakomme eller bortleje, er mig og min Fuldmægtig hørig og lydig, ved Stædets Antagelse nydt fuld Sæd og Besætning, iøfrigt skal hand i alt rette og forholde sig efter kongl. Majestæts allernaadigste Love og Forordning er. Til Stadfæstelse under min Haand og Zignete. Staarupgaard d. 1. Maj 1725.

Sl. Baron Holckis Elsebeth Friis.

Peder Pedersens hustrus navn er ukendt. Ifølge kirkebogen døde hun 1778, 73 år gammel. Hun skulde altså være født ca. 1705.
Peder Pedersen og hustru fik 8 børn:

1. Dorthe, f. 1732 (ane nr. 13).

2. Jens, f. 1734, døbt 11. juli, båret af N.N. Faddere: Lars Mellesen, Jens Aakjær, Niels Lynderup og Ester Troelsdatter af Vinkel.
   Jens Pedersen blev konfirmeret 1753, og som den ældste søn overtog han fæstegården. Hans fæstebrev er dateret 10. jan. 1768, og i det står det sædvanlige, at han skal gøre hoveri, ægt (kørsel) og arbejde som hans medtjenere samt svare alle kongelige skatter og afgifter, desuden, at han skal svare i landgilde 2 td. 4 skp. rug. Endvidere er nævnt, at han skal holde sin søsters bryllup. Til gengæld forpligter godsejeren, Hans Christian Moldrup, sig til, hvis Jens Pedersen dør før sine forældre, da at sørge for, at de får aftægt fra gården af efterkommende fæstere.
   Jens Pedersen havde ikke gården længere end til 1774. Da afstod han den frivilligt til sin yngre broder, Peder. Jens Pedersen døde 1785, 50 år gl.

3. Jørgen, f. 1736, døbt 10. maj, båret af Anne Cathrine Holm på Stårupgård. Faddere: Esper Sørensen, Thomas Sørensen, gl. Peder Simonsen og Jens Sørensens datter Karen.
   Jørgen blev konfirmeret 1753.

4. Karen, f. 1738, døbt 31. aug., båret til dåben af fadeburspigen på Stårupgård, Else Jegeriis. Faddere var: Thomas Sørensen, Gravers Andersen, Christen Trevad, Jens Kobberups hustru, Jens Sørensens datter, Karen, alle af Vinkel.
   Karen blev konfirmeret 1753, og 24. nov. 1757 blev hun trolovet og 27. dec. s.å. gift med Poul Jensen, søn af Jens Sørensen på nabogården.

5. Maren, f. 1741, døbt 16. juli. Båret til dåben af Jens Kobberups kone. Faddere: Niels Hem, Thomas Espersen, Niels Lynderup, Gravers Andersens hustru og Esper Sørensens hustru.
   Maren døde 1742.

6. Peder, f. 1744, døbt 27. sept. Båret af Demoiselle Else Malene Barthling (provstens datter). Faddere: Gravers Andersen, Christen Trevad, Villads Espersen, Inger Vognsdatter og Maren Plæt.
   Peder blev konfirmeret 1759. Han har sikkert i sine unge dage tjent som herskabskusk, idet han ofte blev benævnt "Peder Kusk". Som ældre underskrev han sig gerne "Peder Winkel".
   Peder Pedersen fik fæstebrev på fødegården efter broderen Jens. Fæstebrevet, som er dateret 1. sept. 1774, pålægger Peder Pedersen de samme forpligtelser, som Jens Pedersen havde, og desuden, at han sørger godt for forældrene, den ugifte søster og broderen, Jens Pedersen. Den sidste skal foruden forsvarlig føde og klæder have en skæppe grønjord til sæd hvert år. Hvis Peder Pedersen gifter sig og dør før sin hustru, skal hun beholde gården i fæste, imod at hun opfylder alle de forpligtelser, Peder Pedersen ved fæstebrevet forbinder sig til. Desuden er der indført den mærkelige bestemmelse, at hvis Peder dør ugift før broderen Jens, skal denne have gården i fæste igen på samme vilkår, som han havde den før.
   Peder Pedersen giftede sig 1777, og omkring ved samme tid blev hans fæstebrev fornyet. Hans hustru var Gjertrud Sørensdatter, en velhavende skrædderdatter fra Kvols. Peder Pedersen blev selv med tiden en meget velstående mand. Han havde desuden mange betroede hverv. 11. jan. 1796 udnævntes han sammen med tre andre mænd fra Højslev sogn til at syne og taksere ejendommene i Hejlskov by med henblik på den forestående udskiftning af byens fællesjorder.

7. Maren, f. 1746, døbt 27. dec. Båret af Inger Vognsdatter fra Vinkel. Faddere: Lars Søndergaard, Søren Espersen, Jens Vognsen, Jens Majgaard, Esper

Sørensens hustru og Villads Espersens hustru.
Maren blev konfirmeret 1761, og 1776 blev hun gift med Hans Andersen i Stårup.

8. Ellen, f. 1749, døbt 24. aug. Båret til dåben af sin ældste søster, Dorthe. Faddere var Jens Graversen, Peder Aakiær, Christen Espersen, Niels Riises hustru og Niels Davidsens hustru.
Ellen døde 1750 og blev begravet 19. april.

Unge Peder Pedersen af Vinkel blev begravet 24. okt. 1779, 80 år gammel.

Ane nr. 36, Mads Olesen (Skrædder)

Mads Olesen med tilnavnet Skrædder var født ca. 1679 og boede i Skyum, Hassing herred i Thisted amt. Da det ikke har været muligt at finde ham som fæstegårdmand under nogen af hovedgårdene i Thy, er der stor sandsynlighed for, at han virkelig var skrædder og boede i et hus, som han måske selv har ejet.
Han var gift med Kirstine Lauridsdatter (ane nr. 37). Af deres børn kendes navnene på de 5 yngste, som var født efter 1719, det år, hvor Skyum-Hørdum kirkebog blev påbegyndt. Hvornår de blev konfirmeret, kan ikke findes, da kirkebogen først har konfirmationer indført fra 1759.
De 5 børn:

1. Thomas, f. 1719, døbt 17. sept., båret af Inger Jensdatter, Niels Mogensens hustru. Faddere: Mads Bangsgaard, Mads Sørensen Bach, Søren Christensen, som tjener Mads Jensen, Kirsten Christensdatter, Erich Ringgaard og Anne Thomasdatter til Mads Jensens.
   Thomas Madsen blev trolovet med Maren Pedersdatter 12. okt. 1743. Forlovere var Peder Smed og Christen Skriver. Datoen for deres vielse kan ikke findes i kirkebogen. De boede i gården "Skjelsgaard" i Skyum.
   Thomas Madsen og Maren Pedersdatter fik 7 døtre, hvoraf i hvert fald de 5 døde som helt små:
   a. Inger, f. 1744, døbt 14. juni, konf. 1762.
   b. Else Kirstine, f. 1745, døbt 1. aug., død 1 uge gl.
   c. Else Kirstine, f. 1746, døbt 14. aug., død.
   d. Christiane, f. 1747, døbt 23. okt., død 1747.
   e. Else Kirstine, f. 1749, døbt 26. okt.
   f. Karen, f. 1751, døbt 6. juni, død 4 uger gl.
   g. Karen, f. 1753, døbt 15. juli, død 10 mdr. gl.
   Thomas Madsens hustru, Maren Pedersdatter, døde 1763. Hun blev begravet langfredag d. 1. april, og hendes alder opgives til 56 år 1 måned 2 uger og nogle dage. Thomas Madsens død og hans to døtres videre skæbne fremgår ikke af Skyum kirkebog.
2. Maren, f. 1723, døbt 3. okt., båret af Ingeborg Christensdatter af Gudnæs mølle. Faddere: Peder Dahl, Christen Kield, Niels Hammer, Anne Christensdatter og Anne Thomasdatter.
3. Ingeborg, f. 1728, døbt 15. febr., båret af Erich Ringgaards hustru. Faddere: Christen Bachs hustru og Anne Ferckborg, Laurits Pedersen, Peder Ørum og Jens Ferckborg.
4. Ole, f. 1730, døbt 1. jan. 1731 (ane nr. 18).
5. Johanne, f. 1733, døbt 6. dec., båret af Anders Ferckborgs hustru, Maren

Pedersdatter. Faddere: Niels Mogensen, Christen Skriver, Ole Sønderboe, Kirsten Ringgaard og Inger Sørensdatter.

Johanne Madsdatter blev trolovet med Christen Pedersen Kiær (kaldet Christen Bittekiær) 9. marts 1756. Forlovere var Peder Kiær og Thomas Madsen. Vielsen fandt sted i Skyum kirke 2o. okt. samme år. De boede i Skyum og fik 5 børn:

a. Anne Marie, f. 1757, døbt 5. juni, død 3 uger gl.
b. Mads, f. 1758, døbt 5. nov. Han blev båret af sin moster, Maren Madsdatter, og den anden moster, Ingeborg Madsdatter, og morbroderen, Thomas Madsen, var faddere.
c. Else Kirstine, f. 1761, døbt 5. april, død 3 mdr. gl.
d. Kirstine, f. 1762, døbt 3. okt. Blandt fadderne var Thomas Madsen, Ole Madsen og Maren Madsdatter.
e. Anne Marie, f. 1765, døbt 15. sept.

Christen Kiær og Johanne Madsdatter var faddere ved Ole Madsens datter Annas dåb, 13. jan. 1766. 2½ måned senere døde Christen Kiær. Han blev begravet 5. april 1766, 33 år 1o mdr. 2 uger gammel. Godt to måneder senere, 13. juni, blev Johanne Madsdatter trolovet med Ole Poulsen Harring. Sponsores var Niels Harring og Ole Madsen. De blev viet i Skyum kirke 4. juli 1766. Ole Harring og Johanne Madsdatter fik to børn, der begge døde som små:

a. Christen, f. 1767, døbt 2. aug., båret af Thomas Madsens datter fra Skjelsgaard. Død 5 uger gl.
b. Mariane, f. 1768, døbt 1o. juli, død 2o uger gl.

Mads Olesen Skrædder døde i Skyum 1748 og blev begravet 3. marts, 68 år 5 mdr. 3 uger gl.

Ane nr. 37, Kirstine Lauridsdatter

var født ca. 1690. Hendes forældre og fødested kendes ikke. Hun var gift med Mads Olesen Skrædder i Skyum (ane nr. 36). Hun døde i Skyum 1760 og blev begravet 19. marts, 69 år gl.

Ane nr. 38. Jens Vangsgaard

var født ca. 1702. Han boede i Villerslev by, Hassing herred i Thy, hvor han havde en fæstegård.
Tre hovedgårde ejede bøndergods i Villerslev by, det var Øland i Harring sogn, Nørhågård i Nørhå sogn og Frøslevgård i Frøslev sogn på Mors. Desuden var der enkelte selvejere samt en anneksgård til præstegården i Hassing. Jens Vangsgaards fæstegård tilhørte Øland gods.

15. april 1768 udgik der en kgl. forordning om oprettelse af et General-Landvæsens-Collegium, som skulde arbejde for landvæsenets forbedring, navnlig ved at søge det skadelige landsbyfællesskab ophævet og hoveriet lagt i faste rammer, så misbrug kunde undgås.
Fra godserne sendtes gennem amterne indberetninger om, hvad der var sket af forbedringer, og hvad der tiltrængtes. En sådan indberetning fra Irup gods af 1782 beretter følgende, som gælder for hver af de tre byer, Hørdum, Skyum og Villerslev:

a) Byen ligger ej i fællig med andre, den er ej indhegnet, men Skelstene udviser dens Ejendom. Aarsagen, hvorfor anden Indhegning ej er skeet, vides ej, uden denne, at det for Bonden vilde medtage for megen Bekostning, Arbeide og Jordstrækning, af hvilken sidste Beboerne i Sognet desuden har lidt nok til deres Hartkorn.

b) Fælledskabet i Byen er imellem Beboerne selv ej ophævet, ingen anden Hindring viides, end de paa saadan Udbytning gaaende store Omkostninger.

c) Til Byen er ingen Skov eller Skovbund, ej heller er noget Stykke indtaget til Skovplantning, da Skove her i Landet ej kand komme til nogen Fremvæxt for Vestenvindens store Magt.

Jens Vangsgaard var gift med Maren Christensdatter (ane nr. 39), og de havde flere børn. Men da Villerslev sogns kirkebog først er påbegyndt i 1757, kan man ikke finde børnene døbt eller konfirmeret. Fire døtre er dog nævnt i kirkebogen, nemlig ved deres giftermål:

1. Anna Jensdatter Vangsgaard af Villerslev, f. ca. 1728, og Ole Madsen fra Irup blev trolovet 14. nov. og viet 12. dec. 1760 i Hørdum kirke (ane nr. 19 og 18).

2. Else Jensdatter Vangsgaard, f. ca. 1738, blev 10. april 1761 viet i Villerslev kirke til Christen Knudsen af Harring. De overtog fæstegården efter Jens Vangsgaard. Gården, som efter den nye matrikel havde nr. 8, var ansat til 4 td. hartkorn og svarede i årlig landgilde til godset 9 rd. Ved den før nævnte auktion på Øland 26. nov. 1788 over bøndergodset købte Chri-

sten Knudsen - eller Christen Vangsgaard, som han oftest blev kaldt - sin fæstegård til selveje for 350 rd.

Christen Vangsgaard var talsmand for bønderne i Villerslev i en landsretssag, som de i 1797 førte mod bønderne i nabobyen Gudnæs. Sagen drejede sig om tørvegravningen i Villerslev mose, en mose, som Irup gods fra gammel tid havde været ejer af. Når fæstebønderne i Gudnæs gravede tørv her for godsejeren, plejede de at grave flere, end de havde fået ordre på. De overskydende kørte de så hjem til sig selv, men de måtte ganske vist ofte hente dem ved nattetid, fordi de vidste, at Villerslevboerne så skævt til dem. Alligevel mente de, at de havde fået hævd på tørvegravningen, så de kunde fortsætte dermed også efter, at mosen ved udskiftningen var blevet tillagt Villerslev by. Men da Niels Christensen fra Gudnæs sommeren 1794 gravede tørv i mosen, overfaldt bymændene fra Villerslev ham, jog ham hjem og tog tørvene fra ham. Gudnæs-bønderne indklagede mændene fra Villerslev for Hassing-Refs herreders ret, og her fik de medhold i, at de havde ret til at grave tørv i mosen, og Villerslevboerne blev dømt til at erstatte Niels Christensen de ham fratagne tørv, 6 læs ialt, med 3 rd. Bymændene i Villerslev med Christen Vangsgaard i spidsen appellerede til landsretten i Viborg, og her blev herredsretsdommen omstødt. Villerslev-bønderne fik dom for, at kun de havde ret til tørvegravning i Villerslev mose. Til grund for dommen blev lagt et kgl. åbent brev af 27. marts 1543, som forbød alle og enhver, "og navnlig vore bønder", at bruge lyngslet og tørvegravning i Ø. og V. Hørdum hede samt Hassing hede. Dokumentet findes på landsarkivet i Viborg.

Christen Knudsen og Else Jensdatter fik 6 børn:

a. Jens, f. 1762, døbt 7. febr., konf. 1777. Jens Christensen Vangsgaard lærte møllerfaget og fik, kun 22 år gammel, 27. juli 1784 fæstebrev på Gudnæs mølle i Villerslev sogn. Møllen tilhørte Irup gods. 25. april 1789 fik han desuden kgl. bevilling til at drive værtshushold for søfarende.

   16. marts 1785 blev Jens Vangsgaard trolovet med Inger Christensdatter Kildekiær. Forlovere var de to fædre, Christen Knudsen og Christen Kildekiær. Inger var født ca. 1754 og blev konfirmeret 1770 i Villerslev kirke. Inger og Jens Vangsgaard fik tre sønner: Christen, f. 1786, Christian, f. 1787 og Niels, f. 1791.

   Jens Vangsgaard - eller Jens Møller, som han blev kaldt - døde meget ung. Han blev begravet 23. jan. 1795, kun 33 år og 3 uger gl. Præsten tilføjer i kirkebogen: "Post matrimonicum decum annorum, post quatuordecim dierum" ("Efter ti års ægteskab, efter fjorten dages sygdom"). Skiftet efter Jens Møller fylder 14 sider i skifteprotokollen fra Irup godsarkiv. Skønt de var forholdsvis unge, havde møllerfolkene et stort og flot indbo, en mængde redskaber, inventar og en ret stor besætning.

Det blev altsammen registreret og vurderet. Desuden havde Jens Møller mange penge tilgode hos folk i omegnen. Boets indtægter blev opgjort til ialt 1070 rd. Men mølleren havde også en stor gæld. Gennem annoncer i aviserne var alle kreditorerne blevet indkaldt for at gøre deres krav gældende, og der kom mange regninger - også nogle, der var betalt for længe siden, og som enken pure nægtede at godkende. Skiftet blev sluttet 8. maj 1795, og da alt var gjort op, viste det sig, at gælden oversteg boets aktiver, så der var intet til skifte og deling mellem enken og børnene. Men Inger Christensdatter lovede sin husbond, godsejer Anders Stigaard på Irup, at hun vilde drive møllen videre samt opdrage sine sønner på en god og kristelig måde.

3 år senere, 7. juni 1798, blev Inger Christensdatter gift i Villerslev kirke med ungkarl Jens Andersen Kiær af Bedsted.

b. Christen, tvilling, f. 1765, hjemmedøbt 11. marts, fremstillet i kirken 17. marts, død 20. marts, 9 dage gl.

c. Maren, tvilling, f. 1765, hjemmedøbt 11. marts, fremst. 17. marts, død 29. marts, 18 dage gl.

d. Christen, f. 1766, døbt 1. april, død 19. dec. samme år, 36 uger gl.

e. Maren, f. 1767, hjemmedøbt 1. jan. 1768, fremst. 6. jan., konf. 1785. Maren Christensdatter Vangsgaard blev gift i Villerslev kirke 5. dec. 1786 med den 15 år ældre gårdmand og enkemand Niels Christensen Svalgaard af Villerslev. Det ses ikke af kirkebogen, at de har fået børn. Ved folketællingen 1834 boede de i et jordløst hus. Niels Svalgaard var da 82 og Maren 67 år gl. I anmærkningsrubrikken på listen står der: "Konen ernærer sig og manden ved væven".

f. Christen, f. 1771, døbt 7. juli. Christen Christensen Vangsgaard blev gift i Villerslev kirke 21. okt. 1803 med Johanne Jensdatter af Hassing. Deres børn: Else, f. 1805, Else Marie, f. 1806, Jens, f. 1807 og Christen, f. 1810. Ved folketællingen 1834 nævnes sønnen Jens som tømrer i Villerslev og hans søster Else som hans husholderske.

Allerede 1791, da Christen Knudsen Vangsgaard kun var 54 år og Else Jensdatter 51, ønskede de at skifte med deres tre børn. Gården med besætning og inventar blev vurderet, og efter at gælden var trukket fra, var der en formue på 500 rd. Den ældste søn, Jens, mølleren i Gudnæs, havde allerede som "forstrækning" og lån fået sin arvepart, 200 rd., og datteren Maren havde ved sit giftermål med Niels Svalgaard ligeledes fået sin arvepart, 100 rd., udbetalt. De gav derfor afkald på al videre arv. Den yngste søn, Christen, der kun var 20 år og altså umyndig, havde som kurator sin broder, Jens. Christen skulde som sin arvepart overtage gården, imod at han og hans arvinger forpligtede sig til at sørge for forældrene til deres død

og bekoste deres begravelse. Desuden skulde han være ansvarlig for eventuel gæld, som forældrene ved deres død hæftede for. Christen havde dog allerede 7. aug. 1788, da han kun var 17 år gammel, og kun 3 måneder før gården blev købt til selveje, af godsejer Lillelund på Øland fået fæstebrev på halvdelen af gården, ligesom halvdelen af besætningen nu ved skiftet var hans. Christen Knudsen forbeholdt sig ret til fri rådighed over gårdens drift og dens besætning lige til sin død. Skiftet blev tinglæst 7. april 1791.

Da Christen Christensen Vangsgaard blev gift 1803, blev der oprettet en ny kontrakt mellem ham og forældrene. Denne kontrakt, hvori der henvises til ovennævnte skifte og Christen Christensens fæstebrev, gentager, at han - eller hans arvinger - imod at sørge for forældrene til deres død, skal over tage gården kvit og frit med alle dens herligheder og rettigheder, besætning og ind- og udbo. Kontrakten blev ikke straks tinglæst. Men nu gik det imidlertid sådan, at den unge Christen Vangsgaard døde længe før forældrene. Han blev begravet 9. maj 1810, knap 39 år gammel, og nu, 8 dage efter begravelsen, blev kontrakten tinglæst, velsagtens for at sikre de gamle forældres aftægtsret og Christen Christensens fire små børns arveret. Det fjerde barn blev forøvrigt først født 3 måneder efter faderens død. Det var en dreng, og han blev naturligvis kaldt Christen efter faderen. 1½ måned efter drengens fødsel, og altså kun 4½ måned efter sin mands død, blev Johanne Jensdatter gift igen. Hendes anden mand var ungkarl Hans Madsen fra Harring, og han overtog gården ved giftermålet. 6. febr. 1812 udstedte han en obligation til overformynderiet som sikkerhed for de fire stedbørns fædrenearv: Jens 400 rd., Christen 400 rd., Else 200 rd. og Else Marie 200 rd. ialt 1200 rd. Også Hans Madsen fik navn efter gården og blev kaldt Hans Vangsgaard. Johanne Jensdatter og Hans Madsen fik tre børn: En dreng, f. 1812, der kun levede i 3 timer og ikke nåede at blive døbt, samt to piger, Maren, f. 1814 og Mariane, f. 1816.

Det blev den yngste, Mariane, der, skønt hun jo ikke var direkte efterkommer efter Jens Vangsgaard, førte slægten videre i gården. Ved folketællingen 1840 var dens beboere: Hans Madsen Vangsgaard, 65 år, gårdmand, Johanne Jensdatter, 66 år, hans kone, Lars Nielsen Vangsgaard, 24 år, deres svigersøn og tjenestekarl og Mariane Hansdatter Vangsgaard, 25 år, hans kone. Foruden et par tjenestefolk nævnes også: Else Marie Christensdatter Vangsgaard, 34 år, ugift, husfaders stifdatter, der af ham forsørges. Ved folketællingen 1845 var Else Marie stadig i gården, nu nævnes hun som inderste og væver.

Christen Knudsen og Else Jensdatter overlevede de to sønner i mange år. De døde begge i 1821 med 7 ugers mellemrum, Christen Knudsen 24. maj, 84 år

gl., og Else Jensdatter 13. juli, 82½ år gl. De havde da levet sammen i ægteskab i over 60 år.

3. Mette Jensdatter Vangsgaard blev 10. nov. 1769 trolovet med Niels Pedersen af Skyum. Sponsores var Jens Olesen og Christen Bittekiær. Vielsen fandt sted 7. dec. i Skyum kirke.

4. Johanne Jensdatter og Mads Sørensen Bech blev trolovet 13. okt. 1772 i Vangsgård i Villerslev. De blev viet 13. nov. samme år i Villerslev kirke og boede senere på Mors.

Jens Vangsgaard døde 1759 og blev begravet fredag d. 24. aug., 57 år 8 dage gammel. Ved hans begravelse talte sognepræsten, hr. Peder Olsen Rynning, ud fra teksten i 1. krønikernes bog, kap. 28, vers 2: "Og kong David rejste sig på sine fødder og sagde: Hører mig, mine brødre og mit folk. Mit hjerte stod til at bygge et hvilehus til Herrens pagts ark og til vor Guds fødders skammel, og jeg havde forberedt bygningen, men Gud sagde til mig: Du skal ikke bygge mit navn et hus, thi du er en krigsmand og har udgydt blod".
Der blev holdt skifte efter Jens Vangsgaards død, og skiftet blev indført i Øland gods's skifteprotokol, som desværre ikke findes mere.

Ane nr. 39, Maren Christensdatter

var født ca. 1707 og gift med Jens Vangsgaard i Villerslev (ane nr. 38). Ved folketællingen 1787 boede hun som 81-årig enke efter 1. ægteskab hos sin datter og svigersøn, Else Jensdatter og Christen Knudsen i Villerslev.
Maren Christensdatter Vangsgaard døde 14. okt. 1791, 84 år 8 mdr. gl.

Ane nr. 46, Laust Iilsøe

var født ca. 1693 og boede i Nr. Ørum, Ørum sogn, hvor han havde en fæstegård under Strandet hovedgård, men hans herkomst er ukendt. Navnet Iilsøe tyder på, at han skulde være kommet fra Iglsø i Fly sogn, og det bekræftes da også af en lægdsrulle fra 1749, en "reserverulle over Ørslevkloster og Strandet hovedgårdes unge mandskaber, deres døbe- og fadernavne, fødested, samt hvor de tjener eller opholder sig". Af denne lægdsrulle fremgår det, at Laust Iilsøes to sønner, Jens og Søren, var født i Iglsø. Men da Fly sogns kirkebog gik tabt ved Vridsted præstegårds brand i 1776, kan der ikke ad den vej findes noget om familiens forhold.

Fra 1630 til 1777 havde Ørslevkloster og Strandet fælles ejer, og da Ørslevkloster ejede 4 gårde i Iglsø i Fly sogn, er der ikke noget mærkeligt i, at en familie flyttede - eller blev flyttet - fra Iglsø til Ørum.

Laust Iilsøe var gift med Inger Jensdatter, og de havde mindst 5 børn. Men da ingen af børnene blev døbt i Ørum kirke, og der ingen konfirmationer er indført i Ørum kirkebog før 1802, er det ikke muligt at finde frem til deres nøjagtige alder eller rækkefølgen, hvori de var født.

De 5 børn var:

1. Anne, f. ca. 1717 (ane nr. 23).

2. Jens, f. ca. 1720. I den omtalte lægdsrulle fra 1749 er han opført således: "Jens Lauritsen, Iilsøe, sidst hos faderen, Laurs Iilsøe i Nørørum, 29 aar. Desertered 1744". Det var dengang ikke ualmindeligt, at unge bønderkarle rømmede ud af landet for at unddrage sig stavnsbåndet og navnlig for at undgå militærtjenesten, der ofte kunde vare 8-10, ja, op til 12 år.

3. Sidsel. Hun blev gift 23. marts 1746 med Peder Christensen af Bøstrup. De fik børnene:
   a. Christen, f. 1746, døbt 19. maj, konf. 1764. Han blev gift 28. april 1775 med Kirsten Nielsdatter, en pige, som tjente hos Jørgen Lojgaard i Hejlskov, hvor hun stammede fra, vides ikke.
   b. Maren, f. 1748, døbt 18. febr., konf. 1764.
   c. Inger, f. 1750, døbt 1. marts, død 1756, næsten 6 år gl.
   d. Anne, f. 1752, døbt 2. febr., begr. 11. febr., 8 dage gl.
   e. Jens, f. 1753, hjemmedøbt 29. april, død 5 uger gl.
   f. Jens, f. 1758, døbt 29. jan.

   Peder Christensen af Bøstrup døde 1770 og blev jordet i sin alders 61. år.

4. Søren, f. ca. 1727. Ifølge lægdsrullen opholdt han sig 1749 hos faderen, Laust Iilsøe i Nr. Ørum og var da 22 år gammel. 17. sept. 1758 blev Søren Laustsen Iilsøe af Nr. Ørum trolovet med Bodil Andersdatter, en datter af Anders Skjoldgaard i Hald. De blev viet i Ørum kirke 1. nov. 1758 og boede

først i Nr. Ørum men flyttede senere til Hald. Deres børn:

a. Dorthe, f. i Nr. Ørum 1759, døbt 18. nov. Dorthe Sørensdatter blev gift i Ørum kirke 1788 med Peder Christensen, som hun tjente sammen med på Strandet.

b. Laust, f. i Nr. Ørum 1761, døbt skærtorsdag d. 19. marts.

c. Inger, f. i Nr. Ørum 1762, døbt 5. sept., død 1765.

d. Anders, f. i Nr. Ørum 1764, døbt 4. nov.

e. Dreng, f. ca. 1768, død 1771, begr. 17. marts, 3 år gl.

f. Inger, f. i Hald 1769, døbt 1. okt., konf. 1786.

Bodil Andersdatter døde 1771 og blev begravet 2. pinsedag d. 2o. maj, 38 år gl. Samme år, d. 22. dec. holdt Søren Iilsøe og Kirsten Svendsdatter bryllup på Ørslevkloster. De fik 3 børn:

a. Bodil, f. i Hald 1772, døbt 11. okt., konf. 1788.

b. Maren, f. i Hald 1777/78, døbt 11. jan. 1778, død ½ år gl.

c. Jens, f. i Hald 1783, døbt 27. juli, død 16 uger gl.

Søren Iilsøe døde som almisselem i Hald 18o4 og blev begravet 21. maj, 7o år gammel. (Aldersangivelsen er ikke korrekt).

5. Kirsten, f. ca. 1729. Hun bar søsteren Sidsels tre børn, Christen, Maren og Anne i kirke. 15. april 1749 blev Mogens Jensen af Bøstrup og Kirsten Iilsøe af Ørum præstegård trolovet. Forlovere var Laust Iilsøe af Ørum og Jens Michelsen af Bøstrup. 15. juni samme år blev de viet i Ørum kirke. Mogens Jensen var enkemand. 6. maj 1739 var han blevet gift med Inger Christiansdatter, og de havde børnene:

a. Anne Magdalene, f. 174o, døbt 28. febr., konf. 1758.

b. Jens, f. 1743, døbt 24. nov., død.

c. Claus, f. 1746, døbt 4. dec., konf. 1764.

Inger Christiansdatter blev begravet 8. dec. 1748.

Mogens Jensens og Kirsten Iilsøes børn:

a. Laurs, f. 175o. Han skulde have været døbt i kirken søndag d. 22. febr. 175o, men præsten skriver i kirkebogen: "Hjemmedøbt 22. febr. formedelst den i Ørslevcloster paakommende Tumult ved opkommende Ildebrand i Ladegaarden, der truede heele Gaarden og Kirken med Undergang, som Gud dog naadelig afvendte. Onsdagen derefter blev Barnet ført i Kirken".

Om branden på Ørslevkloster skriver fæstegårdmand Jens Jensen Kiær i Hejlskov i sin "optegnelsesbog":

"Anno 175o d. 22. februari afbrente endeel af Ørslechloster som var tvende huse af lade gaarden baade laden nogle guolve Koren og Høe, den anden var øxne huset og stalden udi samme hus og andre kammere tillige, paa øxenhusets loft var ald Kornet som var aftersket, som alt brente, som var anden syndag i faste ved medags tiider da præsten Hr. Christofer

bæst stod paa Pridikestolen og hafde giort den første Pridiken og var kommen noget liden udi den anden som var en Lig Pridiken som skulde holdes ofver Christen Pedersens hustru af Heielskov hendes naun Else Jensdatter af Bøstrup, men hand maatte forføye sig af predikestollen og ald menigheden af kierken da ilde branden tog ofver haand, og samme kom op udi Røgterens kammer af hans pibe verk men rettest af hans pibe hvorfor at samme Røgter Niels Dauesen blev sat udi arest og kom siden udi togt huset i Viborig en kort tid og blefv saa siden given løs. Alle staldstudene blef redet og kom ud af branden, nogle af bæsterne blefv redet, nogle brente.

Gud os alle vel bevare fra ilde brand og fare".

b. Jens, f. 1751, døbt 17. okt. Jens Mogensen blev trolovet 12. okt. 1787 med Inger Nielsdatter af Hejlskov, Niels Jensen Møllers datter, f. 1762. Forlovere: Niels Jensen Møller af Hejlskov og Mogens Jensen af Bøstrup. Vielsen fandt sted 16. nov. 1787 i Ørslevkloster kirke.

Jens Mogensens og Inger Nielsdatters børn:

A. Mogens, f. 1789, døbt 14. juni, konf. 1804.

B. Mette, f. 1791, døbt 18. sept., konf. 1807. Mette Jensdatter blev gift 7. jan. 1815 med Jens Nielsen af Hejlskov. De var bedsteforældre til Mette Marie Nielsen, gift med Kresten Jensen.

C. Niels, f. 1794, døbt 14. febr., konf. 1808.

D. Laust, f. 1796, døbt 18. aug., konf. 1812.

E. Kirstine, f. 1799, døbt 3. nov., konf. 1814.

F. Anne, f. 1801, døbt 19. okt., konf. 1816.

c. Inger, f. 1754, døbt 24. marts, konf. 1769. Inger Mogensdatter blev gift 9. jan. 1787 med Clemmen Poulsen af Bøstrup, søn af Poul Clemmensen og Else Olesdatter (se ane nr. 20).

Kirsten Iilsøe døde 30. okt. og blev begravet 3. nov. 1793, 64 år gammel (ved folketællingen 1787 er hendes alder angivet til 63 år). Skifte efter hende findes i en skifteprotokol i Ørslevkloster godsarkiv. Af det fremgår, at hun efterlod sig to børn: Jens Mogensen, gårdmand i Bøstrup, og Inger Mogensdatter, gift med gårdmand Clemmen Poulsen i Bøstrup.

Mogens Jensen af Bøstrup døde 1797 og blev begravet 12. marts, 84 år gl.

Laust Iilsøe af Nørre Ørum blev jordet 28. marts 1758, 65 år gammel.

Ane nr. 47, Inger Jensdatter

Hendes herkomst er ukendt. Hun var gift med Laust Iilsøe i Nr. Ørum (ane nr. 46). De døde begge i 1758 med kun en måneds mellemrum. Inger Jensdatter blev begravet 30. april, og præsten opgiver hendes alder til 80 år. Hun skulde således være 15 år ældre end sin mand. Men aldersangivelsen passer sikkert ikke. I så fald skulde hun have været over 50 år, da datteren Kirsten blev født omkr. 1729.

Ane nr. 48, Niels Smed

Han har sikkert været smed og boet i Højslev by, men både hans og hans hustrus herkomst er iøvrigt ukendt. De er sikkert blevet gift før 17oo, idet deres søn, Niels Nielsen (ane nr. 24), var født omkr. år 17oo. Men da Højslev sogns kirkebog først er startet i 17o9, kan hans dåb ikke findes, kun de tre yngste børns fødsel er indført i kirkebogen:

Karen, f. 17o9, døbt 7. juli, båret af Kirsten Nielsdatter. Faddere: Peder Nielsen, Niels Bonde, Anders Skrædder og Ingeborg Nielsdatter.

Maren, f. 1711, døbt 2o. sept., båret af Inger Bonde. Faddere: Peder Nielsen, Jens Lynderup, Niels Bonde, Maren Præstgaard og Jens Larsens kone, alle af Højslev.

Et dødfødt barn, f. 1714, begravet 21. febr.

21. april 1743 blev gamle Niels Smed i Højslev begravet.

Ane nr. 49, Karen Smed

Niels Smeds hustru, Karen, er ofte nævnt i kirkebogen. Hun var nemlig meget benyttet som gudmoder, når naboerne havde barnedåb. I årene fra 1715 til 1730 bar hun ikke mindre end 19 børn til dåben i Højslev kirke. Hun er hver gang nævnt som "Karen Smeds", kun en enkelt gang kalder præsten hende "Karen Niels Smeds".

Gamle Niels Smeds hustru af Højslev blev begravet 26. juni 1733.

Ane nr. 52, Peder Pedersen

fik fæstebrev på en gård i Vinkel i Højslev sogn 1. maj 1719. Brevet lyder:

Jeg Elsebeth Friis til Staarup Gaard, sl. Baron Friderich Christian Holchis, kiendes hermed det ieg paa Nye efter Hans Kongl. Majts. Forordning hafver her ved stæd og fæst til unge Peder Pedersen i Winchel en min Bundegaard beligende udi Halds Ampt Høysløf Sogn Winchel Bye, som hand en tid lang paaboed hafver, same er andslagen i Nye Matricul for 5 td 2 skp 1 fr 1 alb Hartkorn, same gaard fornævnte Peder Pedersen skal nyde, bruge og beholde sin Lifstid, paa følgende Conditioner at hand der af aarl. og i rætte tider betaller den sædvanlige Landgilde efter Jordebogen, giør sine Egter og Arbeide, holder Bygningen i goed Stand, dyrcher og drifuer Jorden til sin Gaard forsuarlig, og Intet af dentz Eiendom enten bortleie, eller lade frakomme, clarerer alle Kongl. Contributioner af forrestaaende Hartkorn, værer mig og min Fuldmægtig hørrig og lydig, i øfrigt at skiche og forholde sig efter Hans Kongl. Majts. Lov og Forordninger til Vitterlighed under min Egen Haand. Staarupgaard d. 1. Majus 1719. Sl. Baron Holchis efterlatte Elsebeth Friis.

---

23. jan. 1719 udstedtes der en kgl. forordning, der påbød, at fæstebreve skulde skrives i 2 eksemplarer, hvoraf det ene skulde udleveres til fæsteren, mens det andet forblev hos godsejeren. Samtidig blev det påbudt godsejeren at føre en fæsteprotokol, hvori alle fæstebreve skulde indføres. I anledning af forordningen var der mange fæstere, der fik deres fæstebrev fornyet.
Stårupgårds fæsteprotokol, der findes på landsarkivet i Viborg, er påbegyndt 1. maj 1719, og på denne dato er der udstedt nyt fæstebrev til en del fæstere, bl.a. altså også Peder Pedersen i Vinkel. Han har dog sikkert haft brev på gården længe før, måske allerede fra sit giftermål, der måske har fundet sted omkr. 1698, idet hans søn Peder skulde være født ca. 1699.

Peder Pedersens hustrus navn er ukendt. Hun døde 1738 og blev begravet 4. juni, men hverken hendes navn eller alder er opgivet i kirkebogen.
Af deres børn er kun det yngstes dåb indført i kirkebogen. Det var en søn, som blev døbt 27. sept. 1711 og kaldt Peder. Han blev båret til dåben af Maren Jensdatter af Vinkel og faddere var Lars Pedersen og Niels Bonde af Højslev, unge Peder Simonsen og korporal Hagens kone af Vinkel.
Men Peder Pedersen havde en søn mere, som hed Peder. Han var født ca. 1699, og det var ham, der 1725 overtog gården efter faderen (ane nr. 26).
Af Peder Pedersens øvrige børn kendes af navn kun en datter, Johanne. Hun er sammen med sin broder, "Peder Pedersen den yngste", nævnt som fadder ved Jens Bondes barnedåb 1719.

Gl. Peder Pedersen blev begravet 18. april 1724. Kirkebogen nævner ingen alder

Ane nr. 104, Peder Nielsen

var fæstegårdmand i Vinkel. Han døde 1718 og blev begravet 1. okt., men hans alder er ikke opgivet i kirkebogen. Han benævnes "gamle Peder Nielsen af Vinchel".

Håndskriftsamlingen, landsarkivet, Viborg. Magister J. C. Hansens samling.

Jens Christian Hansen var født i Vinde Vestergård ved Skive 6. juli 1862, blev student 1886, cand. mag. med fagene dansk, latin og græsk 1893, bestyrer af Trustrup realskole 1898-1909 og af Sindal realskole 1909-12. Siden 1906 var han censor i dansk ved lærereksamen. Han døde 2o. marts 1944. J. C. Hansen var en flittig lokalhistoriker og skribent. Bl.a. har han skrevet mange slægtshistorier og anetavler, jubilæumsskrift til Salling landboforenings loo-års jubilæum og flere bidrag til historiske årbøger som "Skivebogen" og "Fra Viborg Amt".
På landsarkivet i Viborg findes en stor samling optegnelser og notater fra J. C. Hansens hånd, omhandlende slægter i Salling og Fjends herred. Herfra er taget følgende beretning (med enkelte ændringer og tilføjelser) om to slægter i Vinkel i Højslev sogn, blandt hvis medlemmer findes en del af Mette Kirstines og Hans Peter Kristensens forfædre:

Under Stårupgård.

I Vinkel i Højslev sogn lå en gård, om hvilken det med rette kunde siges, at det var en slægtsgård. I de ca. 2oo år, gennem hvilke vi kender dens historie, fulgte her søn efter fader i uafbrudt rækkefølge, og måske kunde en nøjere undersøgelse vise, at samme forhold strakte sig endnu langt videre.
Gården var en fæstegård på 5 td. 2 skp. 1 fdk. 1 alb. hartkorn under Stårupgård. Men medens den samme slægt sad i fæstegården, skiftede der ejere på hovedgården af mindst et dusin forskellige slægter, og i tidens løb ændredes kårene såvel for herremand som for bonde op og ned. Vi følger den sidste og ser på hans stilling til de forskellige tider.

Peder Nielsen, ca. 163o-1718

kom til gården umiddelbart efter svenskekrigen 166o. Landet var hærget og ødelagt, og der var meget at bygge op på alle områder. Kongen var blevet enevældig, og der var blevet lagt skat på al jord, før havde adelen været fri. Nogen lystelig tid har det ikke været. Værst gik det ud over adelen og selvejerbønderne. Fæstebønderne var ejerne nødt til at holde oppe og hjælpe frem, for at de selv kunde få lidt indtægt af godset gennem fæsteafgifterne. Endnu var hoveri sjældent indført. Og fremgang skete der da også, omend kun langsomt.
Stårupgård tilhørte Juel'erne, men 1682 solgte den daværende ejer, Hans Juel til Mejlgård på Djursland, Stårupgård til sin svigersøn, Henrik Friis, der tog bolig på gården. Han døde 1715 og fulgtes en måned efter af sin ene datter, Jytte. De blev begge begravet i Højslev kirke under trappen op til koret. Hans anden datter, Elisabeth, der var enke efter en greve Holck, arvede nu Stårupgård, og hun boede der ofte.

Peder Pedersen, ca. 1660-1724.
Hustrus navn ukendt, død 1738.

Peder Pedersens fæstebrev er indført i Stårupgårds fæsteprotokol og dateret 1. maj 1719, men han har sikkert haft det meget længere, måske helt fra sit giftermål, som nok har fundet sted omkr. 1698. Peder Nielsen boede hos sin søn til sin død i 1718.

1720 afsluttedes den store nordiske krig, som havde varet i 11 år, og som havde udmarvet landet og navnlig trykket bønderne ved de hyppige ekstraordinære udskrivninger både af mandskab og produkter af alle slags. Men hvad værre var: efter krigen indtrådte en krise med prisfald på alt og standsning af næsten al udførsel, så bønderne ikke formåede at udrede skatter eller afgifter til godsejerne, og fæsterne kom så godt som alle i gæld til herskaberne. De følgende 10-20 år er vist de fattigste, vi kender i den danske bondestands historie, og under disse forhold nægtede bondesønnerne ofte at overtage fæstegårdene og gik hellere til byerne eller rejste ud af landet. Det førte til stavnsbåndets indførelse 1733, men det førte også til, at herremændene for at gøre det lettere for bønderne at opfylde deres forpligtelser indgik overenskomster med dem om afslag i fæsteafgifterne, mod at fæsterne forpligtede sig til at gøre hoveri. Dette, som skulde være en lettelse, blev i forbindelse med stavnsbåndet for de følgende to slægtled en plage, som trykkede fæsterne ned i den rene usseldom.

Peder Pedersen gennemlevede kun krisens første år, idet han døde 1724. Hans enke overlod året efter gården til sin søn Peder og levede hos ham til sin død 1738.

Peder Pedersen, 1699-1779.
Hustrus navn ukendt, 1705-1778.

Unge Peder Pedersen fik fæstebrev 1. maj 1725. Heri fastslås, at han skal gøre hoveri og rejser (kørsler fra 2 til 4 mil), og det siges, at han får gården med fuld sæd og besætning. Det er rimeligvis først nu, hoveriet indføres for denne gårds vedkommende.

Peder Pedersen har næppe giftet sig før 1730 eller 1731. Hans første barn blev født 1732 og blev kaldt Dorthe. Hun var rimeligvis opkaldt efter hans moder, som jo boede hos ham, og vi har i så fald hendes navn, som vi ellers ikke kender.

Der kom iøvrigt efterhånden en hel flok børn: Jens, f. 1734, Jørgen, f. 1736, Karen, f. 1738, Maren, f. 1741, død 1742, Peder, f. 1744, Maren, f. 1746 og Ellen, f. 1749, død 1750.

Om disse børns skæbne er kun lidt kendt. Kun et par ved vi lidt om, som senere skal meddeles.

Med hensyn til herskabet skete der i unge Peder Pedersens tid en vigtig forandring. Elisabeth Friis solgte 1747 Stårupgård og gods til Frederik Berregaard til Ørslevkloster og Strandet, således at de tre herregårde nu blev forenede. Det gav et videre udslag for de unge mænd på godserne, idet de nu kunde flytte om på et større område uden at komme i konflikt med stavnsbåndet. Men også på anden måde blev det af betydning. Den unge Frederik Berregaard døde snart, og da hans enke pånv giftede sig med en udenlandsk greve, Bünau, og mest opholdt sig i Warszawa i Polen, satte hun sin mands tidligere lærer og ven, franskmanden Pierre de la Cour til administrator over de tre godser. Han giftede sig, boede en tid på Stårupgård, senere på Bådsgård og derefter på Strandet, som han forpagtede. Ved ham og efter hans råd indførtes der forskellige forbedringer på godset, og der ofredes meget på skolevæsenet på en tid, da andre godsejere undlod eller helt nægtede at opfylde de påbud, som udgik angående indretning af et beskedent skolevæsen rundt om på landet.
Men efter sit herskabs påbud solgte la Cour 1760 de tre herregårde med gods til borgmesteren i Nyborg, Jacob Lerche, der igen 3 år efter solgte Stårupgård til sin svigersøn, H. H. Jørgensen, som 5 år senere, 1768, solgte gården til major Hans Moldrup. Peder Pedersen og hans sønner kom således ofte til at skifte herskab. Det kan dog ikke antages at have berørt dem synderligt.
I året 1768 overlod Peder Pedersen fæstegården til sin ældste søn, Jens. I dennes fæstebrev angives den årlige fæsteafgift til kun $2\frac{1}{2}$ td. rug foruden hoveri, ægt og arbejde, som der står. Her har vi sikkert i de $2\frac{1}{2}$ td. rug den lave afgift, hvortil den gamle landgilde blev nedsat, da hoveriet indførtes. I fæstebrevet står desuden, at Jens skal underholde sine gamle forældre og give dem en hæderlig begravelse samt gøre sin hjemmeværende søsters bryllup. Jens Pedersens besiddelse af gården varede imidlertid ikke ret mange år. Rimeligvis er han blevet ramt af en svaghed, der ikke alene gjorde ham uskikket til at drive en gård men også til at forsørge sig selv. I 1774 fik broderen Peder nemlig fæstebrev på fødegården, som Jens altså afstod til ham, og deri bestemtes bl.a., at Peder ikke alene skulde underholde sine gamle forældre men også sin broder Jens til hans død.
Det følgende år døde den gamle moder, 73 år gl., og endnu et år senere gamle Peder Pedersen, 80 år gl. Datteren Maren blev 1776 gift med Hans Andersen i Stårup. Jens Pedersen døde 1785, 50 år gl.

Peder Pedersen (Kusk), 1744-1812.
Gjertrud Sørensdatter, 1757-1792.

For tredie gang i samme århundrede kom der altså en Peder Pedersen i gården. Peder havde hidtil været kusk hos herskabet - eller måske hos Pierre la Cour på Strandet, hvad der jo kunde forklare, at han var blevet bekendt og forlovet med Gjertrud, som var datter af Søren Pedersen, en velhavende skrædder i

Kvols. At herskabet har haft noget tilovers for ham kan ses af, at han bliver hovfri. Der indgås en helt ny akkord om fæstegården. Peder skal give i landgilde 12 rd. Han skal dog fremdeles vedblive at betale de 2½ td. rug årligt in natura, men værdien deraf efter kapitelstakst skal trækkes fra de 12 rd. Han skal årligt gøre en rejse (kørsel) på 4 mil og 2 mindre rejser à ca. 2 mil. Endvidere skal hans kvindfolk årligt spinde enten 2 pund hør eller 4 pund blår for herskabet eller også betale derfor 1 mk.

Peder Pedersen var økonomisk ovenpå. Det var en sjældenhed, at en fæstebonde i de dage kunde finde en brud som Gjertrud, der kunde bringe et par hundrede daler i medgift, foruden et godt udstyr og så velhavende slægtninge som skrædderfolkene i Kvols. Det blev da også dem, der kom til at dominere ved familiehøjtiderne i Vinkel. Peder Pedersen og Gjertrud Sørensdatter blev gift i 1777. Gjertrud fødte sin mand 7 børn: Søren, f. 1778, Peder, f. 1779, Johanne, f. 1781, død s.å., Johanne, f. 1782, Jens, f. 1785, Christen, f. 1787 og Maren, f. 1791. Men i 1792 døde Gjertrud, kun 33 år gl.

Først på året 1793 giftede Peder Pedersen sig igen med en Maren Jensdatter fra Vinkel. Hun fødte ham 5 døtre: Gjertrud, f. 1793, Maren, f. 1795, Mette, f. 1799, Else, f. 1801 og Dorthe, f. 1803.

Peder Pedersen døde 1812, 68 år gl., og Maren Jensdatter døde 1815.

Herskabet på Stårupgård vedblev ret jævnligt at skifte: 1782 solgte major Moldrup gården til grev Trampe, hvis bo 1786 solgte den til C. Kondrup, og denne solgte igen gården til Bagge Lihme, der 1804 solgte den til Christen Friis, som døde 1809. Hans enke giftede sig med Morten Sommer.

Men alt dette havde nu meget mindre at betyde end i gamle dage. Efter stavnsbåndets ophævelse 1788, landboreformerne og hærvæsenets omordning var forholdet mellem herskab og fæstebønder blevet et rent og skært forretningsforhold, hvori den personlige tilknytning manglede.

Der er grund til at se tilbage på Peder Pedersens liv. Han var så heldig at leve i en tid med stadig fremgang på alle områder. Hans forfædre i gården havde sikkert hørt til de bønder, der klarede sig nogenlunde også i de dårlige tider, fordi de aldrig nåede helt til bunden af reserverne. Der havde altid kun siddet een fæster i gården, skønt reglen var, at der på en gård af dens størrelse sad to familier. I den mest trange tid kom stavnsbåndet og hoveriet, som man ganske vist frivilligt var gået ind på. For denne gårds vedkommende gjordes der "dagligt hoveri". Hver dag skulde der en karl afsted og deltage i alt forefaldende arbejde på Stårupgård, til visse tider også en pige, f. eks. i høst og høbjergning og om vinteren til kornrensning, og i dyrknings- og hjemkørselstiden skulde karlen møde med heste og vogn og andre redskaber. Det var en lykke for Peder Pedersen, at han ved sin tiltrædelse blev fri for hoveri. Soldaterudskrivningen blev også ændret, inden hans egne børn stod for tur. Han

selv havde sikkert prøvet "trøjen". 1764 blev hans broder, Jens Pedersen, soldat for Vinkel lægd, og samtidig stod han selv indskrevet som første reservesoldat for Højslev lægd (et lægd var 32 td. hartkorn), hvor en karl fra Dommerby på den tid var soldat. Dette viser vistnok, at Peder på den tid har tjent på Stårupgård. Hans fader, den gamle Peder Pedersen, var iøvrigt lægdsmand i Vinkel lægd. Tjenestetiden var 12 år, hvis ikke soldaten kunde få et fæste af over ½ td. hartkorn. Et sådant fæste friede ham straks fra tjenesten, og reservemanden trådte ind i stedet. Der skulde altid være en mand inde fra hvert lægd, og kun een. Broderen, Jens Pedersen, kom kun til at tjene i 3 år, idet han fik fæstebrev på faderens gård fra nytår 1768, og da Peder 6 år senere afløste sin broder som fæster i gården, er han måske på samme måde blevet befriet for tjenesten, men det vides ganske vist ikke, om han overhovedet har været soldat.

Økonomisk gik Peder Pedersen fremad med stærke skridt og blev en rig mand. Ved udskiftningen af fællesskabet blev hans fæstegård - af hensyn til byjordens heldige fordeling - noget formindsket, så den kun fik 4 td. 6½ skp. hartkorn. Han købte den til selveje 1803 og betalte den kontant med 700 rd. Men foruden det formåede han også at give lån til andre mænd, som omkring ved århundredskiftet købte deres gårde. Allerede 1792 havde han lånt to mænd hver 300 rd. til gårdkøb, en havde han lånt 200 rd., og i småsummer havde han andre 200 rd. tilgode. Samtidig med sit eget gårdkøb 1803 købte han også et husmandssted på ½ td. hartkorn, der lå ved siden af hans gård men var fæstet ud for en årlig afgift af 3 rd. Det gav han 160 rd. for.

Og så havde han endda ved sin første hustrus død udredt ikke så få penge i mødrenearv til hendes 6 børn. Han tilbød selv at give hver af de fire sønner 150 rd. og hver af døtrene 100 rd., ialt 800 rd., og det tilbud tog slægtningene og skifteretten imod. Peder Pedersen føjede endda til arven den bestemmelse, at hvis nogen af de 6 børn døde, vilde han ikke deltage i arven efter dem, men deres mødrenearv skulde deles mellem dem selv indbyrdes. Dette fik da også noget at betyde, idet både sønnen Jens og datteren Maren døde inden myndighedsalderen, derved blev der 250 rd. at dele mellem de andre fire.

Peder Pedersen døde 1812 just som konjunkturerne havde nået højdepunktet. Året efter kom statsbankerotten og begyndelsen til nedgangen og krisen, der dog først satte ind 1818. Ved skiftet efter Peder Pedersen mødte sønnen Christen på egne og sine tre helsøskendes vegne hos stedmoderen og kom overens med hende om, at hun skulde give dem hver 400 rd. i arv efter deres fader - ialt 1600 rd.

Om Peder Kusk's børn:

Morbrødrene Niels og Peder Sørensen i Kvols, der var handelsmænd og drev kågfart på Limfjorden, havde, allerede mens deres søster Gjertrud levede, taget

sig af hendes ældste søn, Søren. Han var kun 11 år, da de fik ham anbragt i tjeneste hos en af deres forbindelser i Aalborg, og så snart Christen var konfirmeret, bragte de også ham derop. Naturligvis skulde de begge frem ad handelsvejen, og 1804 var Søren kommet så vidt, at han kunde løse borgerskab som købmand. Han boede "ved Stranden". For Christen tog det lidt længere tid, men han fik dog sit borgerskab 1819. Begge havde de fået - eller taget - tilnavnet Winkel, og både Søren Winkel og Christen Winkel blev kendte handelsmænd i byen og grundlagde en Winkelslægt, der har haft og endnu har flere betydelige mænd. Det kan bemærkes, at også deres fader, Peder Pedersen, i de senere år af sit liv ofte i dokumenter kaldes Peder Winkel, omend Peder Kusk nok var det almindeligste.

Søren blev gift 1803, men blev enkemand allerede 1814 og havde da en søn og tre døtre. Han holdt 1818 en karl og tre piger som tjenestefolk. Hans handel florerede, og hans hovedstøtte var her morbrødrene og de andre med dem forbundne småskippere fra kysterne af Nordfjendsherred. Alt, hvad der fra disse egne kunde føres til Aalborg, omsattes i hans forretning, og skipperne bragte hans varer tilbage til kunderne ved Limfjordskysten. Men tillige skal han have gjort nogle meget fordelagtige handeler ved strandingsauktioner, købt strandede varer til en fabelagtig billig pris og afsat dem med uhyre fortjeneste. Han blev en meget rig mand.

Hans søn Adolf Winkel studerede og blev en fin jurist men forlod embedsvejen og blev godsejer, idet han købte herregården Dybvad i Vendsyssel for 100.100 rd. Adolf Winkel efterlod sig nogle optegnelser om sin fader, men da de blev skrevet så sent som 1876, er der i minderne om Søren Winkel og dennes fader, Peder Kusk i Vinkel, indløbet forskellige fejl og misforståelser. Adolf Winkel kalder således Peder Kusk for husfæster og skipper, d.v.s., at han forveksler ham med Søren Winkels morbrødre. Optegnelserne er tillige med nogle "Minder om Adolf Winkel" udgivet 1909 af hans datter Caroline, gift Køster. Heri findes en stamtavle over Winkel-slægten.

Her skal af slægten kun nævnes enkelte mere kendte mænd: Søren Winkel, ingeniør, der har anlagt en mængde statsbane- og privatbanestrækninger her i landet, tillige ejer af Dybvad efter faderen. Blandt de af ham anlagte banestrækninger er både Skagensbanen og Frederikshavn-Sæby-Aalborgbanen, der jo fik station ved Dybvad; og at der her opstod en betydelig stationsby, skyldes tildels Søren Winkel. Hans søn, Petrus Winkel, blev også ingeniør og har f.eks. anlagt Viborg-Mariagerbanen.

En søn af Adolf Winkel på Dybvad var også Janus Winkel, der blev forpagter, først på Avnsbjerg og senere hos broderen på Dybvad. En søn af Janus Winkel var Holger Winkel, der blev jurist og fuldmægtig ved landsretten i Viborg.

Adolf Winkel havde ialt 13 børn. Nr. 8 i rækken, Frederik Winkel, blev direk-

tør for chokoladefabrikken "Elisabethsminde", og nr. 11, Harald Winkel, blev direktør for "Vejle chololadefabrik". Nr. 13, Viggo Winkel, blev kunsthandler i København: Winkel og Magnussen". Endvidere kan nævnes Adolf Winkels sønnesøn, oberstløjtnant O. H. Winkel.

Endelig skal også nævnes Richardt William Winkel, nr. 9 i den lange børnerække på Dybvad. Han blev amtsvejinspektør i Københavns amt. Han var gift men havde ingen børn. Da han havde taget sin afsked, foretog han i en alder af omkring 7o år lange rejser om hele jordkloden, og 1931 udgav han en bog, "Banede veje, minder fra et langt liv". Han døde 1935.

Såvel Søren Winkel fra Vinkel som broderen Christen Winkel begyndte deres købmandsliv som lærlinge hos en købmand Wigelsen. Peder Kusk havde forinden købt dem fri for stavnsbåndet af den daværende ejer af Stårupgård, grev Trampe. Sørens fripas er dateret 3. marts 1784. Hans fødselsdag angives at være 26. november 1777. Han var i kirke den følgende nytårsdag.

Peder Kusk's søn Peder blev gift og efterlod sig i det mindste en søn, Peder, men om hans forhold er ingen undersøgelse sket.

Datteren Johanne blev gift med skipper Mads Hansen i Stårup.

Tre år efter Peder Kusk's død døde Maren Jensdatter. Hun sad i stor velstand, skønt hun jo havde udbetalt store summer til sine stedbørn. Når herremanden på Stårupgård var i bekneb for penge, gik han til Maren, og hun lånte ham flere gange ret betydelige beløb. Hun døde 1815, og inden sin død havde hun fremsat ønske om, at hendes datter Maren og dennes kæreste, Mads Jensen i Kærgård i Fly, skulde have gården. Tillige ønskede hun, at husmandsstedet, som hørte sammen med gården, ikke måtte skilles fra den, men skulde være forbeholdt datteren Mette, så hun kunde tage bolig der, når hun ønskede det. Ved forhandling med de øvrige søskende blev det bestemt, at Mads Jensen og Maren skulde give 3460 rd. for ejendommen. Mads Jensen kaldtes senere ofte Mads Kusk. Han døde 1845, og 1855 skødede hans hustru gården, som havde fået matr. nr. 11, til sønnen Thomas Madsen. Hans søn Jens Thomsen fik gården 1892, men 1897-99 blev den delvist udstykket. Nu er der kun 2 td. hartkorn tilbage ved gården, som helt er gledet bort fra slægten.

Mads Kusk havde blandt sine børn en søn, Peder Madsen, der blev gårdejer og sognefoged i Kvols. Som ung havde han drevet heste- og kreaturhandel. Han havde en søn, Mads Pedersen, der var fader til Peder Madsen Rørsig, skolelærer i Hallund i Vendsyssel, en frugtbar forfatter af historiske bøger og artikler. Han har bl.a. i "Viborg Stifts Folkeblad" skrevet en kronik: "Tre raske Kvols-drenge fra Frederik d. Syvendes Tid", der indeholder en del om slægten fra Vinkel.

Datteren Gjertrud af Peder Kusk's andet ægteskab blev gift med en Villads Knudsen, der fik en gård i Vinkel.

Hans Andersen, 1745-1803.
Maren Pedersdatter, 1746-

Maren Pedersdatter, datter af Peder Pedersen den yngre og søster til Peder Pedersen Kusk, blev gift 1776 med enkemand Hans Andersen af Stårup. Han var søn af Anders Svensker, en svensk soldat fra den store nordiske krig, som havde været krigsfange på Stårupgård og var blevet gift med Anne Simonsdatter fra Vinkel. Hans Andersen havde med sin første hustru, Inger Madsdatter, to sønner, Anders, f. 1770, og Mads, f. 1773. Maren fødte ham 7 børn: Inger, f. 1777, Johanne, f. 1778, død som lille, Peder, f. 1780, Johanne, f. 1782, Else, f. 1785, Gjertrud, f. 1790 og Anne, f. 1794. Det må bemærkes, at skønt disse navne er taget efter kirkebogen, er der ingen garanti for, at de er rigtige. Det er ejendommeligt for Højslev kirkebog for den tid, at børn og ægtefolk ved vielser ofte er indført med forkerte navne, hvad der let lader sig konstatere gennem andre dokumenter fra samme tid.
Om Hans Andersens børn kan fortælles følgende: Anders af første ægteskab var skipper og boede på Lundø. 1797 blev han gift med sin stedmoders søsterdatter, Johanne, datter af Poul Jensen og Karen Pedersdatter. De første år boede Anders og Johanne i Sejstrup. Mads af første ægteskab giftede sig med sin stedmoders broderdatter, Johanne, datter af Peder Kusk og Gjertrud Sørensdatter i Vinkel. Fra Mads og Johanne stammer en hel slægt af sømænd, skippere og skibskaptajner, der mest boede i Aalborg (se nedenfor). Peder, den eneste søn af andet ægteskab, overtog fødehjemmet 1811. Den ældste af døtrene, Inger, opkaldt efter Hans Andersens første hustru, blev gift med Jørgen Christensen i Sejstrup. Om de andre døtre er intet undersøgt.
Det hus, Hans Andersen og Maren Pedersdatter boede i, havde hans fader, Anders Jensen Svensker, fået fæstebrev på 1. maj 1719. I huspenge skulde han betale 4 mark årligt. Sammen med huset fik han ret til frit at bruge al slags fiskeri i Limfjorden uden at betale land- eller stadepenge til herskabet på Stårupgård. Desuden fik han løfte om, at når hans nabo, Søren Jensen, døde, skulde han have 1/3 af hans jord i fæste og heraf svare 6 mk. årligt.
Hans Andersen fik fæstebrev på huset 14. sept. 1764. Desuden fik han naboens, Jens Smeds, jord i fæste, så han ialt havde 3 skp. 2 fdk. hartkorn. I huspenge skulde han svare 5 rd. årligt. Da husets hartkorn ikke var så meget, at det kunde befri ham fra at blive soldat (kun gårdfæstere var fri for soldatertjeneste), lovede godsejeren, H. H. Jørgensen, ham på grund af hans gode opførsel såvel som af hensyn til hans gamle fader at befri ham herfor.
Hans Andersen købte huset, som ved udskiftningen af Stårup by's jorder var blevet tildelt 1 td. hartkorn, til selveje 18. dec. 1797 for 490 rd. Desuden købte han også fra Stårupgård en englod for 180 rd., så han efterhånden fik en hel gård ud af det.

Hans Andersen var en velhavende mand, der lånte penge ud til andre. Bl.a. lånte han 100 rd. til Jens Christensen Degnsgaard, der havde købt det husmandssted i Vinkel, som Anders Nielsen senere overtog, og 40 rd. til Christen Sørensen i Stårup. Renten var 4 % p.a.
Hans Andersen døde 1803. Maren Pedersdatter blev ved ejendommen, til hun 6. febr. 1811 solgte den til sin eneste søn, Peder Hansen, for 500 rd. Maren Pedersdatters død er ikke indført i Højslev kirkebog.

Mads Hansen, 1773-1843.
Johanne Pedersdatter Winkel, 1782-1883.

Hans Andersens søn, Mads Hansen, var naturligvis oplært ved fiskeri og søvæsen. Han købte 1805 et hus med ½ td. hartkorn i Stårup og giftede sig 18. jan. 1805 med sin stedmoders broderdatter, Johanne fra Vinkel, og fik af sin svigerfader et stykke eng i Stårup på ½ td. hartkorn, så han nu havde en hel lille gård. Han deltog i kågfart og i sådanne forretninger, som dette førte med sig, og med tiden købte han part i en jagt "Fortuna", som han selv kom til at føre, så han kunde kalde sig skipper.
Med de første børn, Johanne fødte, var der intet held. Enten var de dødfødte, eller de døde kort efter fødslen. Endelig 1814 fik de en søn, som blev døbt Hans Peter, 1820 kom der en datter, som fik det lange navn Nicolette Brodera Gjertrud Inger Marie, og 1823 en datter, Andersine Cathrine. Nicolette Brodera fik disse navne efter sin morbroder Søren Winkels hustru i Aalborg. Hun hed Nicolette Brodera Deichmann og var datter af en købmand, Henrich Deichmann. I det hele taget var jo forbindelsen med Aalborg stærk. De to købmænd, man fra Nordfjends særlig gjorde forretninger med, var justitsråd Wigelsen og etatsråd Kjellerup. Samtidig med, at Søren Winkel stod i lære hos Wigelsen, var der hos Kjellerup en mand, som hed de Hofman. Søren og han blev svogre og nært forbundne. Da Mads Hansen vilde købe halvpart i den før omtalte jagt "Fortuna", gik han til Hofman og fik af ham til låns de 600 rd., han manglede, rimeligvis ved Søren Winkels mellemkomst.
Mads Hansens søn, Hans Peter, fulgte i sin faders kølvand og gik til søs. Han blev skipper og bosatte sig i Aalborg. Nicolette giftede sig med skipper Laust Sørensen Plet fra Nr. Ørum. De fik deres bopæl i Stårup. Andersine blev gift med skolelæreren i Stårup, Peder Andersen. Hos dem levede den gamle Johanne Winkel som aftægtskone. Mads Hansen døde 1843 men havde allerede 1840 afstået sin ejendom til Peder Andersen mod aftægt og 100 rd.
Peder Andersen døde 1868 af brystsyge. Andersine Madsdatter boede 1883 i Højslev og 1908 i Skive, hun døde 1910 i Kobberup. Hendes moder, den gamle Johanne Pedersdatter Winkel, flyttede til sin anden datter og svigersøn, Nicolette og Laust Sørensen Plet, der nu boede i Stengårdhus i Svenstrup, Højslev sogn. Her boede hun sine sidste år og døde 27. dec. 1883 i den høje alder af 101½ år.

Laust Sørensen Plet, 1815-19oo.
Nicolette Brodera Gjertrud
Inger Marie Madsdatter, 182o-1895.

Inden skipper Mads Hansen i Stårup døde 1843, var der truffet den ordning, at Laust Plet skulde overtage hans gerning som skipper og giftes med hans datter Nicolette. Laust havde i den anledning underkastet sig sætteskipperprøven. Han fik bopæl i et husmandssted i Stårup med ½ td. hartkorn, som han få år efter, 1844, selv købte. Her boede familien til 1857, da han byttede stedet hen mod den lille gård Stengårdhus i Svenstrup (ca. 9 skp. hartkorn), som han gav 12oo rd. i bytte for.
Nicolette og Laust Plets børn: Søren, f. 1844, blev skolelærer i Hem i Salling, Johanne, f. 1848, død 1865, 17 år gl., Birte Jensine, f. 1851, Mads Hansen, f. 1854, blev friskolelærer i Aarhus, Christen, f. 1855, Andersine, f. 1857, Christine, f. 1859 og Nicoline, f. 1862, død 1866.

Søren Laursen, 1844-189o.
Julie Petrea Madsen, 1846-

I året 1868 blev der bygget en ny skole i Hem. Den gamle lærer Feld havde taget sin afsked, og i hans sted var Søren Laursen, tidligere andenlærer i Ravnkilde i Himmerland, blevet kaldet. Søren Laursen var gift med sin kusine, Julie Petrea Madsen, datter af Hans Peter Madsen, som var broder til Nicolette Brodera.
I det nye lærerhjem i Hem voksede en stor børneflok op, 12 ialt, hvoraf dog fire døde som små. De otte overlevende var: Laurs Laursen, f. 12. sept. 187o, gartner i Jebjerg, Nikolette Laursen, f. 22. okt. 1872, gift med Anders Pedersen i Jebjerg, Ane Marie Laursen, f. 7. marts 1874, gift med forstander Svenning Pedersen, Uldum højskole, Asger Laursen, f. 8. jan. 1877, gartner i Roslev, Johanne Laursen, f. 7. dec. 1877, lærerinde i Dommerby, Inge Laursen, f. 1. sept. 1879, økonoma på Uldum højskole, Karen Marie Laursen, f. 15. juni 1881, gift med skolelærer Rasmussen, Møen, Aage Aakerberg Laursen, f. 22. september 1884, skolelærer.
Skolelærer Søren Laursen døde 1o. september 189o, kun 45 år gl.

Søren Espersen, død 172o.
Hustrus navn ukendt, død 1746.

Side om side med Peder Pedersens gård i Vinkel lå en anden gård, der kun var ubetydeligt større, 5 td. 3 skp. 2 fdk. hartkorn. Her boede mænd af en slægt, der rimeligvis havde siddet der langt tilbage i tiden. Omkr. 17oo hed manden Søren Espersen, men tidligere havde gården været delt mellem to fæstere, af hvilke Sørens broder, Christen Espersen, var den ene.
Søren Espersen havde flere børn. Engang mellem 171o og 1715 afstod han sin fæstegård til to sønner, Jens og Esper, der altså hver fik halvdelen. Af døtre havde han mindst to, hvoraf den ene, Maren, blev gift med Søren Nielsen i Vinkelplet, den anden, Johanne, blev gift med Jens Nielsen Østergaard fra Sparkær. Søren Espersen døde 172o. Hvem hans kone var, har ikke kunnet findes. Søren Espersens og Peder Pedersens slægter blev efterhånden meget indgiftet i hinanden.

Jens Sørensen, 1688-1757.
Kirsten Povlsdatter, 1685-1759.

De to brødre, Jens og Esper, måtte ikke ret længe nøjes med den halve fæstegård, de hver havde fået efter deres fader. Gården ved siden af på 5 td. 5 skp. hartkorn blev fæsteledig. Den blev da også delt mellem de to brødre således, at de hver fik halvdelen. De to fæstebreve er dateret 1. maj 1719. Brødrene har sikkert senere byttet, så Esper blev alene om fædrenegården og Jens alene om nabogården. Der er dog ikke i den anledning udstedt nye fæstebreve.
Jens Sørensen og Kirsten Povlsdatter fik børnene: Maren, f. 1719, Søren, f. 1721 og Poul, f. 1728. Desuden en datter, Karen, hvis dåb ikke er indført i kirkebogen. Så snart det var ved den tid, sønnerne skulde springe soldat, afstod Jens Sørensen sin fæstegård til dem, så var de nemlig fri for al krigstjeneste. Søren, den ældste, overtog først halvdelen af gården, 2 td. 6 skp. 2 fdk. hartkorn. I hans fæstebrev står der, at hans fader har haft begge halvgårde "en tid lang", og desuden, at Søren skal forsørge sine forældre. Sørens fæstebrev er dateret 22. dec. 1742.
Poul måtte vente, til han blev 18 år, men så snart dette tidspunkt kom, fik han fæstebrev på den anden halvgård med samme hartkorn. Hans fæstebrev er dateret 29. marts 1746. Men medens Søren ret snart giftede sig, gik Poul ugift sammen med forældrene en halv snes år til faderens død 1757. Moderen døde kun to år efter, 1759.

Poul Jensen, 1728-1798.
Karen Pedersdatter, 1738-1822.

Poul gik ikke over åen efter vand men hentede sin kone i nabogården, nemlig

Peder Pedersens 19-årige datter Karen. Knap to måneder efter Jens Sørensens død giftede de sig.
Året efter, 1758, blev deres første barn født, en søn, som efter farfaderen blev kaldt Jens. Der kom flere børn: Peder, f. 176o, død 1765, Peder, f. 1767, død 1769, Kirsten, f. 177o, blev gift 1788 med Anders Mogensen i Bruddal, og Johanne, f. 1776, gift 1797 med Anders Hansen i Sejstrup (se afsnittet om Hans Andersen og Maren Pedersdatter).
Kun 18 år gammel fik Jens Poulsen 8. marts 1777 fæstebrev på faderens gård (sikkert også for at undgå soldatertjenesten), og det var, vel at mærke, på hele gården, som nu var på 5 td. 2 skp. 2½ alb. hartkorn. Men Poul Jensen fik gården i fæste igen efter sønnen lo. juli 1785. Det kan synes mærkeligt, men Jens Poulsens giftermål giver måske forklaringen. Han blev 1791 gift med Peder Andersens enke i Tastum, Kobberup sogn, og overtog hendes gård. Peder Andersen, som var død knap 3 måneder før enkens giftermål, ejede selv gården - foruden en halv gård mere - ialt over 7 td. hartkorn. Kort før sin død havde han oprettet testamente, hvori var bestemt, at gården efter hans død skulde tilhøre enken imod, at hun udbetalte loo rd. til hver af hans to sønner af første ægteskab, en datter, som var gift og allerede havde fået sin arvepart, skulde have 16. rd.
Peder Andersen, der var sognefoged, var søn af Anders Svensker i Stårup, født i hans første ægteskab og altså halvbroder til Hans Andersen, der var gift med Maren Pedersdatter. Hans gård i Tastum kaldtes Sdr. Vejsgård, eller, som den stadig kaldes, "Kræn Smollerups gård". Den fik ved matrikuleringen senere matr nr. 1.
Poul Jensen købte sin ejendom i Vinkel fra Stårupgård i 1795 for 22o rd. I skødet står "det Stæd han bebor i bemeldte Vinkel", men det har nok ikke været fædrenegården, for "stedet" var kun på 1 td. hartkorn.
Poul Jensen døde 1798. Karen Pedersdatter blev ved ejendommen til 181o, hvor hun solgte den til Christen Hansen fra Hejlskov for 5oo rd. Christen Hansen havde netop afstået sin fæstegård, som kammerråd Richter derefter solgte til Ole Christensen (se ane nr. 4). Karen Pedersdatter boede da i Lundø hos datteren og svigersønnen, Johanne og Anders Hansen. Hun døde i Lundø 5. marts 1822, 84 år gl.

Esper Sørensen, 169o-1757.
Dorthe Villadsdatter, død 1735.
Maren Larsdatter.

Esper Sørensen blev gift 1714 med Dorthe Villadsdatter af Vinkel. Det var måske ved samme tid, han sammen med broderen, Jens Sørensen, overtog faderens fæstegård. Esper Sørensen og Dorthe Villadsdatter fik 6 sønner: Søren, f. 1716 Villads, f. 1717, Christen, f. 172o, Jens, f. 1722, Anders, f. 1726, død 1735,

og Lars, f. 1731.
Dorthe Villadsdatter døde 1735 og blev begravet 25. sept. Tre måneder senere blev Esper Sørensen trolovet med Maren Larsdatter af Bådsgård, de blev gift 19. febr. 1736. Deres børn: Laurits, f. 1736, Dorthe, f. 1739, Margrethe, f. 1740, død 1757, 16 år gl., Maren, f. 1743, og Anders, f. 1745.
De mange børn kom tilsyneladende godt i vej: Søren blev gift 1748 med Inger Vognsdatter af Vinkel, og samme år fik han fæstebrev på gården Over Jestrup i Dommerby, Villads fæstede Peder Simonsens gård i Vinkel 1742, Christen fæstede Peder Thomasens gård i Stårup 1750, Jens fik Laust Nielsens gård i Stårup 1746 og blev samme år gift med Anne Knudsdatter af Højslev, efter hendes død 1751 blev han gift med Dorthe Pedersdatter (ane nr. 13), Lars af første ægteskab - eller muligvis Laurits af andet ægteskab - fæstede Jep Aakiærs gård i Højslev 1769, og endelig overtog den yngste søn, Anders, Frederik Knudsens gård i Højslev 1778. Datteren Maren blev gift 1770 med fæstegårdmand Jens Stisen af Vinkel.
Esper Sørensen døde 1757, 67 år gl. Samme år blev halvdelen af hans gård, 2 td. 5 skp. 3 fdk. hartkorn, bortfæstet til Christen Mouritsen af Højslev. Hvem, der har overtaget den anden halvgård, kan ikke ses af fæsteprotokollen, men det har måske været en af sønnerne, Lars eller Laurits. Christen Mouritsen blev gift 1758 med Maren Larsdatter, måske en sønnedatter af Esper Sørensen.

Vinkelplet.

Som en oase i den store hedeørken lå Vinkelplet i den yderste sydøstlige spids af Højslev sogn. Fra dens enemærker var der ikke nogen menneskelig bolig at øjne, og til dens nærmeste naboer, Jordbro mølle og gården Thejls, var der et par kilometer, og disse gårde lå skjult i dalen langs mølleåen. Til den nærmeste landsby, Sdr. Ørum, var der over 3 km, og til sognekirken i Højslev i luftlinie 5 km, og da naturligvis meget længere ad de snørklede hedeveje, som førte dertil.
Stedet var ensomt, men ejendommen ikke så lille, den var ansat til omtrent 6 td. hartkorn. Til trods for dens størrelse var der i reglen kun een fæster på den, og ofte var dens fæstere som personligheder noget for sig selv.

Søren Nielsen, død 1727.
Maren Sørensdatter.

I maj 1717 holdt Søren Nielsen og Maren Sørensdatter bryllup og fæstede bo i "Plætte", som stedet dengang sædvanligt kaldtes. Om nogen af dem tidligere havde haft tilknytning til gården, vides ikke. Søren Nielsen kaldtes ofte Søren Majgaard, hvilket kunde tyde på, at han stammede fra Majgård i Højslev sogn. Maren var datter af Søren Espersen i Vinkel. Hun var ofte gudmoder eller fadder, når der var barnedåb i familien, hun nævnes da altid i kirkebogen som "Maren Plæt".
Søren Nielsen og Maren fik først et par døtre, Mette, f. 1718, og Maren, f. 1720, 1723 fik de en søn, Niels, og 1725 en søn, Søren, der døde som spæd. Søren Nielsen døde 1727.
Inden året var gået til ende, giftede Maren Sørensdatter sig igen med en Christen Leth, og 1729 fødte hun denne en søn, der blev døbt Lars. Måske kom der flere børn, men derom, og om familien er forblevet i Plette eller er flyttet andetsteds hen, vides ingen besked.
De to halvbrødre finder vi senere, Lars i Sdr. Revn og Niels i Kvols.

Niels Sørensen Plet, 1723-1779.
Birthe Christensdatter Rind.
Anne Pedersdatter, 1757-1795.

Niels Sørensen Plet blev 1746 gift med Christen Tønnesens enke, Birthe Christensdatter Rind, i Kvols. Han var da 22 år gl. og hun 46.
I dette ægteskab kom der, som det var at vente, ingen børn, men Niels Plet fik den ros, at han var en god stedfader for Birthes fem børn. Men da hun døde 1775, giftede Niels Plet sig snart igen med Peder Mortensens datter Anne fra Knudby. Nu var forholdet vendt om, for nu var han 34 år ældre end sin kone.

Anne Pedersdatter fødte ham 1776 en søn, der blev kaldt Søren, og 1778 en datter, Birthe, der døde som lille.
Men så tog en ulykke hans liv. Han var 1. april 1779 en tur i Viborg, og her "omkom han ved et par løbske heste ved Normandsdal". Hvorledes ulykken skete, vides ikke. Der er ikke fundet andet derom, end de her citerede ord, som er fra kirkebogen.

Søren Nielsen Plet, 1776-1853.
Birthe Hansdatter, 1777-1859.

Niels Plets eneste barn, sønnen Søren, blev 1803 gift med Birthe Hansdatter, en datter af Hans Christensen Vraa i Borup, Tårup sogn. De bosatte sig i Nr. Ørum, hvor han købte et husmandssted med 4½ skp. hartkorn. Han ernærede sig en del år som skipper, men gik efterhånden over til at blive mere landmand og spekulerede i at købe ejendomme til udstykning. Han købte således 1819 en gård i Sdr. Ørum, som han solgte igen i flere parceller. Sine sidste år levede han som gårdejer i Nr. Ørum.
Søren Plet fik en stor flok børn, af hvilke de allerfleste blev bofaste på landjorden som gårdbeboere. En enkelt af sønnerne forblev sømand hele sit liv, nogle af de andre for til søs en tid i deres ungdom for derefter før eller senere at "gå i land".
Søren Plets og Birthe Hansdatters børn: Niels, f. 1805, blev gårdejer i Borup, Hans, f. 1807, blev gårdejer i Hald, Anne Kirstine, f. 1809, gift med gdr. Chr. Møller i Sdr. Ørum, Jens, f. 1811, Laust, f. 1815, husejer og skipper i Stårup, gift med Nicolette Brodera Madsdatter, Søren, f. 1818, Jacob, f. 1822, var først matros, derefter husmand i Stårup, senere gårdejer i Hald, Anders, f. 1824, skipper, senere gårdejer i Hald.
Søren Nielsen Plet døde 1853 som aftægtsmand i sin gård i Nr. Ørum. Birthe Hansdatter blev næsten 84 år gammel og døde 1859.

Giftmordet i Vinkel.

I året 1732 skete der i Vinkel i Højslev sogn en uhyggelig begivenhed, som sikkert har rystet det lille landsbysamfund ganske forfærdeligt.
I kirkebogen har provst Barthling skrevet følgende: "1732 d. 28. december er Maren Pedersdatter af Vinchel begravet, dog sat i aaben Grav i Anledning af Loven, saasom man hafde Niels Espersens Hustrue sammesteds, nafnlig Maren Pedersdatter, og deres Søn, Esper Nielsen, suspect, at de ved Gift hende skulde have ombragt, som og omsider fandtes saadant, der de efter langvarig Arrest d. 6. febr. 1733 giorde deres Bekiendelse paa Staarupgaard".
Blader man om på næste side i kirkebogen, falder øjnene straks på to store, sorte kors i margenen, og man læser: "1733 d. 10. martii bleve forbemældte Esper Nielsen af Vinchel og hans Moder, Maren Pedersdatter, paa Vinchel Heede for deres Misgierning henrettede. De begge bleve decollerede med en Øxe, mens deres Kroppe dog, efter Dommens Formildelse ved Landstinget, bleve nedsatte i Høyslef Kirkegaard".
Her, som det så ofte er tilfældet, kan man dog ikke stole på Højslev kirkebogs navneangivelser. Niels Espersens hustru hed ikke Maren men Anne Pedersdatter, som det også fremgår af Viborg landstings justitsprotokol: "Velbaarne Frue, Friherreinde Holck til Staarupgaard til Confirmation en Dom over Anne Pedersdatter og Esper Nielsen, som havde ombragt Maren Pedersdatter i Vinkel med Rotte-Krud. Dommen afsagt ved Højslev Birketing d. 12. febr. 1733". Også Viborg landstings dombog, hvori dommens ordlyd er indført og dateret 25. febr. 1733, nævner mordersken som Anne og ikke Maren Pedersdatter: "Friherreinde Holck til Staarupgaard contra Delinqventerne Anne Pedersdatter og Søn Esper Nielsen. Eftersom de tvende Delinqventer, Moderen Anne Pedersdatter og Søn Esper Nielsen, baade for Birketinget saavelsom her for Landstings-Retten tilstaar, at det Forgift, den ombragte Maren Pedersdatter døde af, var af dennem hende tilbragt udi Meelgrød og af Peder Brøndums Krambodsdreng i Skive Esper Nielsen solgt, da bør de efter Loven have forgiort deres Hals, Hovederne fra Kroppen med en Øxe at fraskilles, og nyder Skarpretteren for Executionen paa dem begge 16 Rigsdaler. Imidlertiid, som deres Forsæt ikke har været at dræbe Maren Pedersdatter, saa kand deres Legemer udi Kirkegaarden nedsættes, og skeer Executionen paa dend Sted som Sagsøgeren forlanger det at skee, hendes Tiltale i det øvrige forbeholden til dem, som Forgiftet solgte, og dend indstævnte Birketings Dom saaleedes ved Magt at stande".
Desværre findes der ingen justitsprotokol for Højslev birketing fra den tid. Den kunde ellers nok gennem referater af forhørene have givet mange oplysninger både om motivet til mordet, og også - hvad der navnlig kunde have stor interesse - om familieforholdene i Vinkel på den tid. Om det sidste kan man imidlertid fra kirkebogen og enkelte verdslige dokumenter udfinde følgende:

Niels Espersen var fæstegårdmand i Vinkel omkr. 1700. Han var sikkert broder til Søren Espersen og Christen Espersen, det tyder fadderlisterne ved familiernes barnedåb i hvert fald på. Ørslevkloster kirkebog, som blev påbegyndt allerede 1686, fortæller, at 8. nov. 1696 "hafde Niels Espersen af Vinkel Brøllup med Anne Pedersdatter, lille Peder Lassens Datter i Hald". Men da Højslev kirkebog først starter i 1709, ved vi ikke, hvornår sønnen Esper Nielsen blev født, og heller ikke, hvor mange børn Niels Espersen og Anne Pedersdatter i det hele taget fik. Kun det yngste af deres børn, datteren Kirstens dåb er indført i kirkebogen. Hun blev døbt 2. påskedag 1710, og blandt fadderne nævnes Søren Espersens kone og Christen Espersen. Kirsten blev gift 1735 med Jens Jensen fra Lund, Ørslevkloster sogn.
Kirkebogen nævner dog også en anden af Niels Espersens døtre, Anne, nemlig ved hendes giftermål. Hun blev gift 24. jan. 1728 med unge Peder Simonsen, som var enkemand og fæstegårdmand i Vinkel. Unge Peder Simonsen var søn af gamle Peder Simonsen og må altså i virkeligheden have heddet Peder Pedersen. De to, fader og søn, fik 1. maj 1719 fæstebrev på hver sin gård i Vinkel. Unge Peder Simonsens gård var på 5 td. 4 skp. 3 fdk. 1 alb. hartkorn, mens gamle Peder Simonsens kun havde 2 td. 5 skp. 2 fdk. $2\frac{1}{2}$ alb. hartkorn. Måske var det kun en halv gård.
Unge Peder Simonsen og Anne Nielsdatter fik fire børn: Simon, f. 1728, gift 1752 med enken Bodil Bryrup i Tastum, Niels, f. 1730, Anne Marie, f. 1733 og Jens, f. 1736. Men så døde unge Peder Simonsen og blev begravet 3. juni 1736. Gården blev derefter bortfæstet til Christen Pedersen, en enkemand fra Trevad i Vridsted sogn. I Christen Trevads fæstebrev, dateret 10. dec. 1737, står, at han får gården imod, at han gifter sig med Peder Simonsens enke. Endvidere står der, at han skal vise almindelig og faderlig omhu for Peder Simonsens små og umyndige børn, til gengæld skal han eftergives al den på gården hvilende restance (skatter og landgilde). Christen Trevads og Anne Nielsdatters bryllup fandt sted 26. febr. 1738.
Med sin første hustru havde Christen Trevad sønnen Andreas. Han fik gården i fæste 1. marts 1764. Ved udskiftningen af Vinkel by's jorder 1795 blev gården flyttet ud fra byen, og den fik navnet Bækgård.
Andreas Christensen blev gift 10. febr. 1765 med sin stedmoders datter, Anne Marie Pedersdatter. De blev tip-oldeforældre til Hans Peter Kristensen (gift med Mette Kirstine Kristensen i Hejlskov).

Gamle Peder Simonsen overlevede sin søn i 5 år. En decemberdag 1741 druknede han i Tastum sø. Han blev begravet juleaftensdag, og kirkebogen angiver hans alder til 80 år.

Fire år efter, at hans hustru og søn blev henrettet for deres misgerning, døde Niels Espersen. Han blev begravet 27. marts 1737 på Højslev kirkegård.